

MER Inrichtingsplan Scheerwolde - Notitie Reikwijdte en Detailniveau

Definitief

Dienst Landelijk Gebied

Grontmij Nederland B.V.
Zwolle, 20 december 2010

Verantwoording

Titel : MER Inrichtingsplan Scheerwolde -
Notitie Reikwijdte en Detailniveau

Subtitel :

Projectnummer : 296264

Referentienummer : 11/99057663

Revisie : 0

Datum : 20 december 2010

Auteur(s) : ir. Bert van Straten, drs. ing. Petra van den Hengel, ir. Sandra
Schunselaar, ir. Marieke Willekens

E-mail adres : petra.vandenhengel@grontmij.nl

Gecontroleerd door : ir. M. Willekens

Paraaf gecontroleerd :

i.o.

Goedgekeurd door : ing. R. Vink

Paraaf goedgekeurd :

Contact : Noordzeelaan 50
8017 JW Zwolle
Postbus 1364
8001 BJ Zwolle
T +31 38 499 16 00
F +31 38 422 76 97
www.grontmij.nl

Inhoudsopgave

1	Inleiding.....	5
1.1	Aanleiding	5
1.2	Plangebied	6
1.3	Milieueffectrapportage (Plan-m.e.r. en Project-m.e.r.)	7
1.4	Procedure.....	7
1.5	Betrokken partijen bij m.e.r.-procedure.....	8
1.6	Planning	8
1.7	Inhoud Notitie Reikwijdte en Detailniveau	9
1.8	Inspraak	9
2	Doelstellingen van het plan.....	10
2.1	Algemeen	10
2.2	Inrichtingsplan Scheerwolde	10
2.3	Bestemmingsplannen gemeente Steenwijkerland.....	11
2.4	Watergebiedsplannen	11
2.5	Doelstelling van de maatregelen	11
2.5.1	Algemeen	11
2.5.2	Behoud en versterking kwaliteit natuur en (cultuur) landschap	12
2.5.3	Perspectiefvolle landbouw	12
2.5.4	Economische vitaliteit	12
2.5.5	Veerkrachtig watersysteem.....	12
3	Beleidskader	14
3.1	Algemeen	14
3.2	Overzicht relevant overheidsbeleid.....	14
4	Beschrijving plangebied en autonome ontwikkeling	17
4.1	Algemeen	17
4.2	Landschap.....	17
4.3	Cultuurhistorie en archeologie	19
4.3.1	Cultuurhistorie	19
4.3.2	Archeologie	19
4.4	Bodem	20
4.5	Waterhuishouding	21
4.5.1	Hydrologische schematisatie	21
4.5.2	Regionale grondwaterstroming	22
4.5.3	Freatische grondwaterstanden	23
4.5.4	Kwel-wegzijging	24
4.5.5	Oppervlaktewatersysteem (AGOR)	26
4.6	Natuur	28
4.6.1	Beschermde natuurgebieden.....	28
4.6.2	Beschermde soorten.....	33
4.7	Grondgebruik	37
4.7.1	Landbouw.....	37
4.7.2	Recreatie.....	37
4.8	Infrastructuur	37
4.9	Woon- en leefmilieu	38

4.10	Autonome ontwikkeling	38
5	Kader voor alternatiefontwikkeling	40
5.1	Algemeen	40
5.2	Geschiedenis van de inrichting van Scheerwolde	40
5.3	Wetering Oost	41
5.4	Wetering West	43
5.5	Meenthebrug Noord	44
5.6	Polder Giethoorn	45
5.7	Giethoornse Meer	45
6	Alternatieven	46
6.1	Inleiding	46
6.2	Referentiesituatie (nulalternatief)	46
6.3	Inrichtingsalternatief Wetering Oost	46
6.4	Inrichtingsplan Wetering West	49
6.5	Inrichtingsalternatief Meenthebrug Noord	52
6.6	Inrichtingsalternatief Polder Giethoorn	54
6.7	Inrichtingsalternatief landbouwgebied Scheerwolde	54
6.8	Meest milieuvriendelijk alternatief (MMA)	56
7	Effectenbeoordeling	58
7.1	Beoordeling van effecten	58
7.2	Kader voor de effectenbeoordeling	58

Bijlage 1: Geraadpleegde literatuur

Bijlage 2: Bodemkaart Scheerwolde (op basis van Alterra, 2008)

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

In 1997 is het Gebiedsgericht beleid Noordwest-Overijssel, ofwel het Perspectief voor Noordwest-Overijssel [17], vastgesteld. Het gebiedsgericht beleid biedt een perspectief voor de ontwikkeling van Noordwest-Overijssel. Het gaat uit van de sterke punten van het gebied. Het beleid is gericht op het benutten van kansen voor versterking van de natuur, landbouw en recreatie en van kansen voor verbetering van de leefbaarheid en de economische structuur in het gebied. Het beleid is tot stand gekomen in nauwe onderlinge samenwerking tussen de betrokken gemeenten, waterschappen, provincie en het ministerie van LNV. Het gebiedsgericht beleid omvat een samenhangend pakket beleidsvoorstellen en dient als gezamenlijke overkoepelende beleidsvisie voor de betrokken overheden. Zo geeft het gebiedsgericht beleid onder meer de richting aan voor de uitvoering van een herinrichting, voor de aanpassing van bestemmingsplannen, het waterbeheer en het beheer van natuurgebieden.

Als vervolgstap op het gebiedsperspectief is in 2003 het Raamplan Strategisch Groenproject Noordwest Overijssel (SGP Noordwest Overijssel) [11] verschenen. In dit raamplan is de toekomstige inrichting van Noordwest Overijssel nader uitgewerkt. Het beschrijft waar nieuwe natuur komt, hoe deze gebieden worden ingericht, hoe de landbouwgebieden worden ingericht en welke nieuwe recreatieve routes en voorzieningen worden gerealiseerd. Ook zijn in het plan maatregelen voorgesteld om het landschap te versterken. Een belangrijk uitvoeringsinstrument daarbij is de herinrichting.

Het plangebied voor het SGP Noordwest Overijssel is ingedeeld in vier deelgebieden (Scheerwolde, Rond de Weerribben, Vollenhove-Blokzijl, Wieden-Weerribben), die tezamen een oppervlakte van circa 19.475 hectare vormen. Om in te kunnen spelen op veranderingen in het gebied, veranderingen in het beleid en om de financieringsverplichting flexibel te houden, worden de maatregelen in uitvoeringsmodules uitgevoerd.

In het Milieueffectrapport (MER) [18] dat ten behoeve van het Raamplan Strategisch Groenproject Noordwest Overijssel is uitgevoerd, zijn de belangrijkste milieugevolgen van het raamplan in beeld gebracht. Ook is, als onderdeel van het MER, een toetsing van het raamplan aan de speciale beschermingszones (SBZ) in het kader van de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn uitgevoerd. Het gaat dan om de mogelijke effecten van het raamplan op de natuurgebieden Wieden en Weerribben, Leeuwterveld, Barsbekerbinnenpolder, Zwarte Meer en Zwarte Water. Bij de nadere uitwerking van de concrete inrichtingsplannen voor de verschillende deelgebieden van het raamplan zal worden getoetst of de in het MER uitgesproken verwachtingen over de mogelijke beïnvloeding van de Natura 2000-gebieden nog steeds gelden.

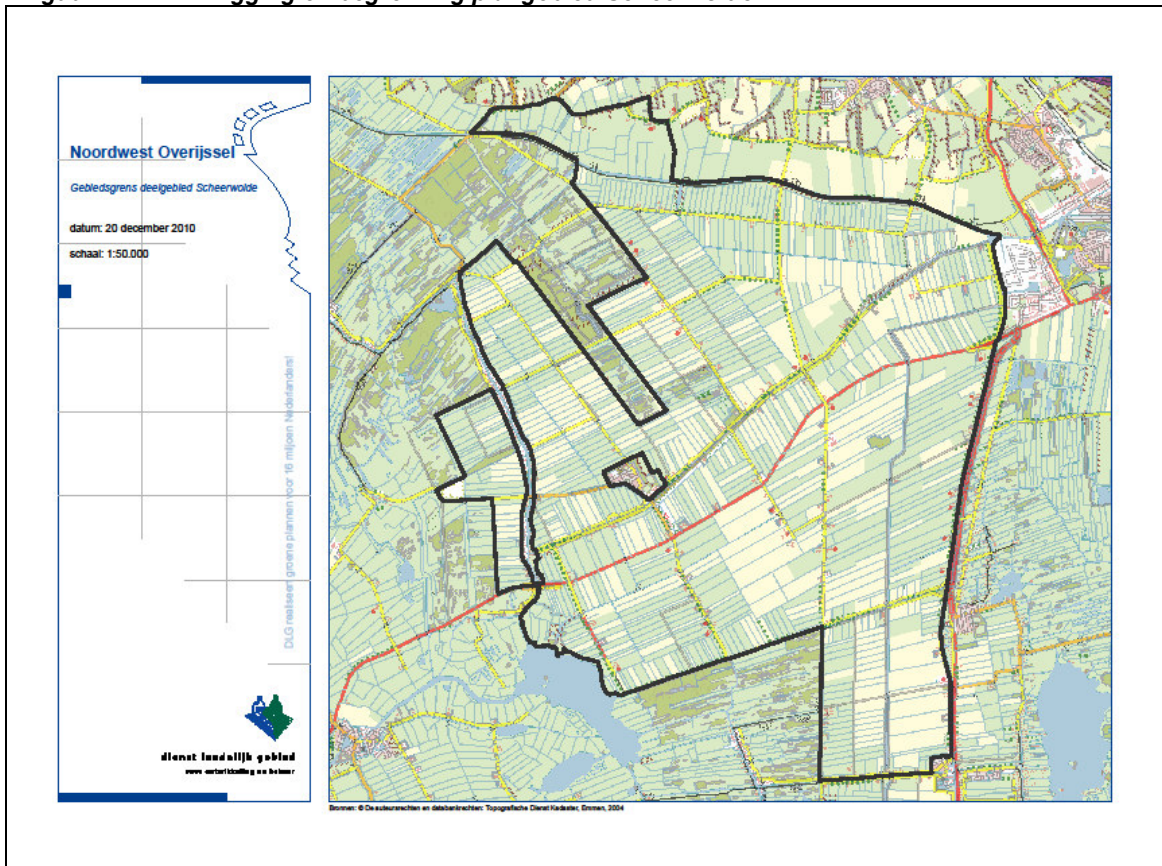
Het Inrichtingsplan Scheerwolde [16] is één van de uitvoeringsplannen van het Raamplan SGP Noordwest Overijssel, conform de Wet Inrichting Landelijk Gebied (WILG). Om daadwerkelijke uitvoering van het inrichtingsplan mogelijk te maken, dienen de vigerende bestemmingsplannen te worden aangepast. Dit betekent dat vier bestemmingsplannen in de gemeente Steenwijkerland (Wetering Oost, Wetering West, Meenthebrug Noord, Polder Giethoorn) worden herzien (Wro). Omdat in deze plannen water van groot belang is, worden door het waterschap twee Watergebiedsplannen, voor respectievelijk de nieuwe natuur met waterberging en voor de landbouwpolders Scheerwolde, opgesteld. Hiervoor wordt een zelfstandige procedure gevolgd. Naast de genoemde plannen dienen er mogelijk ook nog verschillende vergunningen te worden aangevraagd, om de beoogde maatregelen toe te staan.

1.2 Plangebied

Het deelgebied Scheerwolde vormt één van de vier deelgebieden die onderdeel uitmaken van het Raamplan Strategisch Groenproject Noordwest Overijssel [11], waarvoor een concept ontwerp Inrichtingsplan is opgesteld [16]. Deze notitie beperkt zich tot dit deelgebied, aangezien het hier uitsluitend gaat om de WILG-planuitwerking voor het deelgebied Scheerwolde.

Het plangebied Scheerwolde heeft een oppervlakte van circa 4.450 hectare. Het plangebied ligt rondom het dorp Scheerwolde, ten oosten van Nationaal Park Wieden-Weerribben en ten westen van de stad Steenwijk. Het Kanaal Ossenzijl-Steenwijk vormt de noordgrens, met uitzondering van het gebied Meenthebrug Noord. De oostgrens wordt gevormd door Kanaal Beukers-Steenwijk. De ligging en begrenzing van het plangebied zijn weergegeven in figuur 1.1. Een uitgebreidere gebiedsbeschrijving is te vinden in hoofdstuk 5 van deze notitie.

Figuur 1.1 Ligging en begrenzing plangebied Scheerwolde

1.3 Milieueffectrapportage (Plan-m.e.r. en Project-m.e.r.)

Voor het wijzigen van de functie landbouw naar natuur in een gebied van meer dan 250 hectare is een milieueffectrapportage (Project-m.e.r.) nodig. In het Inrichtingsplan Scheerwolde [18] wordt een functiewijziging beoogd voor circa 360 hectare. Dit betekent dat ten behoeve van de besluitvorming over het WILG-Inrichtingsplan en voor de herziening van de bestemmingsplannen een Project-m.e.r. dient te worden doorlopen.

De realisering van nieuwe natuur in een aantal deelgebieden binnen het plangebied Scheerwolde gaat gepaard met een aanzienlijke peilverhoging. Het besluit hierover is volgens het Besluit Milieueffectrapportage 1994 niet m.e.r.-plichtig. Volgens de uitspraak van het Europese Hof d.d. oktober 2009 moet bij een maatregel die niet de drempelwaarde overschrijdt, maar wel in een gevoelig gebied ligt, toch naar de milieueffecten worden gekeken (Project-m.e.r.).

Daarnaast is het spoor van de natuurbescherming van belang. Dit houdt in dat, indien een voorgenomen activiteit mogelijk significante negatieve effecten op een Natura 2000-gebied heeft, een zogenoemde passende beoordeling en een Plan-m.e.r. moeten worden uitgevoerd. Op dit moment wordt een voortoets uitgevoerd, die zal uitwijzen of de maatregelen mogelijk een significant negatief effect geven op twee nabij gelegen Natura 2000-gebieden de Wieden en de Weerribben.

In het kort: een milieueffectrapport (MER) voor het plangebied Scheerwolde is noodzakelijk voor de besluitvorming over:

- het inrichtingsplan (WILG);
- de herziening van vier bestemmingsplannen (Wro);
- de watergebiedsplannen.

Aangezien in dit geval dus zowel sprake is van de verplichting tot het uitvoeren van een Plan-m.e.r. als een Project-m.e.r. worden deze beide gecombineerd in één milieueffectrapport (MER). De onderhavige notitie Reikwijdte en Detailniveau vormt het eerste formele document voor deze m.e.r.-procedure.

1.4 Procedure

In het Inrichtingsplan Scheerwolde is sprake van wettelijke herverkaveling. Daarom wordt dit Inrichtingsplan uitgewerkt conform de Wet Inrichting Landelijk Gebied (WILG). Dit betekent dat het Inrichtingsplan moet worden vastgesteld door Gedeputeerde Staten (GS). Vaststelling geschiedt volgens de Awb-procedure.

De bestemmingsplannen voor Wetering West, Wetering Oost, Meenthebrug Noord en Polder Giethoorn worden vastgesteld door de gemeente Steenwijkerland.

De watergebiedsplannen worden vastgesteld door het Waterschap Reest en Wieden.

De provincie is verder verantwoordelijk voor een gecoördineerde aanpak van de procedures.

Door nieuwsbrieven en berichten in regionale dag- en/of weekbladen worden belanghebbenden en omwonenden geïnformeerd over de afzonderlijke procedures die voor de verschillende plannen worden doorlopen. Dat geldt eveneens voor de m.e.r.-procedure, die voor al deze plannen gezamenlijk wordt doorlopen.

De voor het MER Inrichtingsplan Scheerwolde opgestelde Notitie Reikwijdte en Detailniveau wordt gedurende 4 weken ter inzage gelegd en voor advies naar de betrokken bestuursorganen gestuurd. Ook wordt op vrijwillige basis een advies over de inhoud van het MER gevraagd aan de Commissie voor de milieueffectrapportage. De opmerkingen en adviezen uit deze inspraakronde worden meegenomen in het MER.

Het opstellen van het MER, het ontwerp WILG-inrichtingsplan, de watergebiedsplannen en de voorontwerpen van de vier bestemmingsplannen wordt parallel uitgevoerd. Het ontwerp inrichtingsplan, de ontwerp watergebiedsplannen en de voorontwerp bestemmingsplannen liggen te zijner tijd samen met het MER gedurende 6 weken ter inzage. In deze periode is het mogelijk zienswijzen in te dienen.

1.5 Betrokken partijen bij m.e.r.-procedure

Bij het opstellen van het MER dat ten behoeve van de besluitvorming over het WILG-inrichtingsplan, de watergebiedsplannen en de vier bestemmingsplannen voor Scheerwolde wordt opgesteld, zijn verschillende partijen betrokken die binnen de m.e.r.-procedure elk een eigen rol hebben. De volgende partijen zijn te onderscheiden.

Partij	Rol / taak	Gegevens
Initiatiefnemer	De initiatiefnemer is verantwoordelijk voor het opstellen van het MER Inrichtingsplan Scheerwolde	De initiatiefnemer voor het MER is de Provincie Overijssel, in nauwe samenspraak met Waterschap Reest en Wieden en de Gemeente Steenwijkerland. DLG verzorgt namens de initiatiefnemer de begeleiding van het MER.
Bevoegd gezag	Het bevoegd gezag neemt het besluit in het kader van het WILG-inrichtingsplan, de watergebiedsplannen en de bestemmingsplannen (Wro)	Voor het WILG-inrichtingsplan is de Provincie Overijssel het bevoegd gezag. Voor de bestemmingsplannen is de Gemeente Steenwijkerland bevoegd gezag. Voor de watergebiedsplannen is het Waterschap Reest en Wieden bevoegd gezag. De provincie Overijssel vervult bij dit MER de taak van coördinerend bevoegd gezag.
Projectgroep	Het opstellen van het MER Inrichtingsplan Scheerwolde wordt begeleid door een projectgroep onder voorzitterschap van DLG.	De projectgroep bestaat uit: - DLG - Provincie Overijssel - Waterschap Reest en Wieden - Gemeente Steenwijkerland - Staatsbosbeheer - Natuurmonumenten
Adviseurs	Ten behoeve van de planuitwerking zijn door de projectgroep enkele adviseurs aangesteld, die de wensen vanuit diverse belangengroepen verwerken in het MER	De adviseurs zijn: - MER: Grontmij Nederland B.V. - Ecologie: Altenburg en Wymenga

1.6 Planning

In onderstaande tabel zijn op hoofdlijnen de te volgen stappen tot de vaststelling van het WILG-Inrichtingsplan Scheerwolde, de watergebiedsplannen en de vier bestemmingsplannen aangegeven.

Onderdeel	Planning
Opstellen Notitie Reikwijdte en Detailniveau	Oktober - November 2010
Ter inzage legging Notitie Reikwijdte en Detailniveau	Januari 2011 – Februari 2011
Opstellen MER	December – April 2011
Opstellen ontwerp WILG-inrichtingsplan, watergebiedsplannen en voorontwerp bestemmingsplannen	Maart – April 2011
Aanvaarding MER	Mei 2011
Ter inzage legging MER, ontwerp WILG-inrichtingsplan, watergebiedsplannen en voorontwerp bestemmingsplannen	Mei – Juni 2011
Vaststellen ontwerp bestemmingsplan	Juli 2011
Ter inzage legging ontwerp bestemmingsplannen	Augustus – September 2011
Vaststellen bestemmingsplannen	November 2011
Vaststellen WILG-inrichtingsplan met reactienota	November 2011
Vaststellen watergebiedsplannen	November 2011

1.7 Inhoud Notitie Reikwijdte en Detailniveau

De onderhavige Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) maakt aan overheden, organisaties en overige belanghebbenden kenbaar welke inhoud het MER Inrichtingsplan Scheerwolde zal hebben en op welke wijze en met welke diepgang (reikwijdte en detailniveau) de effecten in het MER zullen worden onderzocht. De geografische reikwijdte van het MER wordt gevormd door de begrenzing van het WILG-Inrichtingsplan Scheerwolde (zie figuur 1.1). De reikwijdte van de optredende effecten kan echter een groter gebied beslaan dan de grenzen van het inrichtingsplan. In het MER wordt daarom, indien noodzakelijk, een groter onderzoeksgebied aangehouden, waarbij de omvang van het onderzoeksgebied per milieuaspect kan verschillen.

Deze notitie gaat achtereenvolgens in op de volgende onderwerpen:

- Hoofdstuk 2 beschrijft de achtergronden van de totstandkoming van het Inrichtingsplan Scheerwolde en licht de doelstellingen van het plan toe.
- In hoofdstuk 3 wordt nader ingegaan in op de in het verleden reeds genomen besluiten en het relevante beleidskader.
- Hoofdstuk 4 beschrijft de huidige situatie en autonome ontwikkeling van het plangebied. Deze vormen de uitgangssituatie voor de effectbeschrijvingen in het MER.
- In hoofdstuk 5 wordt het kader voor de alternatiefontwikkeling voor het MER toegelicht. Het gaat daarbij met name om een toelichting op het proces dat de afgelopen jaren is doorlopen en om een nadere motivatie voor keuzes die in het verleden al zijn gemaakt.
- De hieruit afgeleide alternatieven en varianten, die in het MER Inrichtingsplan Scheerwolde worden onderzocht, zijn in hoofdstuk 6 beschreven.
- Hoofdstuk 7 tenslotte gaat in op de wijze van effectbeoordeling en het beoordelingskader waarmee de alternatieven in het MER worden getoetst.

Bronvermeldingen naar de geraadpleegde literatuur zijn met nummers aldus [...] in de tekst opgenomen. Voor een overzicht daarvan wordt verwezen naar bijlage 1.

1.8 Inspraak

De eerste inspraakronde in het kader van de milieueffectrapportage voor het Inrichtingsplan Scheerwolde begint direct na de openbare bekendmaking van de Notitie Reikwijdte en Detailniveau. Gedurende deze inspraakperiode, die zes weken duurt, wordt eenieder in de gelegenheid gesteld om opmerkingen te plaatsen over de gewenste inhoud, reikwijdte en detailniveau van het milieueffectrapport (MER) Scheerwolde. Ook wordt de NRD voor advies voorgelegd aan een aantal overheidsorganen en de Commissie voor de milieueffectrapportage.

De Notitie Reikwijdte en Detailniveau ligt ter inzage op de volgende punten:

- Gemeente Steenwijkerland, Vendelweg 1 te Steenwijk
- Provinciehuis, Luttenbergstraat 2 te Zwolle
- Waterschap Reest en Wieden, Blankenstein 540 te Meppel

Schriftelijke reacties op de Notitie reikwijdte en detailniveau kunnen verzonden worden aan:

College van Gedeputeerde Staten van de Provincie Overijssel,
p/a Dienst Landelijk Gebied,
t.a.v. Ing. P. Bisschop,
Postbus 10051,
8000 GB Zwolle.

Voor inhoudelijke vragen en de procedure kunt u bellen met de Dienst Landelijk Gebied, Ing. P. Bisschop, tel.nr. 06-52401723.

2 Doelstellingen van het plan

2.1 Algemeen

De planvorming voor het gebied Scheerwolde richt zich op het realiseren en vinden van een functioneel en ruimtelijk optimale inrichting van het plangebied. In het WILG-inrichtingsplan zijn daartoe diverse concrete inrichtingsmaatregelen opgenomen. De watergebiedsplannen van het Waterschap richten zich met name op de optimalisatie van het watersysteem. In de bestemmingsplannen (Wro) wordt het plan juridisch vertaald en ruimtelijk vastgelegd. Hieronder worden de verschillende plannen besproken en zijn de doelstellingen toegelicht.

2.2 Inrichtingsplan Scheerwolde

Met ingang van 1 januari 2007 is een nieuwe wet van kracht voor de inrichting van het landelijk gebied: de Wet Inrichting Landelijk Gebied (WILG). Deze wet vervangt de Landinrichtingswet. In het kader van de WILG dient, als basis voor een wettelijke herverkaveling, een inrichtingsplan te worden opgesteld. De uit te voeren maatregelen binnen deelgebied Scheerwolde, die staan beschreven in het Raamplan uit 2004 [11], zijn daartoe verder uitgewerkt in diverse deelplannen (natuurinrichtingsplannen voor de nieuwe natuur en het watergebiedsplan voor het landbouwgebied) en vervolgens gebundeld in een totaal Inrichtingsplan voor het deelgebied Scheerwolde.

Het Inrichtingsplan Scheerwolde wordt vastgesteld door Gedeputeerde Staten (GS) van de Provincie Overijssel, met toepassing van artikel 17 van de WILG. Het doel van een inrichtingsplan is het vastleggen van het besluit tot herinrichting en het operationaliseren daarvan. In het inrichtingsplan zijn de directe rechtsgevolgen die aan de inrichting zijn verbonden opgenomen. Daarbij gaat het om de korting van gronden, toewijzing van eigendom, beheer en onderhoud van openbare voorzieningen, de openbaarheid van wegen en de aanduiding van te herverkavelen blokken en te verwerven gronden. Daarnaast bevat het inrichtingsplan, conform het bepaalde in artikel 17 van de WILG, onder meer de begrenzing van het gebied, alsmede de in het gebied voorgenomen maatregelen en voorzieningen, een zo nauwkeurig mogelijke budgetraming daarvan en het aandeel van die kosten dat ten laste wordt gebracht op de gezamenlijke eigenaren binnen de grens van het wettelijke herverkavelingsgebied.

De adviescommissie Noordwest Overijssel heeft in opdracht van de Provincie Overijssel een ontwerp inrichtingsplan voor het gebied Scheerwolde [16] opgesteld. GS is bevoegd het inrichtingsplan ter inzage te leggen en vast te stellen volgens de WILG-procedure. Na vaststelling van het inrichtingsplan wordt de adviescommissie door GS benoemd tot uitvoeringscommissie voor de herinrichting. De bevoegdheden om het inrichtingsplan uit te kunnen voeren worden door GS gedelegeerd aan de uitvoeringscommissie. Uitvoering van het inrichtingsplan gebeurt in de vorm van verschillende uitvoeringsmodules.

Niet alle maatregelen binnen deelgebied Scheerwolde die beschreven staan in het Raamplan [11] zijn opgenomen in het Inrichtingsplan [16]. Dit heeft verschillende redenen. Er zijn maatregelen, zoals de inrichting van het nieuwe natuurgebied Beulakerpolder, die al zijn opgenomen in een vastgestelde uitvoeringsmodule en reeds zijn uitgevoerd. Ook zijn er maatregelen die niet meer subsidiabel zijn na 1 januari 2007 en om die reden niet worden uitgevoerd. In het inrichtingsplan staan ook maatregelen die niet in het Raamplan staan, zoals het realiseren van waterberging. Deze maatregelen zijn binnen het nieuwe beleid wel subsidiabel.

2.3 Bestemmingsplannen gemeente Steenwijkerland

De gemeente Steenwijkerland heeft zich bereid verklaard, ten behoeve van de daadwerkelijke realisatie van de inrichtingsmaatregelen in het gebied Scheerwolde, de benodigde ruimtelijke procedures op te starten. Dit betekent dat op een viertal locaties het huidige bestemmingsplan buitengebied moet worden gewijzigd. Wijziging van het bestemmingsplan buitengebied is onder andere noodzakelijk voor de bestemmingswijziging van landbouwgebied naar natuur.

In samenhang met de besluitvorming over het WILG-Inrichtingsplan Scheerwolde is daarom thans voorzien in het doorlopen van de bestemmingsplanprocedure voor vier nieuwe bestemmingsplannen, te weten:

- het gebied Wetering Oost;
- het gebied Wetering West;
- het gebied Meenthebrug Noord;
- het gebied Polder Giethoorn.

2.4 Watergebiedsplannen

Het Waterschap Reest en Wieden is bezig met de voorbereidingen voor een tweetal watergebiedsplannen voor het gebied Scheerwolde. In een watergebiedsplan zijn opgenomen een projectplan (conform de Waterwet), het GGOR met bijbehorende maatregelen en eventueel een peilbesluit. Het ene watergebiedsplan heeft betrekking op de landbouwpolders rond Scheerwolde (Polder Gelderingen, Polder Wetering-Oost, Polder Halfweg, Giethoornse Polder), het andere op de nieuwe natuurgebieden in het plangebied waar tevens is voorzien in ruimte voor waterberging (Wetering Oost, Wetering West, Polder Giethoorn).

De genoemde landbouwpolders zijn onderdeel van deelgebied Scheerwolde, één van de deelgebieden van de herinrichting Noordwest-Overijssel. Doel is benodigde waterhuishoudkundige maatregelen in de landbouwpolders te realiseren, als onderdeel van deze herinrichting, teneinde te voldoen aan de uitgangspunten van het watergebiedsplan. Daarnaast is het realiseren van het Gewenst of Gewogen Grond- en Oppervlaktewater Regime (GGOR) van belang. In het Watergebiedsplan wordt uitgewerkt welke waterhuishoudkundige maatregelen in het gebied worden uitgevoerd, aan welke droogleggingsnorm middels deze maatregelen wordt voldaan, welke alternatieven zijn bekeken en wat effecten zijn op de omgeving (o.a. Natura 2000).

In het Watergebiedsplan dat betrekking heeft op de nieuwe natuurgebieden wordt ingegaan op de maatregelen die nodig zijn om de gewenste waterberging in deze gebieden te realiseren. Conform het Convenant waterberging 2008 en het besluit van het Bestuurlijk Gebiedsoverleg van november 2009 gaat het daarbij in totaal om een waterbergingsopgave van 2,8 miljoen m³ (Wetering Oost: 1,6 miljoen m³; Wetering West: 0,9 miljoen m³; Polder Giethoorn: 0,3 miljoen m³).

Als onderbouwing van de Watergebiedsplannen zijn hydrologische berekeningen uitgevoerd. Deze rapporten gelden ook als achtergrondinformatie bij het MER en Inrichtingsplan Scheerwolde.

2.5 Doelstelling van de maatregelen

2.5.1 Algemeen

De opgave binnen het inrichtingsplan voor het gebied Scheerwolde ligt vooral in het verwerven en inrichten van grote oppervlakten nieuwe natuur, in combinatie met het verbeteren van de waterhuishouding voor zowel natuur als voor landbouw. Daarnaast wordt de verkaveling van de landbouw verbeterd. In het Meerjarenprogramma Landelijk Gebied [19] van de Provincie Overijssel zijn de doelen en prestaties voor de periode 2007-2013, en de investeringen die daarmee zijn gemoeid, vastgelegd. Onderstaand zijn deze pMJP-doelen voor het plangebied Scheerwolde, zoals opgenomen in het ontwerp inrichtingsplan [16], samengevat weergegeven.

pMJP doel	Doelstelling
Behoud en versterking kwaliteit natuur en (cultuur) landschap	- Realiseren van de Ecologische Hoofdstructuur (circa 436 ha nieuwe natuur door verwerving en/of inrichting (26 ha Meenthebrug Noord, 156 ha Wetering Oost (incl. 35 ha rietcultuur), 157 ha Wetering West (incl. 35 ha rietcultuur), 77 ha polder Giethoorn (incl. 40 ha rietcultuur) en 20 ha ten noordoosten van het Giethoornse Meer)
Perspectiefvolle landbouw	- Verbeteren ruimtelijke structuur grond gebonden landbouw (2.975 ha)
Economische vitaliteit	- Versterken van de toeristische – recreatieve sector (circa 7 km fietspad)
Veerkrachtig watersysteem	- Stroomgebied voldoet in 2015 aan de normen voor wateroverlast (waterberging 2,7 miljoen m ³ en 3500 ha landbouwgebied ingericht conform Waternood / WB21)

Deze doelen worden hieronder nader toegelicht [16].

2.5.2 Behoud en versterking kwaliteit natuur en (cultuur) landschap

Hoofddoelstelling is het vrijmaken en/of inrichten van de begrensde nieuwe natuurgebieden Meenthebrug, Wetering Oost en Wetering West, Polder Giethoorn en 20 ha ten noordoosten van het Giethoornse Meer. Met de begrenzing van de nieuwe natuur is er naar gestreefd om de achteruitgang van de bestaande natuurwaarden in de Weerribben en de Wieden te keren. De bestaande nieuwe natuurgebieden binnen Noordwest Overijssel worden vergroot en met elkaar verbonden en ook verbonden met de bestaande natuurgebieden Olde Maten en Veerslootlanden (gemeente Staphorst) en Rottige Meenthe (gemeente Weststellingwerf). Uitgangspunten daarbij zijn de in het provinciale Natuurgebiedsplan [9] begrensde gebieden en per gebied aangewezen natuurdoeltypen (thans vervangen door het Natuurbeheerplan provincie Overijssel [10]).

2.5.3 Perspectiefvolle landbouw

Hoofddoelstelling voor de landbouw is het ontwikkelen en versterken van een duurzame en concurrerende landbouw. Tevens wordt gestreefd naar het verminderen van de milieubelasting. Verbetering van de verkaveling en afstemming van de waterhuishouding op de landbouw wordt gezamenlijk opgepakt. Door het waterschap wordt een Watergebiedsplan vastgesteld voor de blijvende landbouwpolders binnen deelgebied Scheerwolde. De projectgrens van deelgebied Scheerwolde komt overeen met de grens van het wettelijke herverkavelingsgebied.

2.5.4 Economische vitaliteit

Hoofddoelstelling voor het thema economische vitaliteit is het vergroten van aantrekkelijke en kwalitatief hoogwaardige recreatiemogelijkheden in Noordwest Overijssel. Daarmee wordt bijgedragen aan het creëren van werkgelegenheid ter compensatie van de verliezen in de agrarische sector en wordt voldaan aan de recreatiebehoeften van de inwoners en toeristen.

2.5.5 Veerkrachtig watersysteem

Binnen dit speerpunt zijn twee hoofddoelstellingen te onderscheiden, namelijk

Watersysteem optimaliseren

Het belangrijkste principe is dat knelpunten in de waterhuishouding *duurzaam* worden opgelost. Dat houdt in dat de omgeving of toekomstige generaties niet worden opgezeadeld met (nieuwe) problemen en dat rekening wordt gehouden met te verwachten ontwikkelingen, zoals een veranderend klimaat, een toekomstige bodemdaling, de te verwachten zeespiegelstijging en een hoger peil van het IJsselmeer. Daarnaast wil het waterschap bij het kiezen van oplossingen voor knelpunten zoveel mogelijk *aansluiten bij de natuurlijke processen* in watersystemen, zodat zij minder gevoelig worden voor extreme omstandigheden (zoals extreem veel neerslag of extreme droogte). In het onderstaande kader zijn de beleidsthema's aangegeven die bij het opstellen van een watergebiedsplan van belang zijn.

GGOR

Voor het dagelijkse waterbeheer is het *Gewenst of Gewogen Grond- en Oppervlaktewater Regime* (GGOR) van belang. Doel van het GGOR-proces is de wateromstandigheden te realiseren die het beste passen bij de functie(s) van het gebied, rekening houdend met omliggende functies.

WB21

Om in extreem natte en extreem droge omstandigheden schade als gevolg van wateroverlast of watertekort te beperken, kent het waterschap het *Waterbeheer 21^e eeuw* (WB21). Doel van dit beleid is het watersysteem zo in te richten dat het ook in extreme (toekomstige) omstandigheden goed functioneert. Uitgangspunt daarbij is de voorkeursvolgorde vasthouden-bergen-afvoeren van water. Deze voorkeursvolgorde geldt ook als toetsingskader bij het beoordelen van maatregelen. Daarnaast geldt in WB21 het principe dat problemen niet worden afgewenteld op anderen of op toekomstige generaties.

KRW

Voor het bereiken van de goede ecologische en chemische toestand van alle wateren, zijn zowel de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) als de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn van belang. Doel van deze richtlijnen is dat alle Europese wateren (oppervlaktewater en grondwater) zich in 2015 in een goede ecologische en goede chemische toestand bevinden. De Boezem van Noordwest Overijssel is een apart waterlichaam.

Waterbergingsopgave realiseren

De nieuwe natuurgebieden krijgen als nevenfunctie waterberging. In totaal wordt in het gebied Scheerwolde in de natuurgebieden minimaal 2,7 miljoen m³ nieuwe waterberging gerealiseerd, verdeeld over:

- Wetering-West en Wetering-Oost (samen minimaal 2,4 miljoen m³ berging);
- Polder Giethoorn (0,3 miljoen m³ berging).

Dit wordt vastgelegd in het watergebiedsplan voor dat gebied.

3 Beleidskader

3.1 Algemeen

In dit hoofdstuk zijn de regels en beleidskaders beschreven, waarbinnen de voorgenomen activiteiten in het plangebied Scheerwolde moeten passen. Allereerst worden de kaders op Europees niveau beschreven, vervolgens komen de landelijke, provinciale en regionale kaders aan de orde en ten slotte wordt ingegaan op relevant gemeentelijk beleid.

3.2 Overzicht relevant overheidsbeleid

Beleidsdocument	Beschrijving en relevantie
Europa	
Europese Kaderrichtlijn (2000)	- De richtlijn beoogt een goede chemische en ecologische toestand van grond- en oppervlaktewater te bewerkstelligen. De Richtlijn verplicht de Europese lidstaten om voor elk stroomgebied een stroomgebiedbeheersplan op te stellen.
Verdrag van Malta (1992)	- Binnen gebieden die op grond van Rijks- en provinciaal beleid een wettelijke status hebben mogen geen werkzaamheden worden uitgevoerd die archeologische waarden nadelig beïnvloeden.
Nederland	
Nota Ruimte (2005)	- Het beleid met betrekking tot de basiskwaliteit van steden, dorpen en bereikbaarheid kent vier pijlers: bundeling van verstedelijking en economische activiteiten, bundeling van infrastructuur, aansluiting van Nederland op de internationale netwerken van luchtvaart en zeevaart en borging van milieukwaliteit en externe veiligheid. Daarnaast betekent de nota Ruimte een voortzetting van het rijksbeleid ten aanzien het realiseren van de ecologische hoofdstructuur alsmede het beschermen van Vogel- en Habitatrichtlijngebieden.
Vierde Nota Water (1998)	- De belangrijkste beleidsuitgangspunten voor nationaal waterbeheer zijn vastgelegd in de Vierde Nota Water. Onderdeel hierin is tevens concrete uitwerkingen van de uitgangspunten vanuit de Europese Kaderrichtlijn Water, waarbij het 'stand still' principe, i.e. geen verslechtering van de waterkwaliteit bij ontwikkelingen, een belangrijke doelstelling is. Een belangrijk uitgangspunt is de gebiedsgerichte benadering bij ontwikkelingen, waarbij een duidelijke koppeling wordt gelegd tussen waterbeleid, milieubeleid en ruimtelijke ordening.
Monumentenwet (1988)	- Vanuit deze wetgeving is men tijdens de m.e.r. verplicht een archeologisch vooronderzoek uit te voeren. In dit vooronderzoek moet aangegeven worden wat de verwachtingswaarde van het plangebied is. Bekende en verwachte archeologische waarden dienen zoveel als mogelijk in de bodem bewaard te blijven en planologisch beschermd te worden. Indien dit niet mogelijk blijkt zal archeologisch onderzoek moeten worden uitgevoerd, waarbij de verstoorder betaalt.
Natuurbeschermingswet (1998)	- De Natuurbeschermingswet regelt de bescherming van gebieden. Rondom het plangebied Scheerwolde bevindt zich een aantal aangewezen beschermde gebieden.
Flora- en faunawet (2002)	- Bij ruimtelijke plannen met mogelijke gevolgen voor beschermde planten en dieren is het verplicht om vooraf te toetsen of deze kunnen leiden tot overtreding van verbodsbepalingen
Wet bodembescherming (1986)	- Deze wet regelt de wijze van de eventuele aanpak van de aanwezige bodemverontreiniging.

Beleidsdocument	Beschrijving en relevantie
Standpunt 'Anders omgaan met water' (2000)	- Het op een andere manier omgaan met water en ruimte is nodig om in de toekomst bescherming te kunnen bieden tegen overstromingen en wateroverlast. Deze watertoets is een instrument dat ruimtelijke plannen toetst op de mate waarin zij rekening houden met het beleid om het water meer ruimte te geven.
Nationaal Waterplan (2009)	- Het Nationaal Waterplan beschrijft de maatregelen die genomen moeten worden om Nederland ook voor toekomstige generaties veilig en leefbaar te houden en de kansen die water biedt te benutten. Bij de inrichting moet hiermee rekening worden gehouden.
Waterwet (2009)	- In deze wet zijn acht oude wetten voor het waterbeheer in Nederland vervangen door één nieuwe wet. De Waterwet regelt het beheer van oppervlaktewater en grondwater. Ook verbetert het de samenhang tussen waterbeleid en ruimtelijke ordening. Doel is om waterschappen, gemeenten en provincies beter in staat te stellen wateroverlast, waterschaarste en watervervuiling tegen te gaan. Ook voorziet de wet in het toekennen van functies voor het gebruik van water. Op basis hiervan worden eisen gesteld aan de kwaliteit en de inrichting van het water.
Wet Inrichting Landelijk Gebied (WILG) (2005)	- Herverkavelinginstrument: via herverkaveling wordt een nieuwe kavelindeling tot stand gebracht, waarbij de rechten van grondeigenaren en pachters worden vastgesteld en de nieuwe kavels worden toegedeeld. Voor voorzieningen waarvan de locatie plaatsgevonden is, worden zo nodig gronden gekort (bijv. fietspad)
Provincie	
Omgevingsvisie Overijssel (2009)	- Ontwikkelingsvisie, beleid en uitvoeringsprogramma voor de fysieke leefomgeving met status van structuurvisie, water(huishouding)plan, milieubeleidsplan, verkeer- en vervoersplan en bodemvisie.
Omgevingsverordening Overijssel (2009)	- De omgevingsverordening wordt ingezet voor die onderwerpen waarvoor de provincie eraan hecht dat de doorwerking van het beleid van de Omgevingsvisie juridisch geborgd is.
Provinciaal Meerjarenprogramma voor het Landelijk Gebied 2007-2013 (2010)	- Afspraken zijn hier vastgelegd tussen de provincie en het Rijk over de inrichting van het landelijk gebied
Natuurgebiedsplan Overijssel (2006)	- In dit begrenzingsplan voor de nieuwe natuur- en beheersgebieden in Overijssel is bepaald welke natuurdoeltypen op welke plek worden gerealiseerd.
Natuurbeheerplan provincie Overijssel (2010)	- In het natuurbeheerplan begrenzen GS de gebieden waar subsidiëring van beheer van (agrarische) natuur en landschapselementen plaats kan vinden. Het plan geeft ook aan waar kwaliteitsimpulsen voor natuur en landschap mogelijk zijn. Daarnaast wordt per (deel)gebied beschreven welke natuur- en landschapsdoelen van toepassing zijn, waarbij gebruik wordt gemaakt van een nieuwe (landelijke) indeling in natuurbeheertypen.
Raamplan Strategisch Groenproject Noordwest Overijssel (2004)	- Hierin zijn maatregelen gegeven om de vastgestelde doelstellingen binnen de projectgrens van het SGP Noordwest Overijssel te realiseren. Om in te kunnen spelen op veranderingen in het gebied, veranderingen op het beleid en om de financieringsverplichting flexibel te houden worden de maatregelen in uitvoeringsmodules uitgevoerd.
Waterschap	
Waterbeheerplan 2010-2015 Waterschap Reest en Wieden (2010)	- Het waterbeheerplan bevat het integrale beleid van het waterschap met als hoofdthema's: veiligheid, watersysteembeheer en de afvalwaterketen. De komende jaren zal o.a. worden geïnvesteerd in extra waterberging en aanpassing van de waterhuishouding in de kop van Overijssel
Water op Maat programma, Waterschap Reest en Wieden (2007)	- In het Waterbeheerplan 2007-2012 is besloten om in een aantal gebieden "waterop-maat projecten" uit te voeren. Doel hiervan is de waterhuishouding af te stemmen op de functie die aan het betreffende gebied is toegekend. Dit geldt onder meer voor boezem van Noordwest-Overijssel (NWO)
Bestuursconvenant Noordwest Overijssel (Waterschap Reest en Wieden) (2010)	- Hier is besloten tot waterberging in combinatie met natuuraanleg binnen Scheerwolde. Een totaal van 3,2 m3 waterberging moet worden gecreëerd in het plangebied van Scheerwolde.

Beleidsdocument	Beschrijving en relevantie
Gemeente Steenwijkerland	
Uitgangspuntennotitie voor het buitengebied (2005)	- Bevat het beleid van de gemeente Steenwijkerland ten aanzien van de ontwikkelingen in het buitengebied (vastgesteld d.d. 25 januari 2005).
Landschapsonwikkelingsplan Steenwijkerland (2005)	- Bevat het gemeentelijk beleid ten aanzien van de landschappelijke ontwikkelingen in de gemeente Steenwijkerland (vastgesteld d.d. 25 januari 2005).
Beleidsvisie vaarrecreatie (2005)	- In deze notitie wordt het gemeentelijk beleid voor de vaarrecreatie uiteengezet, onder andere het stimuleren van het elektrisch varen in de gemeente.
Strategische toekomstvisie (2007)	- Kapstok voor toekomstige ontwikkelingen. Het biedt houvast en maakt richtinggevende keuzes op basis van de draagkracht van gebieden en de kansrijke en kwaliteitsversterkende ontwikkelingen.
Archeologische waarden- en beleidskaart (2008)	- Bevat een overzicht van de in de gemeente Steenwijkerland aanwezige archeologische waarden en verwachtingen (vastgesteld d.d. 22 januari 2008).
Visie Toerisme en Recreatie; kwaliteit en samenwerking (2009)	- Invulling van recreatie en toerisme in gemeente Steenwijkerland met aandacht voor 10 speerpunten zoals infrastructuur en onderhoud.
Beleidsnota toerisme en recreatie (2010)	- Met deze beleidsnota wordt de toekomstvisie voor het recreatief-toeristische beleid weergegeven. De belangrijkste speerpunten die hierin worden verwoord zijn het uitgangspunt voor het uitvoeren van het beleid.

4 Beschrijving plangebied en autonome ontwikkeling

4.1 Algemeen

In dit hoofdstuk wordt een beschrijving van het plangebied Scheerwolde en de directe omgeving daarvan gegeven. Daartoe wordt in de paragrafen 4.2 tot en met 4.9 ingegaan op de aspecten landschap, cultuurhistorie en archeologie, bodem, water, natuur, grondgebruik, infrastructuur en woon- en leefmilieu. Tenslotte wordt in paragraaf 4.10 een beeld geschetst van een aantal relevante autonome ontwikkelingen in het plangebied en omgeving.

4.2 Landschap

Het deelgebied Scheerwolde is een jong veenontginningsgebied (grootschalig open landbouwgebied), grenzend aan de kernen Steenwijk en Giethoorn in het oosten en de natuurgebieden Wieden en Weerribben in het westen. Het gebied bestaat uit verschillende diepe polders, waaronder de polders Giethoorn, Halfweg, Gelderingen en Wetering-Oost en -West die door veenontginningen zijn ontstaan. In deze polders, die pas in de jaren 1928-1962 zijn ontgonnen, wordt melkveehouderij afgewisseld met akkerbouw.

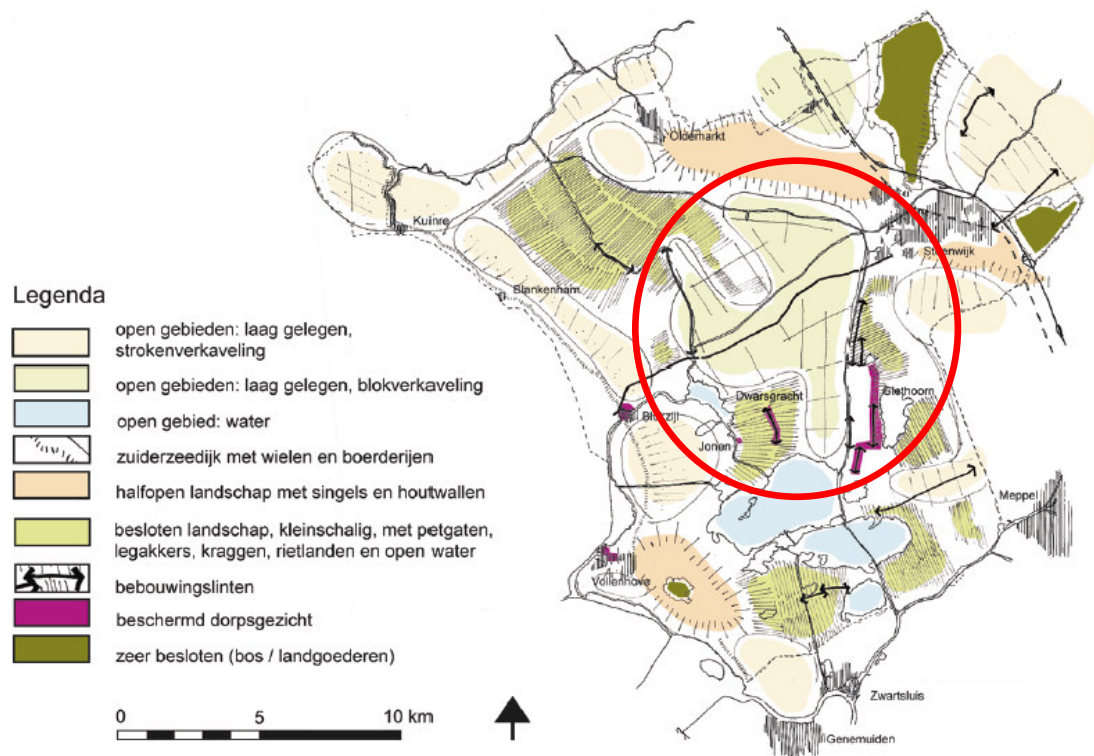
Enkele gebieden binnen deelgebied Scheerwolde zijn niet voor de landbouw ontgonnen. Dit zijn het Woldlakebos, het Pikbroeken binnen Meenthebrug Noord en een deel van polder Gelderingen. Overige terreintypen die in het plangebied kunnen worden aangetroffen zijn bossen, greppels, sloten, brede vaarten (griften), en verruigde landbouwpercelen. In figuur 4.1 is de landschappelijke hoofdstructuur van het plangebied weergegeven [20].

De diepe polders staan onder invloed van kwel vanaf het Drentsch Plateau en de boezem (het laagveenmoerasgebied). De wegzijging vanuit de boezem naar omliggende polders binnen deelgebied Scheerwolde blijkt van groot belang voor verzuringsgevoelige vegetatietypen, waaronder trilvenen. Door de wegzijging wordt basenrijk water naar deze vegetaties gevoerd.

Openheid, grote boerderijen, strokenverkaveling, vaarten en weteringen zijn kenmerkend. Door en langs de polders lopen vier grotere waterwegen: Steenwijkerdiep, Kanaal Steenwijk-Ossenzijl, Kanaal Beukers-Steenwijk en Wetering. Deze waterwegen worden vooral gebruikt voor de recreatiescheepvaart.

De ligging van de watergangen en de overige infrastructuur binnen de polders is op de tekening bepaald. De meeste wegen zijn recht en lang en de kavels staan hier loodrecht op. Ook staan de boerderijen veelal op dezelfde afstand van elkaar. Het gebied is zeer weids en open. Deze weidsheid wordt onderbroken door de erfbeplanting rond de boerderijen. Grootschalige natuur binnen het deelgebied is alleen het Woldlakebos.

Deelgebied Scheerwolde is overwegend een melkveehouderijgebied afgewisseld met akkerbouwbedrijven. Centraal aan het Kanaal Steenwijkerdiep is in de jaren na 1950 het dorp Scheerwolde gebouwd.

Figuur 4.1 Landschappelijk hoofdstructuur plangebied Scheerwolde [20]

In figuur 4.2 is met behulp van foto's een aantal landschappelijke karakteristieken van het plangebied Scheerwolde weergegeven.

Figuur 4.2 Verschillende karakteristieken van het plangebied

Foto's A&W 2010

4.3 Cultuurhistorie en archeologie

4.3.1 Cultuurhistorie

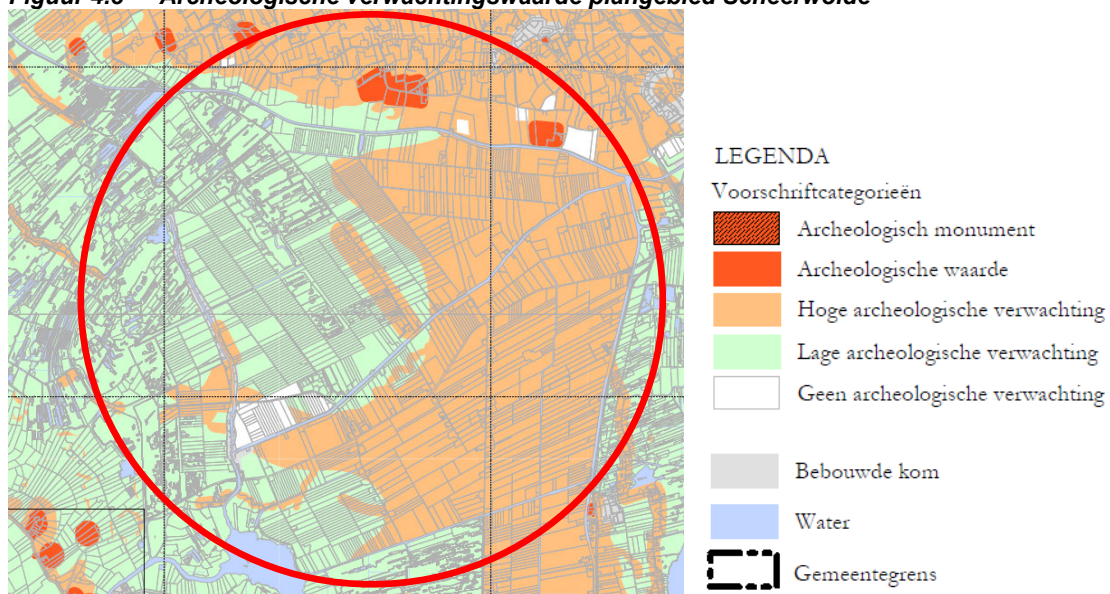
Het plangebied Scheerwolde is nog juist gelegen op de overgang van de hoge gronden naar de lage veenontginningen en omvat vooral deze veenontginningen (de polders Wetering Oost, Wetering West, Gelderingen, Halfweg en Giethoorn). Dit jongere landschapstype is ontstaan door inpoldering in de periode 1928-1968 door de N.V. Ontginningsmaatschappij 'Land van Vollenhove'. Kenmerkend is het planmatige karakter, de lage ligging en de smalle percelering. Hier en daar komen restanten van het oude veenontginningslandschap voor.

De polders zijn omsloten door ringdijken en -vaarten. Langs de lijnrechte wegen komt plaatselijk bebouwing voor. De wegen met zware beplanting geven maat aan de open polders.

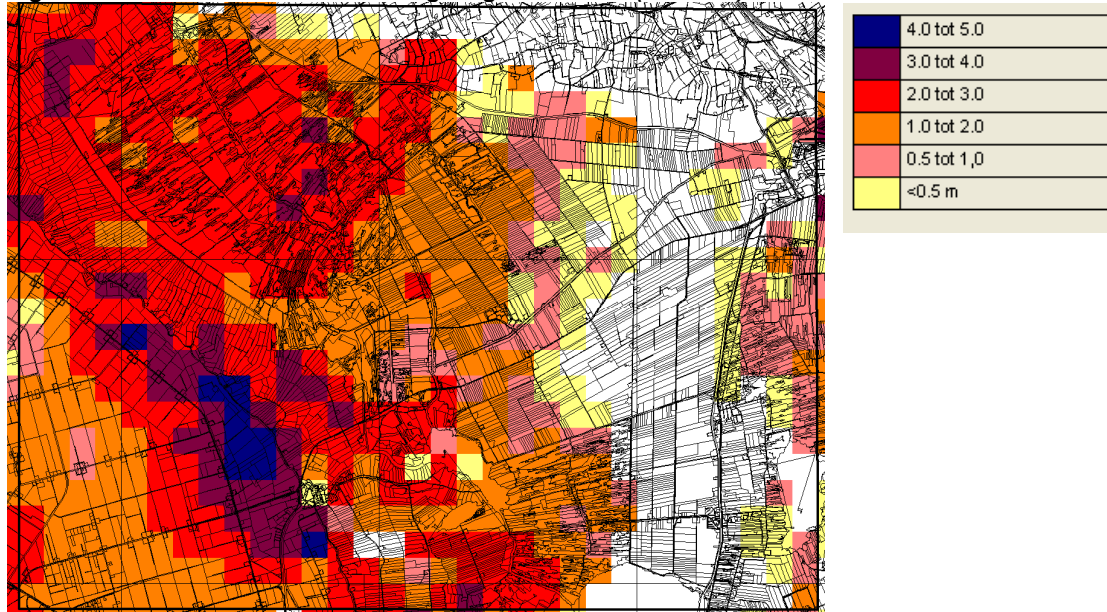
4.3.2 Archeologie

In het plangebied Scheerwolde is in de veenontginningsgebieden in het noordwesten een lage archeologische verwachtingswaarde aanwezig. Een hoge verwachtingswaarde is aanwezig op de overgang van hoog naar laag in het noorden bij Meenthebrug. Ook is er een hoge verwachtingswaarde in de oost- en zuidoostzijde van het plangebied (door de aanwezigheid van zandruggen in de polders Giethoorn en Halfweg) en op de wat hogere delen in het plangebied (op en langs de kaden van de Wetering). Op deze hogere delen is in het verleden mogelijk bewoning geweest. In figuur 4.3 is archeologische verwachtingswaarde voor de verschillende delen van het plangebied weergegeven.

Figuur 4.3 Archeologische verwachtingswaarde plangebied Scheerwolde

Bron: Archeologische beleidskaart Steenwijkerland, 2006 [21]

Figuur 4.5 Dikte holocene veenlaag volgens MIPWA (REGIS II).

In het oosten van de polder Gelderingen komen volgens de bodemkaart wel veengronden voor, die niet in REGIS II zijn opgenomen. De bodemkaart (zie bijlage 2) is hier meer betrouwbaar.

4.5 Waterhuishouding

4.5.1 Hydrologische schematisatie

Vanuit de geohydrologische ontstaansgeschiedenis kan de omgeving van Scheerwolde worden ingedeeld in een tweetal gebieden:

- Stuwwal Paaslo- Oldenmarkt (ten noorden van kanaal Steenwijk-Ossenzijl);
- Smeltwaterdal van de Vecht (ten zuiden van kanaal Steenwijk-Ossenzijl);

In tabel 4.1 en tabel 4.2 is op basis van boringen uit het TNO-archief de gemiddelde diepe bodemopbouw ter plaatse van het deelgebied Scheerwolde schematisch weergegeven voor beide gebieden.

Tabel 4.1 Geohydrologische schematisatie t.p.v de landbouwpolders

Diepte tov van NAP (m)	Dikte m	Textuur	Formatie	Geohydrologische schematisatie in MIPWA
mv tot -2,1	0,5 tot 2	Veen	Nieuwkoop	WVL1 + SDL1
-2 tot -6	Ca 5 m	fijn zand	Boxtel:	WVL2
-6 tot -6 à -20		matig fijn tot matig grof zand	Boxtel + Kreftenheye:	WVL2
-8 à -24 tot -10 à -26	0 tot 5	Klei	Kreftenheye:	SDL2
-10 à -26 tot -17 à -40		Zand	Kreftenheye	WVL3
-10 à -21 tot -12 à -25	0-10	Klei	Urk	SDL3
-12 à -25 tot ca -110		Grof zand	Urk/Peelo/Waalre/Peize	WVL4+5+6+7
-110 tot ca -125		Klei	Peize	Hydrologische basis

Tabel 4.2 Geohydrologische schematisatie gebied ten noorden van Kanaal Steenwijk-Ossenzijl

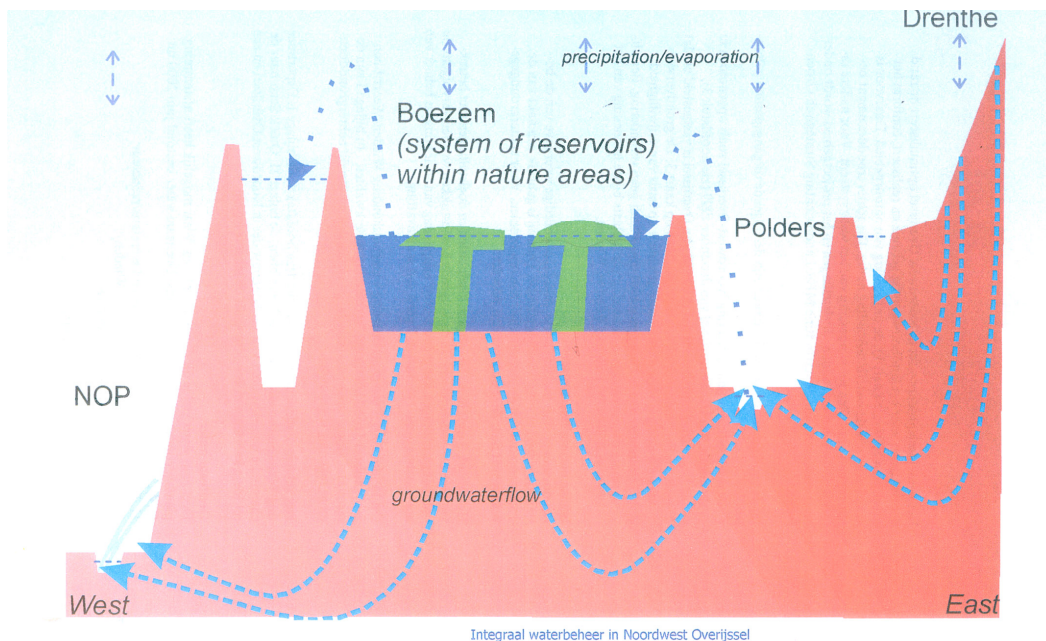
Diepte m- NAP	Dikte m	Textuur	Formatie	Geohydrologische schematisatie in MIPWA
+15 à -1 tot +13 à -1	0-2	Fijn tot matig grof zand	Boxtel	WVL2
+13 à -1 tot +4 à -14	2 -18	Keileem	Drenthe-Gieten (keileem)	SDL2
+4 à -14 tot -11 à -21.	2-10	Matig fijn tot matig grof zand	Boxtel/ Drachten+ Urk	WVL3
-11 à -20 tot -15 à -22	2-5	Klei	Urk	SDL3
-15 à -22 tot circa -120	Ca 100	Fijn tot Grof zand	Peelo/Urk/Appelscha/Peize	WVL4+5+6+7
		Klei	Peize	Hydrologische basis

In het westelijk deel van de polder Scheerwolde komt op circa 15 m –mv een slecht waterdoorlatende kleilaag voor met een dikte van enkele meters (Kreftenheye). In het oostelijk deel van de polder ontbreekt deze grotendeels en bestaat de diepe bodem tot circa 100 m –mv uit een afwisseling van fijn tot grof zand.

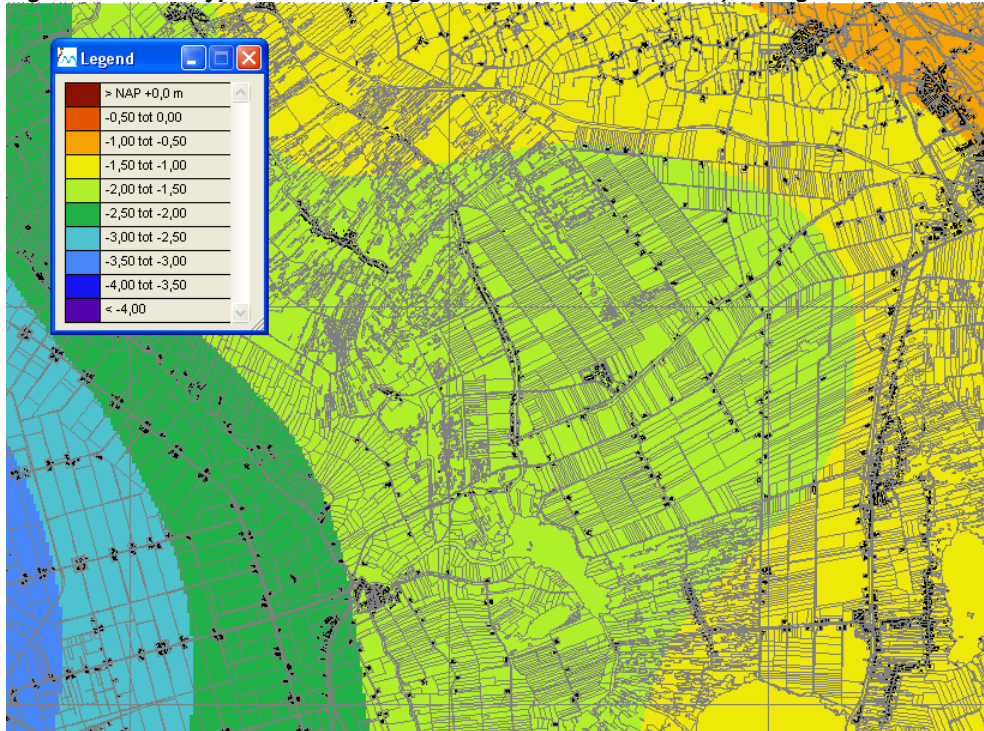
4.5.2 Regionale grondwaterstroming

Het huidige stromingspatroon van het grondwater wordt in sterke mate bepaald door een aantal kunstmatig aangebrachte veranderingen van de hydrologische toestand. Het grote systeem wordt bepaald door de wegzijging op het Drenths plateau richting de Noordoostpolder. Een belangrijk deel wat dit kwelwater wordt echter al afgevangen door de diepe polders bij Scheerwolde. Het boezemgebied van de Weerribben is daarentegen een wegzijgingsgebied geworden wat zowel afstroomt richting de diepe polders van Scheerwolde als naar de Noordoostpolder.

De stromingen tussen boezem en omliggende polders zijn schematisch weergegeven in figuur 4.6.

Figuur 4.6 Schematische weergave geohydrologisch systeem

Met een voor deze studie geactualiseerd stationair MIPWA model [13] is de huidige diepe grondwaterstroming in beeld gebracht voor de GVG (gemiddelde voorjaarsgrondwaterstand) en de GLG (gemiddeld laagste grondwaterstand) situatie. In figuur 4.7 is deze situatie voor de GVG weergegeven. De GLG situatie geeft een sterk vergelijkbaar beeld.

Figuur 4.7 Isohypsenaart diepe grondwaterstroming (WVL7) huidige GVG situatie in m +NAP

Bron: geactualiseerd MIPWA model [13]

4.5.3 Freatische grondwaterstanden

De freatische grondwaterstanden in zowel de landbouwpolders als de Wieden en Weerribben worden in belangrijke mate beïnvloed door het oppervlaktewatersysteem en de lokale bodemopbouw.

Van het landbouwgebied Scheerwolde zijn geen langjarige peilbuisgegevens beschikbaar. Wel zijn er door Alterra gedurende één seizoen (februari t/m september 2006) freatische grondwaterstanden gemeten op 31 locaties. Deze peilbuisgegevens zijn gebruikt voor het maken van een geactualiseerde grondwatertrappenkaart van het gebied. Deze GT-kaart is opgenomen in het Bijlagenrapport bij het projectbesluit Landbouwpolders Scheerwolde [13]. Daarnaast is een aantal peilbuizen gedurende één of meer jaren gemonitord ten behoeve van de inrichting van de nieuwe natuur (Wetering Oost, Wetering West en Beulakerpolder).

Uit een analyse van deze gegevens komt het volgende beeld naar voren:

- In het noordwestelijk deel van het landbouwgebied Scheerwolde (de polders Halfweg, Wetering en Gelderingen) is de veenlaag relatief dik (1 à 2 m). In deze gebieden worden relatief hoge grondwaterstanden aangetroffen. Dit komt mede omdat het maaiveld hier meer is gedaald (en nog daalt door veenoxidatie en klink), waardoor ook de drooglegging beperkt is. Waar de slecht waterdoorlatende 'meerbodemlaag' (gledelaag) onderin deze veenlagen nog intact is, treedt bovendien stagnatie van regenwater op, waardoor na regen de gronden nog lang nat blijven;
- Door de grondslag treden op korte afstand grote verschillen op in de grondwaterstanden. Op de hogere zandruggen (grotere drooglegging en zandige bodem) komt grondwatertrap VII voor (grondwaterstanden jaarrond dieper dan 80 cm –mv). In de aangrenzende lager gelegen moerige gronden (geringe drooglegging en veen) komt grondwatertrap II voor met grondwaterstanden in natte perioden tot 25 cm –mv.
- Door de geringe doorlatendheid van de bodem, heeft het hoofdwatersysteem (waterschapssloten) een relatief beperkte reikwijdte, als het gaat om de ontwatering van de landbouwpercelen. Het hoofdwatersysteem heeft vooral een afvoerfunctie voor het overtollige regenwater en kwelwater dat via een intensief tertiair watersysteem (bestaande schouwsloten, greppels en buisdrainage) wordt afgevoerd het gebied uit. Het goed functioneren van dit tertiaire watersysteem is van cruciaal belang voor een goede ontwatering van het gebied.

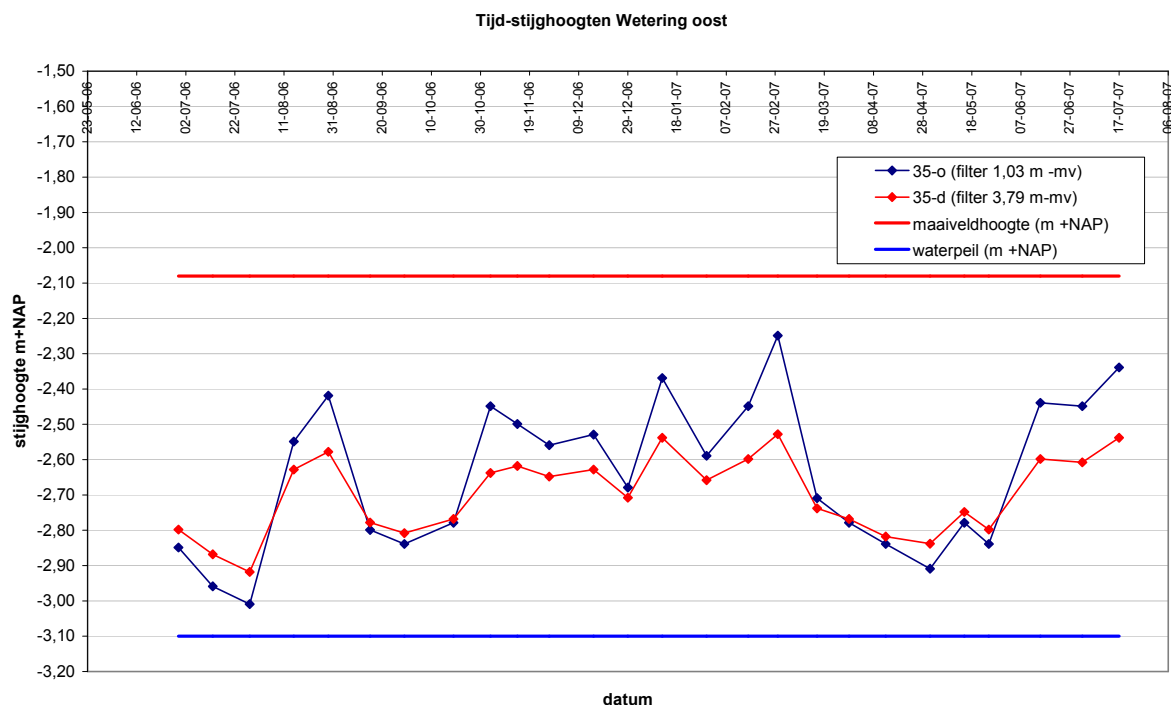
- Aan de noordzijde van de polder Gelderingen is sprake van relatief hoge grondwaterstanden. De stijghoogten in de diepe ondergrond zijn hier relatief hoog (regionale stroming van het Drents plateau richting de diepe polders). Ten noorden van het kanaal loopt het maaiveld snel op, en komt in de ondergrond keileem voor. Daarnaast kan ook nog infiltratie vanuit het kanaal zelf plaatsvinden. Dit laatste is echter naar verwachting beperkt, door de aanwezigheid van slib in de kanalen in Noordwest Overijssel.
- In de aangrenzende Wieden en Weerribben (boezemgebied) is de veenlaag nog relatief dik en komt een 'meerbodemlaag' voor. In combinatie met relatief veel oppervlaktewater en hoge waterpeilen (infiltratie) resulteert dit in hoge freatische grondwaterstanden.

4.5.4 Kwel-wegzijing

Door peilverlagingen in de landbouwgebieden in de afgelopen eeuwen is er een peilverschil ontstaan tussen de laagveenmoerassen (waar het peil niet is verlaagd) en de landbouwgebieden. Het gevolg is dat de moerasgebieden die vroeger neutraal waren (geen duidelijke kwel of wegzijing), nu wegzijgingsgebieden zijn geworden.

In de diepe polders is sprake van een flinke kwel naar de sloten. Door het voorkomen van relatief slecht doorlatende veenlagen (en meerbodemplaat) en relatief grote slootweerstand zijn de freatische grondwaterstanden ondanks de grote drooglegging relatief hoog. Tussen de percelen is in natte perioden sprake van een opbolling door stagnatie van regenwater, waardoor de freatische grondwaterstand hoger wordt dan de stijghoogte in de onderliggende zandlaag. In droge perioden zakt de grondwaterstand weer uit en is er sprake van diepe kwel. Dit principe is goed zichtbaar in de tijdstijghoogten van peilbuis GM35 nabij de Luteijnweg in de polder Wetering Oost (figuur 4.8). In natte perioden stijgt de freatische grondwaterstand (blauwe lijn) meer dan de stijghoogte in het onderliggende zandpakket (rode lijn), waardoor wegzijing optreedt.

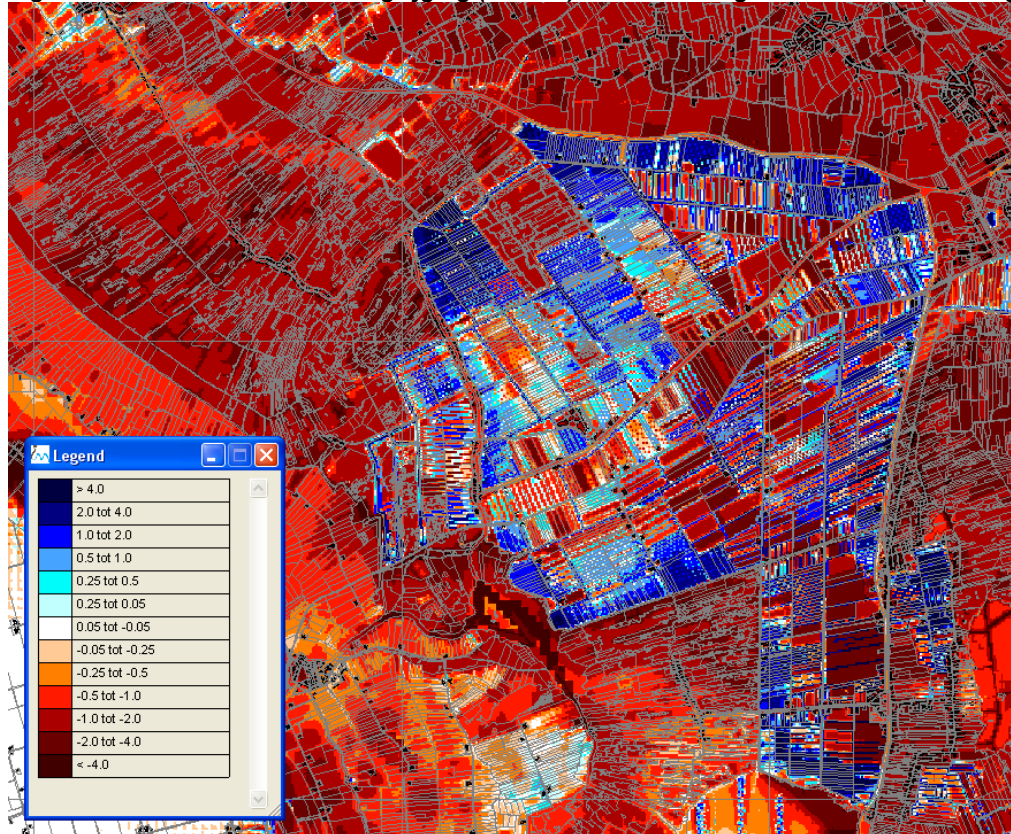
Figuur 4.8 Tijdstijghoogten nabij de Luteijnweg in polder Wetering Oost, Scheerwolde.

In droge perioden zakt de freatische grondwaterstand verder uit en is er sprake van kwel. In de grafiek zijn tevens de maaiveldhoogte en het streefpeil in het oppervlaktewater weergegeven. Zowel de freatische grondwaterstand als de stijghoogte in het zandpakket zijn aanzienlijk hoger dan het waterpeil in de hoofdwatergangen (er is jaarrond sprake van kwel). Het grote verschil tussen slootpeil en grondwaterstand suggereert wel dat de tertiaire detailontwatering niet optimaal functioneert.

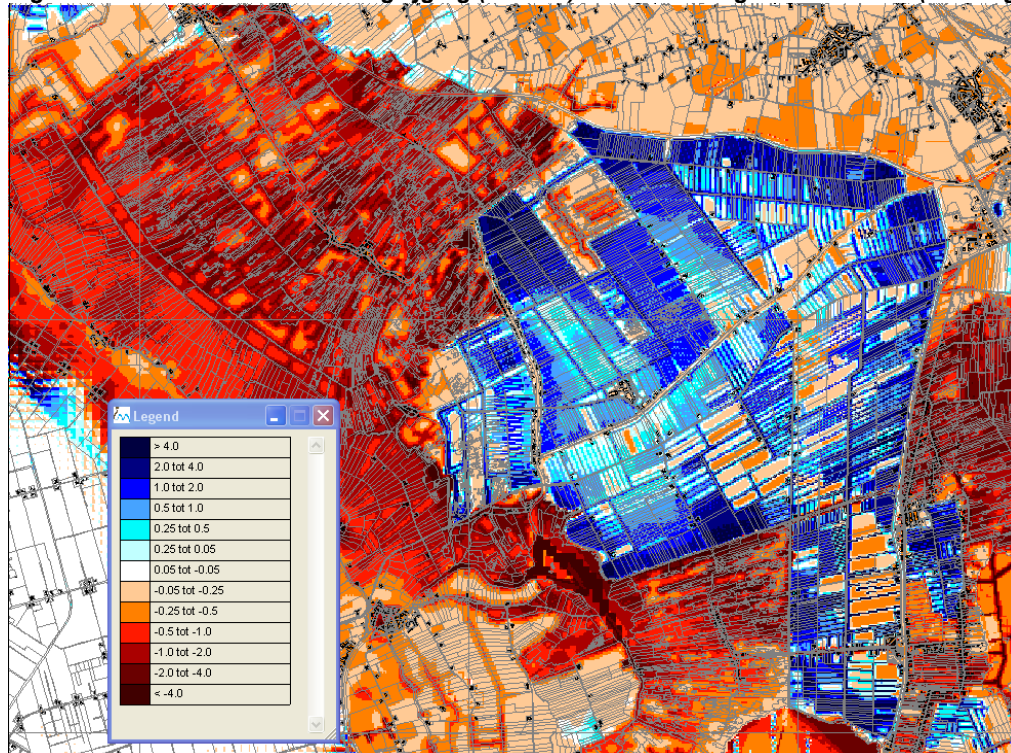
De met het geactualiseerde MIPWA model berekende kwel-wegzijing voor respectievelijk de GVG en de GLG situatie is weergegeven in de figuren 4.9 en 4.10.

Figuur 4.9 Berekende kwel-wegzijing (MIPWA) voor de huidige GVG situatie (mm/dag).

Rood=wegzijing, blauw=kwel

Figuur 4.10 Berekende kwel-wegzijing (MIPWA) voor de huidige GLG situatie (mm/dag).

Rood=wegzijing, blauw=kwel

4.5.5 Oppervlaktewatersysteem (AGOR)

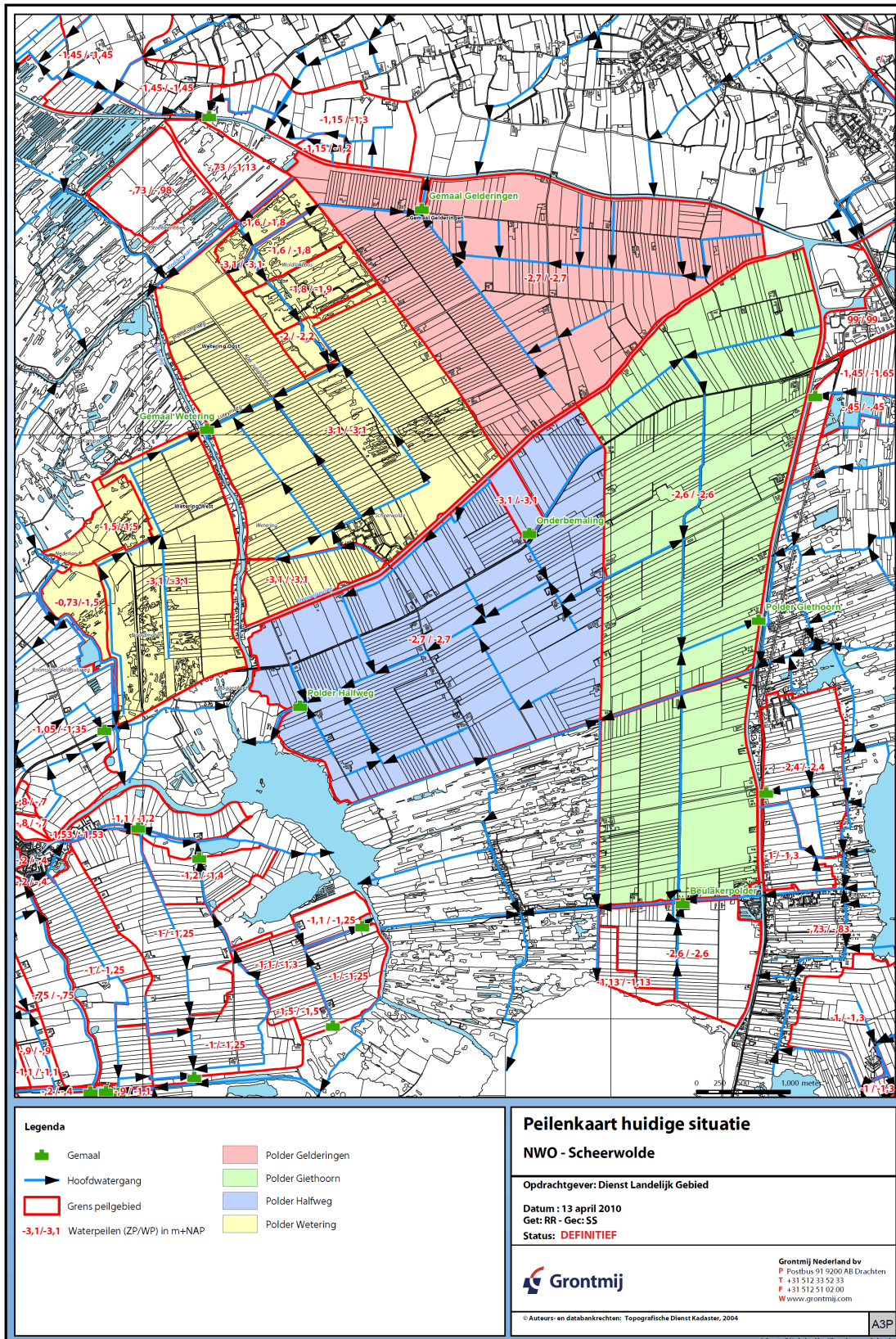
Inrichting watersysteem

Het oppervlaktewatersysteem in het plangebied is afgestemd op de indeling in polders (Wetering, Gelderingen, Giethoorn, Halfweg; zie figuur 4.11). Iedere polder is een afzonderlijk systeem met een eigen afvoer op de boezem van NW Overijssel. Het water van de polder Wetering wordt afgevoerd naar de Wetering door gemaal Wetering. De polder Gelderingen voert het water af naar het kanaal Steenwijk-ossenzijl via het gemaal Gelderingen. De hoofdwatgang langs de A.F. Stroinkweg (ten oosten van Wetering Oost) heeft niet het waterpeil van het Woldlakebos. Deze watgang is een 'calamiteiten-verbinding' tussen de diepe polder Gelderingen in het oosten (peil -2,70 m NAP, gemaal Gelderingen) en de diepe polder van Wetering oost (-3,10 m NAP, gemaal Wetering). De peilgrens ligt ter plaatse van kruising Woldlakeweg-Stroinkweg. De polder Giethoorn loost het water via gemaal polders Giethoorn op het kanaal Beukersgracht. De polder Halfweg loost via het gemaal Polder Halfweg op het Giethoornse meer.

Huidige waterpeilen

De polders kennen allen een diepe ontwatering ten opzichte van het peil van de boezem. De peilsituatie komt in de praktijk niet overeen met de situatie in de legger van het waterschap. Hierdoor zijn actuele waterpeilen op een aantal plaatsten regelmatig hoger dan het streefpeil. Ten behoeve van de planvorming zijn de actuele peilen, na actualisatie van de basisgegevens voor de huidige situatie, herberekend en op kaart gezet (zie figuur 4.11).

Figuur 4.11 Peilenkaart polder Scheerwolde

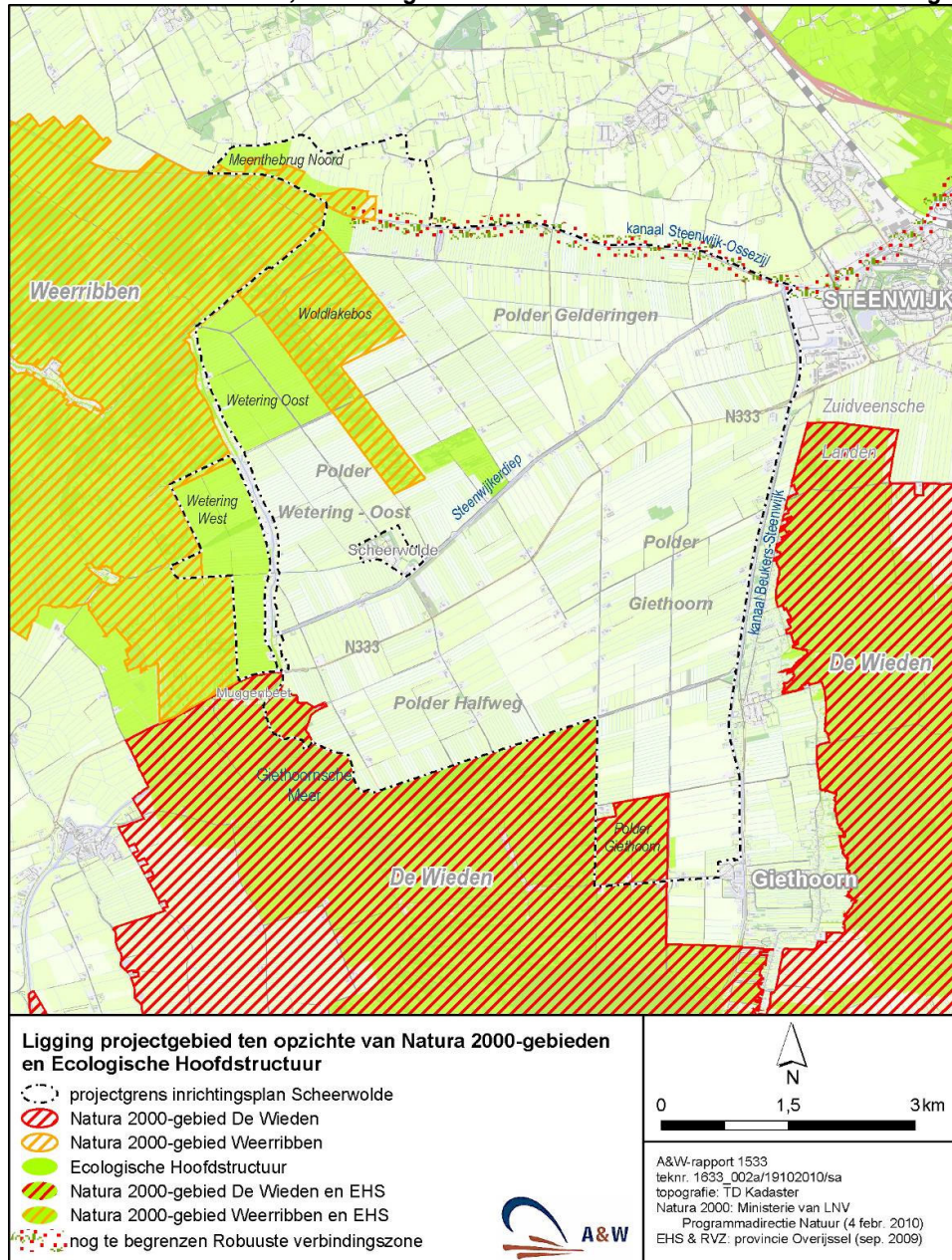

4.6 Natuur

4.6.1 Beschermde natuurgebieden

Een groot deel van het plangebied Scheerwolde grenst in het zuiden en westen aan de Natura 2000-gebieden Wieden en Weerribben. Een beperkt deel van het plangebied, bestaande uit het Woldlakebos en de polder Giethoorn, maakt onderdeel uit van de genoemde Natura 2000-gebieden (zie figuur 4.12). De deelgebieden Wetering-Oost, Wetering-West, Meenthebrug-Noord en polder Giethoorn worden in het kader van de herinrichting omgevormd tot nieuwe natuur. Deze polders zijn al onderdeel van de Provinciale Ecologische Hoofdstructuur. Het kanaal Steenwijk-Ossenzijl, dat de noordgrens vormt van het plangebied, is aangewezen als een nog te begrenzen Robuuste verbingszone.

Figuur 4.12 Ligging van het plangebied ten opzichte van de Natura 2000-gebieden Wieden en Weerribben, de Ecologische Hoofdstructuur en Robuuste Verbindingszone.

Onderstaand worden de belangrijkste kenmerken van de beschermde gebieden en zones in en rondom het plangebied (Natura 2000, EHS, ecologische verbindingen) nader toegelicht.

Natura 2000

De belangrijkste Natura 2000-gebieden in de directe nabijheid van het plangebied Scheerwolde zijn De Wieden en De Weerribben. In tabel 4.3 is aangegeven voor welke instandhoudingsdoelen de Weerribben en Wieden zijn aangewezen als Natura 2000-gebied. Het gaat hier om verschillende habitattypen en plantensoorten, ongewervelden, vissen, vleermuizen, broedvogels en niet-broedvogels. De beschermde habitattypen worden onderstaand kort toegelicht, de soorten komen in de volgende paragraaf, bij de overige beschermde soorten, terug.

Tabel 4.3 Instandhoudingsdoelen voor de Natura 2000-gebieden Weerribben en Wieden op basis van de ontwerpbesluiten (d.d. 2007)

Nr	Habitatype / Soort	Weerribben			De Wieden		
		Omvang leefgebied	Kwaliteit leefgebied	Kwantita- tief doel	Omvang leefgebied	Kwaliteit leefgebied	Kwantitatief doel
Habitattypen							
H3140	Kranswierwateren	>	>	nvt	>	>	nvt
H3150	Meren met Krabbenscheer en fonteinkruiden	>	>	nvt	>	>	nvt
H4010	Vochtige heide	>	=	nvt	>	=	nvt
H6410	Blauwgraslanden	=	>	nvt	=	>	nvt
H6430	Ruigten en zomen	=	=	nvt	=	=	nvt
H7140A	Trilvenen	>	>	nvt	>	=	nvt
H7140B	Veenmosrietland	=	=	nvt	=	=	nvt
H7210**	Galigaanmoerassen	>	>	nvt	>	>	nvt
91DO**	Veenbossen	=	>	nvt	=	>	nvt
Habitatrichtlijnsoorten					Aantal individueen		
H101X	Platte schijfhoren	=	=	nvt	=	=	nvt
H1042	Gevlekte witsnuitlibel	>	>	3.000	>	>	1.000
H1060	Grote vuurvliender	>	>	3.000	>	>	1.000
H1082	Gestreepte waterroofkever	>	>	nvt	>	>	nvt
H1134	Bittervoorn	=	=	nvt	=	=	nvt
H1145	Grote modderkruiper	=	=	nvt	=	=	nvt
H1149	Kleine modderkruiper	=	=	nvt	=	=	nvt
H1163	Rivierdonderpad	-	-	-	=	=	nvt
H1318	Meervleermuis	=	=	nvt	=	=	nvt
H1393	Geel schorpioenmos	-	-	-	>	>	nvt
H1903	Groenknolorchis	=	=	nvt	=	=	nvt
Broedvogelsoorten					Aantal broedparen		
A119	Porseleinhoen	>	>	30	=	=	20
A021	Roerdomp	>	>	10	=	=	30
A017	Aalscholver	-	-	-	=	=	1.000
A197	Zwarte stern	>	>	40	=	=	200
A029	Purperreiger	>	>	10	=	=	50
A081	Bruine kiekendief	-	-	-	=	=	20
A275	Paapje	-	-	-	>	>	5
A292	Snor	>	>	100	>	>	100
A295	Rietzanger	=	=	900	=	=	3.000
A298	Grote karekiet	>	>	20	>	>	20
A122	Kwartelkoning	-	-	-	>	>	20
A153	Watersnip	=	=	150	=	=	120
Niet-broedvogelsoort					Seizoens gemiddelde		
A068	Nonnetje	-	-	-	=	=	30
A094	Visarend	-	-	-	=	=	2
A037	Kleine zwaan	-	-	-	=	=	8

Nr	Habitatype / Soort	Weerribben			De Wieden	
A041	Kolgans	-	-	-	=*	=*
A043	Grauwe gans	-	-	-	=*	=*
A005	Fuut	-	-	-	=	=
A017	Aalscholver	-	-	-	=	=
A050	Smient	-	-	-	=	=
A051	Krakeend	-	-	-	=	=
A059	Tafeleend	-	-	-	=	=
A061	Kuifeend	-	-	-	=	=
A070	Grote zaagbek	-	-	-	=	=

– niet van toepassing, = behoud omvang leefgebied of kwaliteit leefgebied; + uitbreiding omvang of verbetering kwaliteit leefgebied; nvt geen kwantitatief instandhoudingsdoel geformuleerd; * enige achteruitgang is toegestaan ten gunste van habitatype. ** habitatypen die in de bijlagen van de Habitatrictlijn als prioritair zijn aangemerkt.

Binnen de Natura 2000-gebieden De Wieden en De Weerribben, in de directe omgeving van het plangebied, komen verschillende Natura 2000-habitatypen voor. In alle gevallen betreft het hier verlandingsvegetaties en terreintypen van laagveenmoerassen. Enkele belangrijke vegetatietypen zijn watervegetaties met kranswieren, krabbenscheervegetaties, drijftillen, trilvenen, rietlanden, galigaanvegetaties, veenmosrietlanden, veenheide, elzenbroek en berkenbroek. Ook halfnatuurlijke graslanden maken onderdeel uit van de beschermde gebieden, waaronder restanten blauwgrasland. In alle gevallen gaat het om habitatypen die in meer of mindere mate gevoelig zijn voor verdroging en veranderingen in de waterkwaliteit.

De Natura 2000-gebieden Rottige Meenthe & Brandemeer, Zwarte Meer en Olde Maten & Veerslootslanden liggen op respectievelijk 11, 12 en 12 km afstand van het plangebied. Het Beschermd Natuurmonument Antjeskolk ligt op ruim 10 km ten noordwesten van het gebied Scheerwolde. Gezien deze relatief grote afstand kan worden aangenomen dat deze gebieden buiten de invloedssfeer van de ingrepen in het plangebied liggen. De voor het Inrichtingsplan Scheerwolde uitgevoerde hydrologische berekeningen [8] wijzen dit ook uit. Om deze reden wordt op deze gebieden niet verder ingegaan.

EHS

De natuurgebieden De Wieden en De Weerribben maken, naast hun aanwijzing als Natura 2000-gebied, tevens onderdeel uit van de nationale Ecologische Hoofdstructuur (EHS). In de kop van Overijssel wordt gewerkt aan de totstandkoming van één groot laagveenmoeras rondom de natuurgebieden Wieden en Weerribben, waardoor deze beide natuurgebieden met elkaar in verbinding komen te staan. Het projectgebied rond de Wieden en Weerribben is in totaal circa 20.000 hectare groot, en ligt tussen de provincies Friesland en Flevoland, bij de plaatsen Zwartsluis en Giethoorn.

Het verwezenlijken van één groot veenmoeras in Noordwest Overijssel is onderdeel van het realiseren van de EHS. Ook de natte natuurgebieden Olde Maten en Rottige Meenthe vormen daarmee straks één geheel. Daarnaast is de aanleg van circa 436 hectare nieuwe natuur in een aantal deelgebieden binnen het plangebied Scheerwolde onderdeel van de gewenste uitbreiding van de EHS (Meenthebrug Noord 26 ha, Wetering Oost 156 ha, Wetering West 157 ha, polder Giethoorn 77 ha en Giethoornse Meer 20 ha).

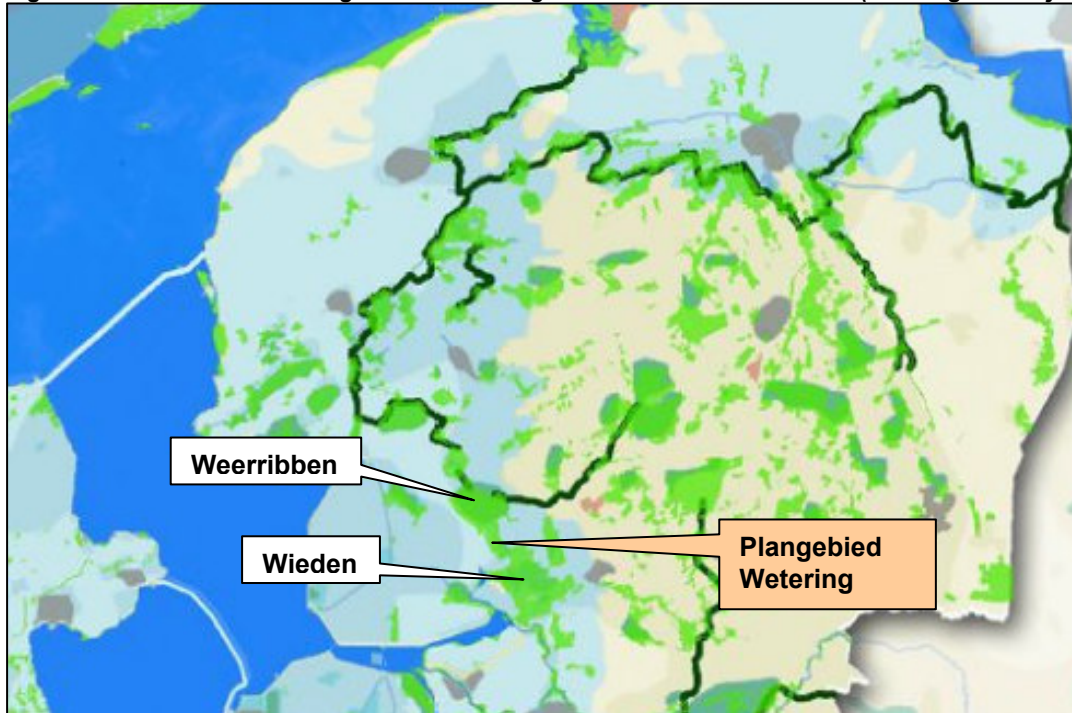
Robuuste verbindingszone (Natte as)

De verwachte klimaatverandering heeft gevolgen voor de natuur en de soortensamenstelling in Nederland. Zuidelijke soorten maken hun opwachting aan onze grenzen, bestaande inheemse soorten trekken noordwaarts. Om deze verschuiving te geleiden is het van belang ecosystemen aan elkaar te koppelen. De huidige, netto EHS is te versnipperd en onvoldoende samenhangend om als robuust systeem te functioneren en om de verwachte klimaatveranderingen op te vangen. Daarom zijn in de Nota Ruimte [22] zogenoemde robuuste verbindingen opgenomen. Robuuste verbindingen zijn brede zones in het landschap die een verbinding vormen tussen grote natuurgebieden. Het doel van deze verbindingen is om de samenhang tussen de onderdelen van de EHS te versterken. De EHS wordt op provinciaal niveau uitgewerkt.

Als onderdeel van het gebiedsgericht beleid van Noordwest Overijssel zijn hier ook drie ecologische verbindingen opgenomen. Een daarvan betreft de ecologische verbinding tussen Wieden en Weerribben in het gebied Scheerwolde.

In figuur 4.13 is de ligging van de geplande en gerealiseerde robuuste verbindingzones in noord Nederland weergegeven (donkergroene lijnen). In het plangebied loopt geen donkergroene lijn omdat de begrenzingen van de bestaande natuurgebieden Wieden en Weerribben reeds op elkaar aansluiten. Het plangebied Scheerwolde ligt precies in deze smalle zone die de verbinding vormt tussen de Wieden en de Weerribben. De zone moet echter wel goed kunnen functioneren als robuuste verbindingzone tussen beide natuurgebieden.

Figuur 4.13 Robuuste ecologische verbindingzones in noord Nederland (donkergroene lijnen)

Bron: Nota Ruimte [22]

Alterra heeft in opdracht van het Ministerie van LNV het Handboek Robuuste Verbindingen [1] opgesteld om wetenschappelijke richtlijnen voor het ontwerpen en inrichten van ecologische verbindingzones uit te werken. Per traject zijn het ambitieniveau en de natuurdoelen bepaald.

In de werkgroep die zich bezig houdt met de uitwerking van deze ecologische zone is bepaald dat vanwege de ligging van het plangebied Wetering Oost en West in de smalle zone tussen de gebieden Wieden en Weerribben, van het hoogste ambitieniveau moet worden uitgegaan. Dit betekent dat de verbinding als ecosysteemverbinding gaat functioneren tussen belangrijke en omvangrijke natuurcomplexen. De bijbehorende doelen zijn:

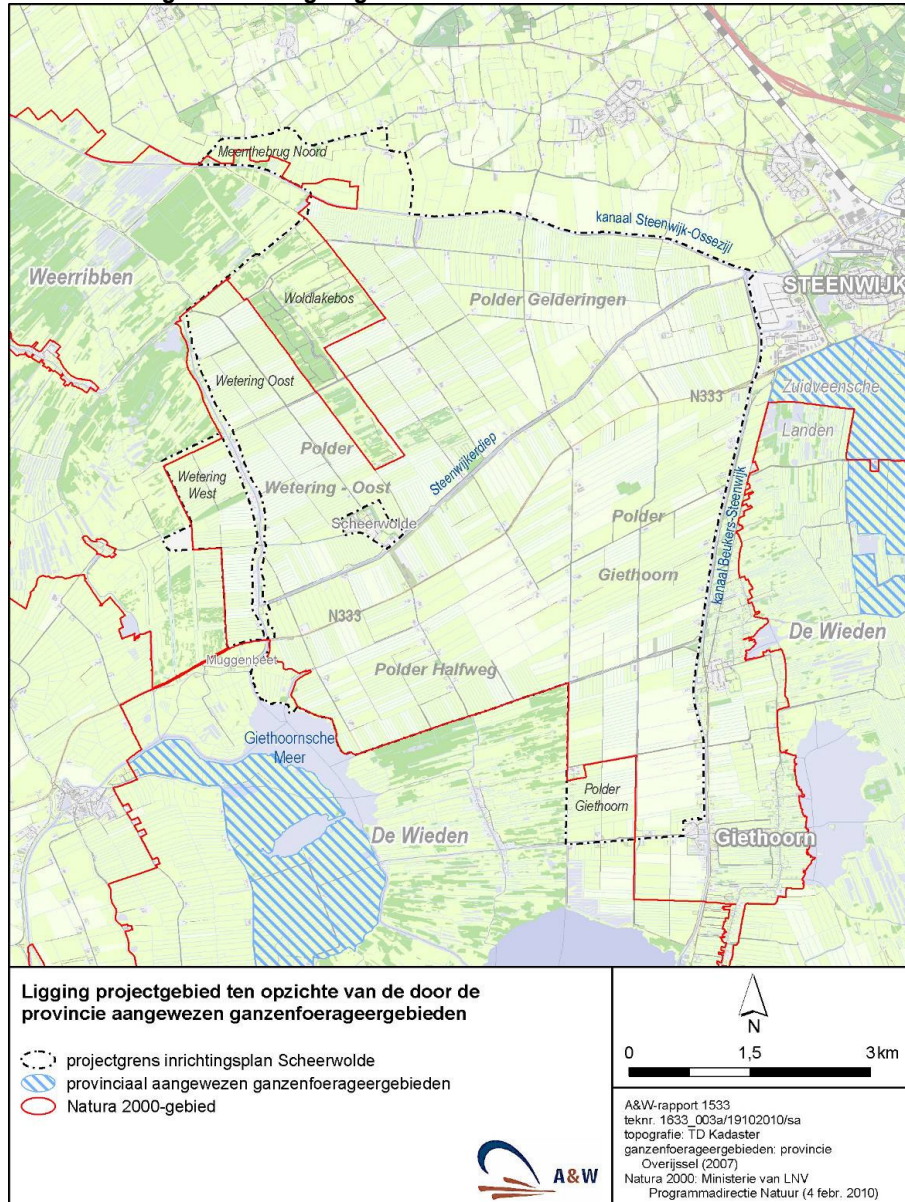
- ecosysteemtypen:
 - moeras, struweel en groot water;
 - grasland met klein water;
- globale natuurdoelen:
 - water (petgat/poel), riet/moeras, nat (schraal)grasland en moerasbos;
 - doorgaande verbinding, niet onderbroken.

Voor een nadere toelichting op de uitwerking van een faunapassage die onderdeel uitmaakt van deze verbinding wordt verwezen naar de autonome ontwikkelingen in paragraaf 4.10.

Ganzenfourageergebied

Het plangebied Scheerwolde maakt geen onderdeel uit van een door de provincie Overijssel aangewezen ganzenfoerageergebied. De meest nabijgelegen aangewezen ganzenfoerageergebieden liggen in de Zuidveense Landen en ten zuiden van het Giethoornse Meer in de Natura 2000 gebieden Wieden en Weerribben (figuur 4.14).

Figuur 4.14 Ligging van het plangebied ten opzichte van de door de provincie aangewezen ganzenfoerageergebieden

4.6.2 Beschermde soorten

Behalve de beschermde soorten waarvoor de Natura 2000-gebieden Wieden en Weerribben zijn aangewezen, en die deels ook kunnen voorkomen in het plangebied Scheerwolde, komen in het plangebied en omgeving ook diverse soorten voor die beschermd zijn volgens de Flora- en faunawet [26, 27, 28, 29,30]. Onderstaand wordt per soortgroep ingegaan op de in dat kader relevante soorten. Indien ingrepen in een gebied plaatsvinden die van invloed kunnen zijn op de aanwezige beschermde soorten, kan nader onderzoek noodzakelijk zijn.

- *Planten*

Het plangebied is niet van belang voor wettelijk beschermde plantensoorten, met uitzondering van de licht beschermde zwanenbloem die hier en daar langs de slootranden kan voorkomen.

- *Vogels*

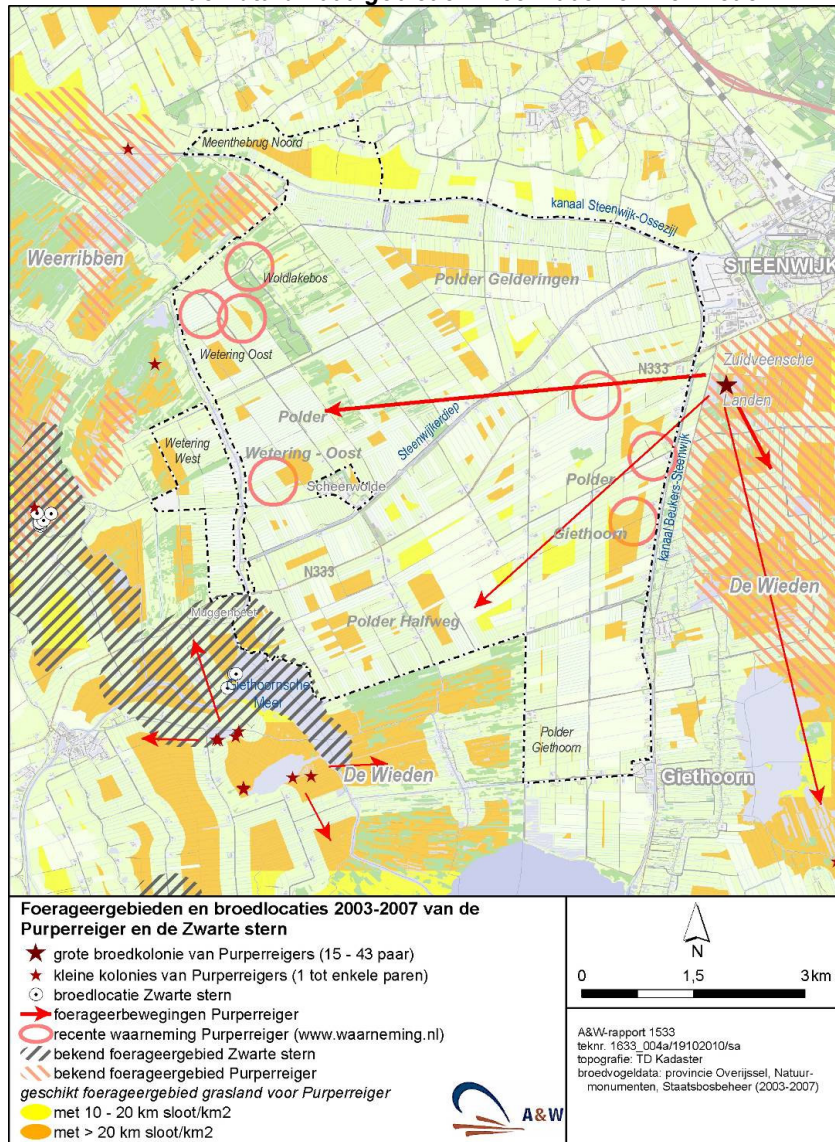
Het plangebied Scheerwolde bestaat vooral uit open agrarisch land, bebouwing, enkele boschages en een aantal watergangen. Hierin kan een verscheidenheid aan vogelsoorten broedgelegenheid vinden. In het open agrarisch land betreft dit soorten als Kievit, gele kwikstaart, tuurleur, grutto, graspieper en veldleeuwerik.

In 1997 zijn de aantallen en dichtheden van weidevogels in het plangebied Scheerwolde onderzocht. Uit dit onderzoek kwam naar voren dat het plangebied van geringe betekenis is voor weidevogels, met name als gevolg van het intensieve agrarische gebruik. Dit gegeven wordt bevestigd door de meer recente gruttokaart van Nederland, die ook geringe dichtheden van grutto's laat zien. In de bospercelen in het plangebied kunnen soorten tot broeden komen als spreeuw, nachtegaal, merel, zanglijster, maar ook roofvogels als havik, buizerd, sperwer en boomvalk. De roofvogels bezetten nestplaatsen die jaarrond beschermd zijn. De watergangen dienen als broedlocatie voor soorten als meerkoet, fuut en wilde eend en als foerageergebied voor meerkoet, fuut, blauwe reiger, grote zilverreiger en wilde eend.

De verschillende terreintypen in de Natura 2000-gebieden Weerribben en Wieden herbergen hun eigen karakteristieke broedvogels, waarbij vooral de jonge verlandingsvegetaties en de rietlanden belangrijk zijn voor verscheidene zeldzame soorten. Zo bieden krabbenscheervelden en in mindere mate vegetaties van gele plomp en witte waterlelie broedgelegenheid aan de zwarte stern. De broedlocaties en foerageergebieden van deze soorten zijn aangegeven in figuur 4.15.

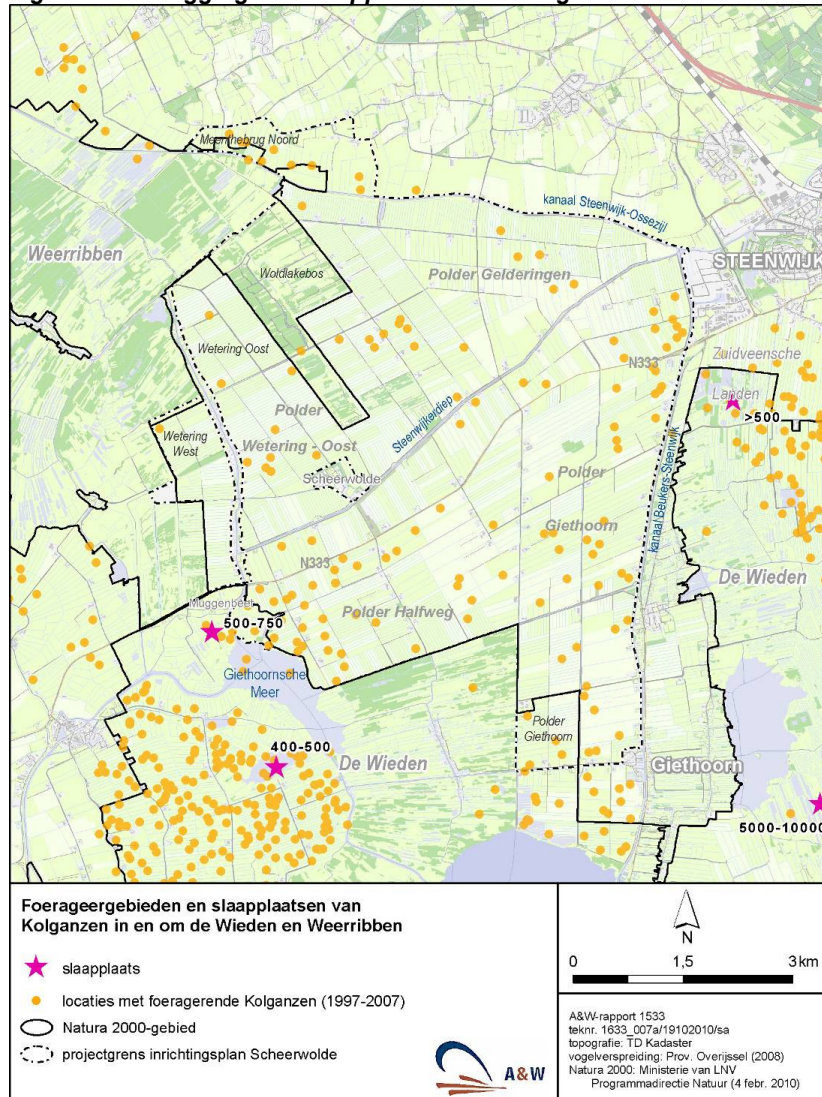
De rietlanden (en deels ook de wilgenstruwelen) in de Wieden en Weerribben zijn van belang voor onder andere roerdomp, purperreiger, kwak, waterral, porseleinhoen, klein waterhoen, kleinst waterhoen, snor, grote karekiet en bruine kiekendief. De broedlocaties en de meest belangrijke foerageergebieden van de purperreiger binnen en buiten de Natura 2000 gebieden zijn aangegeven in figuur 4.16. Andere minder algemene broedvogels zijn de kwartelkoning, zomertaling en wintertaling. De kolonie aalscholvers omvatte in 2008 775 nesten.

Figuur 4.15 Ligging kolonies van purperreiger en zwarte stern in de omgeving van het plangebied in de Natura 2000-gebieden Weerribben en De Wieden

Aangegeven zijn ook de bekende foerageergebieden van beide soorten en de vastgestelde foerageerbewegingen van de purperreiger. Verder laat de kaart de gebieden zien die op basis van slootdichtheid in principe geschikt zijn als foerageergebied voor de purperreiger. Tevens zijn recente waarnemingen in de kaart opgenomen.

Kleine zwaan, kolgans, grauwe gans, aalscholver en fuut zijn aangewezen niet-broedvogelsoorten voor het Natura 2000-gebied De Wieden. Van de kolgans en kleine zwaan strijkt minstens 1% van de internationale trekpopulatie jaarlijks in de streek neer. Een verspreidingskaart met de ligging van de slaapplekken van de kolgans binnen de Natura 2000 gebieden en de locaties waar de soort foerageert, is aangegeven in figuur 4.16. In deze figuur kan worden afgelezen dat de soort zowel binnen als buiten de Natura 2000 gebieden foerageert. Het plangebied is echter niet van groot belang als foerageergebied.

Figuur 4.16 Ligging van slaapplekken van Kolganzen in de directe omgeving van het plangebied

Aangegeven zijn ook de locaties waar kolganzen foeragerend zijn waargenomen. Uit de figuur komt naar voren dat een groot deel van het plangebied niet van groot belang is als foerageergebied.

Eenden die kwalificerend zijn voor de aanwijzing van De Wieden als Natura 2000-gebied zijn smient, tafeleend, kuifeend, krakeend, grote zaagbek en nonnetje. Deze kunnen vooral 's winters geconcentreerd, maar in jaarlijks wisselende aantallen, worden aangetroffen, vooral op de grotere plassen en (rand)meren. De smient foerageert 's nachts op graslanden en akkers in de omgeving van het Natura 2000-gebied De Wieden.

• Zoogdieren

In het plangebied komen algemeen voorkomende, licht beschermde zoogdiersoorten voor. Dit zijn bijvoorbeeld egel, ree, haas, konijn, bunzing, mol, woelrat en een aantal muizensoorten. Het plangebied wordt mogelijk gebruikt als foerageergebied van de middelzwaar beschermde steenmarter (tabel 2 FF-wet). De bospercelen en verruigde terreinen binnen het plangebied kunnen geschikt zijn als foerageergebied voor de zwaar beschermde boommarter. Van De Wieden is bekend dat zowel de steenmarter als de boommarter zijn aangetroffen. Voorkomen van de boommarter is eveneens bekend van de Weerribben.

De waterspitsmuis komt zowel in de Wieden als de Weerribben voor, maar ook van daarbuiten zijn waarnemingen bekend. Door het ontbreken van geschikt biotoop, wordt deze zwaar beschermde soort (tabel 3 FF-wet) echter niet in het plangebied verwacht.

De otter is vanaf 2003 zowel in De Wieden als in de Weerribben uitgezet. Sindsdien is het aantal waarnemingen in vooral de Weerribben sterk gestegen. Tijdens een veldbezoek op 20 oktober 2010 werden langs het kanaal Steenwijk-Ossezijl sporen aangetroffen van de Otter. In het verleden zijn in de Wieden enkele malen bevers waargenomen. Deze zijn waarschijnlijk afkomstig uit Flevoland, waar bevers zijn uitgezet.

- *Vleermuizen*

In de omgeving van het plangebied zijn waarnemingen bekend van negen vleermuissoorten. Dat zijn: gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger, rosse vleermuis, watervleermuis, meervleermuis, gewone grootoorvleermuis, gewone baardvleermuis en franjestaart. Het plangebied wordt waarschijnlijk regelmatig benut als (een deel van het) foerageergebied van bovengenoemde soorten. Watervleermuis en meervleermuis foerageren boven bredere watergangen. Franjestaart, gewone grootoorvleermuis en gewone baardvleermuis zijn vooral te vinden in of nabij de in het plangebied aanwezige bosgebieden. Gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis en laatvlieger foerageren in de beschutting van opgaande elementen, zoals bosschages, maar ook binnen de bebouwde kom van bijvoorbeeld Scheerwolde en Wetering. De meeste vleermuissoorten verplaatsen zich vooral langs lijnvormige landschapselementen, zoals boomsingels en bredere vaarten. Binnen en nabij het plangebied liggen dergelijke landschapselementen, waardoor hier vliegroutes aanwezig kunnen zijn. Zo zijn de bredere sloten en griften in en nabij het plangebied geschikt als vliegroute voor watervleermuis en meervleermuis.

- *Amfibieën*

Het plangebied maakt onderdeel uit van het leefgebied van licht beschermde en algemeen voorkomende amfibieënsoorten als bruine kikker, kleine watersalamander, meerkikker, gewone pad en middelste groene kikker (tabel 1 FF-wet).

De zwaar beschermde poelkikker (tabel 3 FF-wet) heeft een voorkeur voor de landschapstypen heide en hoogveen, maar wordt ook gemeld uit halfnatuurlijke graslanden, agrarisch gebied en laagveen. De smalle deels verlande greppels en sloten binnen het plangebied zijn in principe geschikt als voortplantingswater voor deze soort. Om deze reden is het niet uit te sluiten dat de poelkikker binnen het plangebied voorkomt.

Overige zwaar beschermde amfibieënsoorten, zoals rugstreeppad en heikikker, die wel in De Wieden en Weerribben voorkomen, worden in het plangebied niet verwacht.

- *Reptielen*

Buiten de natuurgebieden Wieden en Weerribben wordt de zwaar beschermde ringslang slechts incidenteel waargenomen. Het agrarische gebied in de omgeving van de natuurgebieden wordt door ringslangen gebruikt voor uitwisseling met populaties in de nabije omgeving, zoals die van het Kuinderbos. Het is bekend dat ringslangen lange afstanden kunnen afleggen via lijnvormige wateren. De oevers en wateren binnen het plangebied zijn in principe geschikt als verbindingroute en kunnen daarmee een onderdeel vormen van de functionele leefomgeving van deze soort. Daarnaast kunnen ringslangen worden verwacht in of nabij de wateren rondom het Woldlakebos en in het verruigde terrein in het natuurinrichtingsgebied Wetering-West. Om deze redenen kan niet worden uitgesloten dat de ringslang in het plangebied voorkomt. Andere reptielensoorten, zoals levendbarende hagedis, adder en hazelworm, worden niet in het plangebied verwacht.

- *Vissen*

De brede en smalle vaarten en sloten in en langs het plangebied zijn in principe geschikt voor de wettelijk beschermde soorten rivierdonderpad, grote- en kleine modderkruiper en bittervoorn. Deze soorten zijn in ieder geval bekend uit De Wieden en Weerribben. Over de eventuele aanwezigheid van deze soorten in het plangebied zijn geen gegevens bekend.

Naast deze wettelijk beschermde soorten, komen in de Wieden en Weerribben ook soorten van de Rode Lijst voor die niet dezelfde mate van bescherming genieten. Het gaat hierbij onder andere om de kwabaal en de paling.

- **Ongewervelden**

In het plangebied komen voornamelijk algemene libellensoorten voor die niet wettelijk zijn beschermd. De zwaar beschermde Noordse winterjuffer komt op enkele plaatsen voor binnen De Wieden en Weerribben, waaronder in de Kiersche Wijde en Woldlakerbos. Deze soort gebruikt vooral locaties met een afwisseling van petgaten, rietlanden en broekbossen. Een dergelijke situatie is aanwezig nabij het natuurinrichtingsgebied Wetering-West. Het bosperceel binnen het natuurinrichtingsgebied is mogelijk geschikt als overwinteringsgebied van noordse winterjuffer. In De Wieden en Weerribben zijn recent de volgende karakteristieke en zeldzamere libellensoorten waargenomen: noordse winterjuffer, vroege glazenmaker, groene glazenmaker, gevleete glanslibel, bruine korenbout en de Natura 2000-soort gevleete witsnuitlibel.

In het plangebied komen alleen algemene dagvlindersoorten voor. De zwaar beschermde grote vuurvlinder wordt niet in het plangebied verwacht. Deze meest bedreigde dagvlindersoort van Noordwest-Overijssel komt alleen nog voor in de Wieden, de Weerribben en de Rottige Meente. De Weerribben herbergt de belangrijkste populatie (circa 50 voortplantingslocaties).

De zwaar beschermde gestreepte waterroofkever en platte schijfhoren komen verspreid voor in de Wieden en Weerribben. Er is echter niets bekend over de verspreiding van deze soorten binnen het plangebied. In Nederland is de zeer zeldzame gestreepte waterroofkever voor zover bekend alleen aanwezig in schone (laagveen)wateren met deels een vrije waterkolom en deels dichte onderwatervegetatie. De sloten en griften binnen het plangebied vormen in principe wel geschikt leefgebied voor beide soorten. Het is daarom niet uit te sluiten dat de gestreepte waterroofkever en platte schijfhoren in het plangebied voorkomen.

4.7 Grondgebruik

4.7.1 Landbouw

In het plangebied Scheerwolde is de landbouw de belangrijkste vorm van grondgebruik, waarbij het vooral gaat om akkerbouw en melkveehouderij. Langs de Kooiweg naar Scheerwolde is een rozen- en boomkwekerij aanwezig. Verspreid in het gebied liggen boerderijen langs de landbouwwegen. In het plangebied is één compacte woonkern gelegen, het dorp Scheerwolde. Daarnaast is sprake van lintbebouwing aan beide zijden langs de Wetering. Er is in het plangebied één groot aaneengesloten natuurgebied gelegen, het Woldlakebos.

4.7.2 Recreatie

Het plangebied kent door zijn ligging, vlak naast de ook voor recreanten aantrekkelijke natuurgebieden Wieden en Weerribben, vooral recreatief medegebruik in de vorm van routegebonden vormen van recreatie (autorijden, fietsen). Dit recreatieve verkeer heeft voor een deel als bestemming het bezoekerscentrum in Kalenberg. Daarnaast loopt door het plangebied een fietsontsluitingsroute behorend tot het fietknooppuntennetwerk langs Scheerwolde (Wetering-Oost, Wetering-West, Rietweg, Scheerwolderweg, Steewijkerdiep-noord, Hesselingendijk).

4.8 Infrastructuur

Door het plangebied loopt van west naar oost de provinciale weg N333 van Blokzijl naar Steenwijk. Verder kent het gebied alleen erfontsluitingswegen. De infrastructuur is gebaseerd op een strakke rechte verkaveling met vooral lange rechte wegen. Het plangebied ligt tussen enerzijds de natuurgebieden Wieden en Weerribben en anderzijds grotere kernen als Steenwijk, Steenwijkerwold, Oldenmarkt en Giethoorn/Noordeinde. Door de aanwezigheid van deze kernen en diverse verblijfsrecreatiebedrijven is er doorgaand recreatieverkeer (auto, fiets) naar de natuurgebieden (bijvoorbeeld naar het bezoekerscentrum in Kalenberg). Ook loopt door het plangebied een fietsroute die onderdeel uitmaakt van het fietknooppuntennetwerk (zie 4.7.2).

4.9 Woon- en leefmilieu

Het woonmilieu wordt vooral bepaald door het landelijke karakter van het plangebied. De omringende grotere en kleinere kernen (Steenwijk, Steenwijkerwold, Oldenmarkt, Giethoorn/-Noordeinde, Meppel) fungeren als verzorgingscentra voor de bewoners van het plangebied. In de zomerperiode is in het plangebied sprake van een forse toename van recreatieverkeer, in het bijzonder op de route naar Kalenberg (vanaf N333 via Scheerwolderweg, Wetering-oost en vanaf Oldemarkt via de Hoogeweg en Vlodderbrug). Dit extra verkeer kan leiden tot overlast. Door de ligging vlakbij de natuurgebieden Wieden en Weerribben met hun moerassen kan er daarnaast gedurende sommige perioden van het jaar sprake zijn van overlast door muggen.

4.10 Autonome ontwikkeling

Afsluitend wordt in dit hoofdstuk ingegaan op een aantal autonome ontwikkelingen die in het plangebied en omgeving een rol spelen. Een autonome ontwikkeling wordt daarbij gedefinieerd als een ontwikkeling waarover reeds een besluit is genomen of waarvan met een grote mate van zekerheid kan worden verwacht dat deze binnen afzienbare termijn wordt gerealiseerd.

Faunapassage weg Steenwijk-Blokzijl

Binnen de voorgestelde grote ecologische verbinding tussen Wieden en Weerribben (zie figuur 4.13) vormt de weg Steenwijk-Blokzijl een groot knelpunt bij noord-zuid en visa versa gerichte verplaatsingen van de fauna in het plangebied. Hiervoor is het wenselijk om een nieuwe fauna-verbinding tussen beide zijden van deze weg te realiseren. Deze faunaverbinding maakt echter geen onderdeel uit van het Inrichtingsplan Scheerwolde.

In het rapport 'Ruimte voor één laagveenmoeras in Noordwest-Overijssel' van de provincie Overijssel [15] zijn de primaire doelsoorten voor de aan te leggen faunapassage in de weg Steenwijk-Blokzijl aangegeven. Dit betreft:

- vogels: roerdomp, bruine kiekendief, purperreiger, waterral;
- zoogdieren: otter, waterspitsmuis, ree, noordse woelmuis, boommarter, meervleermuis;
- insecten: grote vuurvliinder, groene glazenmaker;
- amfibieën: heikikker;
- reptielen: ringslang.

Recreatiepark Scheerwolde

In 2009 heeft de gemeente Steenwijkerland besloten om in het kader van het gebiedsgericht beleid het plan 'Ontwikkeling gele vlek Scheerwolde' te realiseren. Dit plan voorziet onder meer in de bouw van een hoogwaardig bungalowpark in de omgeving van Scheerwolde en Wetering. Met dit plan wil de gemeente Steenwijkerland zijn functie als recreatiegemeente versterken.

Het recreatiepark Scheerwolde is vervolgens door de betrokken ondernemer stedenbouwkundig uitgewerkt en er is een milieueffectrapportage uitgevoerd. Het recreatiepark heeft een omvang van 45 ha groot en voorziet in de bouw van 260 woningen met een streekeigen karakter. Naast de centrumvoorzieningen wordt op het park een recreatieplas gerealiseerd met een omvang van circa 20 ha en een jachthaven met circa 200 ligplaatsen. Het project is gelegen aan het kanaal dat het meren- en plassen gebied Noord West Overijssel met de Friese meren verbindt.

Natuurontwikkeling Giethoornse Meer

De nieuwe natuur in het deelgebied Giethoornse Meer wordt als zelfstandig project door Natuurmonumenten zelf, de terreinbeheerder van dit gebied, uitgevoerd. Dit gebied is reeds begrensd als natuur in het recent opgestelde (maar nog vast te stellen) bestemmingsplan buitengebied van de gemeente Steenwijkerland. In het MER wordt de inrichting van dit deelgebied derhalve als autonome ontwikkeling aangemerkt.

Verplaatsen landbouwbedrijven

In het kader van het MER Scheerwolde is besloten om een globaal onderzoek uit te voeren naar de eventuele mogelijkheden voor verplaatsing van één of enkele agrarische bedrijven vanuit de omgeving naar het plangebied Scheerwolde. De mogelijkheden en beperkingen vanuit de ammoniakwetgeving in relatie tot Natura 2000 spelen een essentiële rol bij het beoordelen van de inplaatsingmogelijkheden van agrarische bedrijven. Dit onderdeel wordt aangemerkt als een autonome ontwikkeling, die los staat van de overige maatregelen in het plangebied.

Woningbouw Scheerwolde

In het kader van het gebiedsgericht beleid heeft de gemeente Steenwijkerland in 2009 besloten het plan 'Ontwikkeling gele vlek Scheerwolde' te realiseren. Dit plan voorziet, naast de bouw van een hoogwaardig bungalowpark, onder meer in de realisering van een nieuwe woonlocatie in de omgeving van Scheerwolde en Wetering. Het recreatiepark en de woningbouwlocatie zijn inmiddels stedenbouwkundig uitgewerkt en er is een milieueffectrapportage uitgevoerd. Direct grenzend aan het recreatiepark Scheerwolde, dat ligt aan het kanaal dat de plassen in Noord West Overijssel verbindt met de Friese meren, is voorzien in de bouw van 34 woningen en 16 appartementen met een ligging aan het water voor permanente bewoning.

5 Kader voor alternatiefontwikkeling

5.1 Algemeen

De totstandkoming van het ontwerp Inrichtingsplan Scheerwolde is het resultaat van een lang lopend proces van meer dan 10 jaar geweest. Veel inhoudelijke, procesmatige en politieke discussies hebben in dit kader plaatsgevonden.

Het is niet de bedoeling dat in het kader van het MER alle gemaakte afspraken opnieuw ter discussie worden gesteld. We hebben er daarom voor gekozen om in de NRD wat meer van de voorgeschiedenis te laten zien, zodat duidelijk is welke keuzes reeds zijn gemaakt en wat de bandbreedte is waarbinnen de alternatieven voor het MER zijn ontwikkeld.

In dit hoofdstuk wordt allereerst de geschiedenis van de inrichting van Scheerwolde geschetst. Daarna zijn per deelgebied de besluiten beschreven die hierbij van belang zijn. Op basis hiervan zijn in het volgende hoofdstuk de alternatieven en varianten voor het MER opgesteld.

5.2 Geschiedenis van de inrichting van Scheerwolde

Het Raamplan voor het Strategisch Groenproject Noordwest Overijssel [11] is in 2004 formeel vastgesteld. In het Natuurgebiedsplan Kop van Overijssel [9] uit 2006 is het natuurgebied van het plangebied Scheerwolde verder uitgewerkt. Dit plan wordt jaarlijks geactualiseerd, hetgeen betekent dat thans het Natuurbeheerplan provincie Overijssel [10] vigerend is.

In de periode vanaf 2006 is voor een aantal deelgebieden binnen het plangebied Scheerwolde een inrichtingsplan uitgewerkt. Het betreft de volgende plannen:

- Natuurinrichtingsplan Wetering West [2].
- Natuurinrichtingsplan Wetering Oost [3].
- Natuurinrichtingsplan Meenthebrug [4].
- Watergebiedsplan watermaatregelen landbouwgebied Scheerwolde [12, 13].

In de afgelopen periode is een aantal aanvullende onderzoeken uitgevoerd, onder meer op het gebied van (geo)hydrologie, geotechniek, ecologie (voortoets) en archeologie. Ook de komende tijd zullen nog verschillende sectorale onderzoeken worden uitgevoerd.

Verder is, als aanvulling op de beoogde natuurfunctie, aan verschillende deelgebieden tevens een functie als waterbergingsgebied toegevoegd (Convenant Waterberging 2008), met als gevolg een spanningsveld tussen de doelen voor waterberging en de doelen voor te realiseren hoogwaardige natuur. Om hieraan nader invulling te geven is een groot aantal inrichtingsvarianten voor deze combinatie van functies onderzocht en doorgerekend.

Daarnaast is tussen betrokken partijen overeengekomen (Bestuurlijk Gebiedsoverleg november 2009) om de hoogwaardige natuurdoelen die oorspronkelijk in deelgebied Wetering West waren voorzien, te verplaatsen naar het gebied ten westen van dit deelgebied, te weten het deelgebied Wetering West-West. Wetering West-West is op dit moment deels in gebruik bij de landbouw en deels voor rietcultuur. Omdat de inrichting van Wetering West-West nauw samenhangt met de mogelijkheden voor uitruil van pachtgronden, en op dit moment geen financiële middelen beschikbaar zijn, vindt de inrichting van dit deelgebied in een latere planfase plaats.

Met inachtneming van de doelen in het Natuurbeheerplan [10] en het Raamplan [11] zijn er op basis van de onderzoeksresultaten en budgetramingen afwegingen gemaakt en herziene uitgangspunten opgesteld, passend bij de feitelijke uitgangssituatie. Het streven daarbij was om het gehele Inrichtingsplan Scheerwolde wel zoveel mogelijk te realiseren in de geest van de oorspronkelijke doelen.

Het planonderdeel Meenthebrug-Zuid is al uitgevoerd en valt daarmee buiten het MER en bestemmingsplan. De plannen voor de Polder Giethoorn zijn nog niet concreet uitgewerkt. Deze kunnen daarom alleen op hoofdlijnen in het MER worden meegenomen. Basis hiervoor is de uitwerking van dit deelgebied zoals opgenomen in het Raamplan [11]. De nieuwe natuur in het deelgebied Giethoornse Meer wordt zelfstandig door Natuurmonumenten uitgevoerd, en is reeds begrensd als natuur in het recent opgestelde (nog vast te stellen) bestemmingsplan buitengebied van de gemeente Steenwijkerland. In het MER worden de in dit deelgebied voorziene maatregelen opgenomen als autonome ontwikkeling.

Het totaal aan hiervoor geschetste plannen en onderzoeken heeft in 2010 geleid tot de totstandkoming van het ontwerp Inrichtingsplan Scheerwolde (juni 2010). Daarbinnen worden verschillende deelgebieden onderscheiden. In de volgende paragrafen zijn de relevante uitgangspunten en doelstellingen voor deze verschillende deelgebieden nader toegelicht. Ook wordt daarbij op hoofdlijnen ingegaan op de overwegingen die daarbij een rol hebben gespeeld en keuzes die inmiddels zijn gemaakt. Meer gedetailleerde informatie over overwegingen, keuzes en uitgangspunten is terug te vinden in de eerder genoemde plannen.

5.3 Wetering Oost

Raamplan (2004)

In het Raamplan Strategisch Groenproject Noordwest Overijssel wordt het gebied Wetering Oost beschreven als onderdeel van een belangrijke schakel om één groot laagveenmoeras te creëren. Andere doelen die genoemd worden zijn de aanleg van een vrij liggend fietspad langs de Wetering en de aanleg van een rondgaande wandelroute als dit mogelijk is.

Natuurgebiedsplan (2006)¹

In het Natuurgebiedsplan is het natuurdoel voor de polder Wetering Oost beschreven als een mozaïek van laagveenmoeras, open water (zoetwatergemeenschap), rietland/ruigte, nat schraalland en rietcultuur. De aanleg dient plaats te vinden in een mozaïekpatroon. Dit heeft een zeer grote meerwaarde voor bijzondere riet-, water- en moerasvogels (o.a. roerdomp, bruine kiekendief, purperreiger en waterral) en de otter. Voor de ontwikkeling van botanische en aquatische waarden is het verwijderen van de teelaardelaag noodzakelijk.

Om een zo groot mogelijke diversiteit (droog-nat) te krijgen moet reliëf worden aangebracht en is compartimentering noodzakelijk. Als overgang tussen de natuurdoeltypen die onder water komen te staan (riet, open water en moeras) moeten ribben/lage kades worden gemaakt (met bijvoorbeeld riet), van waaruit verlanding kan plaatsvinden. Bij te grote aaneengesloten blokken die onder water verdwijnen, zal door wind- en waterbeweging de verlanding niet op gang komen. Langs de bebouwing van Wetering Oost wordt een strook opgehoogd. Dit vormt een overgangszone van circa 150 meter breedte tussen de nieuwe natuur en de bebouwing. Het oostelijk deel van de polder zou, in samenhang met het naastgelegen Woldlakebos, tot rustgebied kunnen worden ingericht voor riet-, water- en moerasvogels, reigerachtigen en de otter.

Convenant Waterberging (2008)

De totaal te realiseren hoeveelheid (nood)waterberging in deelgebied Wetering Oost bedraagt netto circa 1,6 miljoen m³ waterberging, waarvan ongeveer 1.000.000 m³ reguliere waterberging (stap 1) en ongeveer 550.000 m³ noodberging (stap 2). Samen met Wetering West resulteert dit, conform de afspraken in het convenant, in een totaal van minimaal 2,4 mln m³ waterberging.

¹ Het Natuurgebiedsplan (2006) dat destijds van toepassing was, is inmiddels vervangen door het Natuurbeheerplan Provincie Overijssel (2010), het recente begrenzingenplan voor de nieuwe natuur en beheersgebieden in Overijssel.

Besluit Bestuurlijk Gebiedsoverleg (november 2009)

In de vergadering van het Bestuurlijk Gebiedsoverleg van november 2009 zijn de volgende uitgangspunten voor uitwerking van het natuurinrichtingsplan voor Wetering Oost vastgesteld:

- 122 ha natte natuur (open water, moeras, half natuurlijk grasland);
- 1,6 miljoen m³ (nood)waterberging;
- 45 ha optimaal ingerichte rietcultuur;
- afsluiting Roerdomweg en Koningin Julianaweg tussen A.F. Stroinkweg en Ir. Luteijnweg;
- aanleg van een vrijliggend fietspad op een kade in de bufferstrook;
- verleggen gasleiding van de Koningin Julianaweg naar de bufferstrook aan de westzijde van Wetering Oost.

In tabel 5.1 zijn de oppervlakten nieuwe natuur binnen deelgebied Wetering Oost weergegeven. In tabel 5.2 is de hoeveelheid waterberging opgenomen. De te realiseren oppervlakten zijn tevens afgezet tegen de oorspronkelijke doelstellingen uit het Natuurgebiedsplan.

Tabel 5.1 Natuurdoelen en te realiseren natuur deelgebied Wetering Oost [3]

Natuurdoel	Doelstelling conform Natuurgebiedsplan (ha)	Natuurdoel oppervlakte (ha) in Inrichtingsplan
Gebufferd meer	19,39	21
Gebufferde poel en wiel	9,69	0
Moeras (zeggenmoeras)	63,02	72
Trilveen	9,69	0
Moeras (verlandingsvegetatie)/overjarig rietland + trilveen (op termijn)	20,36	0
Rietcultuur	33,94	45
Half natuurlijk grasland	0	29
Totaal	156,09	167

Tabel 5.2 Waterberging Inrichtingsplan Wetering Oost [3]

Doel	Waterbergingsdoel Convenant Waterberging 2008	Waterbergingsdoel Inrichtingsplan
(Nood)waterberging Wetering Oost	1,6 mln m ³	1.6 mln m ³

De oppervlakten van de te realiseren natuurdoeltypen in het Inrichtingsplan wijken af van de doelstelling uit het Natuurgebiedsplan. Dit heeft de volgende oorzaken.

- Een oppervlakte van 29 ha wordt ingericht als half natuurlijk grasland. Dit is noodzakelijk om de toegezegde bufferzone (anti-muggenstrook) te realiseren nabij de woningen langs de Wetering Oost.
- Er worden geen petgaten gegraven en er ontstaan naar verwachting geen verlandingsvegetaties van trilveen, want dit is niet te combineren met waterberging (in verband met vereiste waterkwaliteit).
- De oppervlakte rietcultuur is groter omdat een deel van de opgave voor Wetering West in Wetering Oost wordt gerealiseerd.

Besluit Provincie Overijssel (november 2010)

In de loop van 2010 is door de diverse betrokken partijen nogmaals uitgebreid stilgestaan bij de mogelijkheden voor het realiseren van rietcultuur binnen deelgebied Wetering Oost. Uiteindelijk heeft dit geleid tot de conclusie dat, met name vanwege de hoge kosten die gepaard gaan met de bijbehorende specifieke inrichtingseisen, alsnog wordt afgezien van het realiseren van voorzieningen voor rietcultuur binnen deelgebied Wetering Oost. De hiervoor bestemde oppervlakte (45 ha) zal eveneens als rietmoeras worden ingericht.

5.4 Wetering West

Raamplan (2004)

In het Raamplan Strategisch Groenproject Noordwest Overijssel wordt het gebied Wetering West beschreven als een onderdeel van een belangrijke schakel om één groot laagveenmoeras te creëren. Andere doelen die genoemd worden zijn de aanleg van een vrij liggend fietspad langs de Wetering en de aanleg van een rondgaande wandelroute als dit mogelijk is.

Natuurgebiedsplan (2006)²

Als natuurdoel voor de polder Wetering West is in het Natuurgebiedsplan genoemd het creëren van een mozaïek van laagveenmoeras, open water (zoetwatergemeenschap), rietland/ruigte, nat schraalgrasland en rietcultuur. De aanleg dient plaats te vinden in een mozaïekpatroon. Dit heeft een zeer grote meerwaarde voor bijzondere riet, water- en moerasvogels (o.a. roerdomp, bruine kiekendief, purperreiger, waterral), maar ook voor het leefgebied van onder andere de otter. Daarnaast kan in beperkte mate het ontwikkelen van nat schraalgrasland worden nagestreefd. Voor het ontwikkelen van natte schraalgraslanden en voor de ontwikkeling van botanische en aquatische waarden is het verwijderen van de teelaardelaag noodzakelijk.

Om een zo groot mogelijke diversiteit van droog naar nat te krijgen zal reliëf aangebracht moeten worden en is compartimentering noodzakelijk. Dit wil zeggen dat als overgang tussen de natuurdoeltypen die onder water komen te staan (riet, open water en moeras, ribben/lage kades moeten worden gemaakt (met bijvoorbeeld riet), van waaruit verdere verlanding kan plaatsvinden. Bij te grote aaneengesloten blokken die onder water verdwijnen zal door wind- en waterbeweging de verlanding niet op gang komen.

Langs de bebouwing van Wetering West wordt een strook opgehoogd, een overgangszone van circa 150 meter breedte tussen de nieuwe natuur en de bebouwing (om muggenoverlast tegen te gaan bij de bebouwing). Het westelijk deel van de polder zou tot rustgebied kunnen worden ingericht voor riet-, water- en moerasvogels, reigerachtigen en de otter.

Convenant Waterberging (2008)

De totaal te realiseren hoeveelheid (nood)waterberging in deelgebied Wetering West bedraagt netto circa 0,9 miljoen m³ waterberging, waarvan ongeveer 700.000 m³ reguliere waterberging (stap 1) en ongeveer 200.000 m³ noodberging (stap 2). Samen met Wetering Oost resulteert dit, conform de afspraken in het convenant, in een totaal van minimaal 2,4 mln m³ waterberging.

Besluit Bestuurlijk Gebiedsoverleg (november 2009)

In de vergadering van het Bestuurlijk Gebiedsoverleg van november 2009 zijn de volgende uitgangspunten voor uitwerking van het natuurinrichtingsplan voor Wetering West vastgesteld:

- 122 ha natte natuur (open water, moeras, half natuurlijk grasland);
- 0,9 miljoen m³ (nood)waterberging;
- 27 ha optimaal ingerichte rietcultuur;
- aanleg van een vrijliggend fietspad op een kade in de bufferstrook.

In tabel 5.3 zijn de oppervlakten nieuwe natuur binnen deelgebied Wetering Oost weergegeven. In tabel 5.4 is de hoeveelheid waterberging opgenomen. De te realiseren oppervlakten zijn tevens afgezet tegen de oorspronkelijke doelstellingen uit het Natuurgebiedsplan.

Met bovengenoemde keuzes is de inrichting van Wetering West voor hoogwaardige natuurdoelen en als (robuuste) ecologische verbinding onder druk komen te staan. Er is in het Bestuurlijk Gebiedsoverleg daarom aanvullend het besluit genomen om deze hoogwaardige natuurdoelen te verplaatsen naar het aangrenzende gebied Wetering West-West. Dit gebied ligt binnen de begrenzing van het Natura 2000-gebied Weerribben ligt. Op termijn (zodra de verpachte gronden beschikbaar komen) wordt de inrichting hiervan als zelfstandig project opgepakt.

² Het Natuurgebiedsplan (2006) dat destijds van toepassing was, is inmiddels vervangen door het Natuurbeheerplan Provincie Overijssel (2010), het recente begrenzingenplan voor de nieuwe natuur en beheersgebieden in Overijssel.

Tabel 5.3 Natuurdoelen en te realiseren natuur deelgebied Wetering West [2]

Natuurdoel	Doelstelling conform Natuurgebiedsplan 2008 (ha)	Natuurdoel oppervlakte (ha) in Inrichtingsplan
Gebufferde poel en wiel (basispakket)	18,39	2
Gebufferde poel en wiel (pluspakket)	9,19	0
Moeras (zeggenmoeras)	59,77	78
Trilveen	9,19	0
Overjarig riet	13,80	0
Nat soortenrijk grasland	4,60	0
Rietcultuur	32,19	27
Half natuurlijk grasland	0	42
Totaal	147,13	149

Tabel 5.4 Waterberging Inrichtingsplan Wetering West [2]

Doel	Waterbergingsdoel Convenant Waterberging 2008	Waterbergingsdoel Inrichtingsplan
(Nood)waterberging Wetering West	0,9 miljoen m ³	
- noordelijk deelgebied		700.000 m ³
- zuidelijk deelgebied		200.000 m ³

De oppervlakten van te realiseren natuurdoeltypen wijken af van de doelstelling in het Natuurgebiedsplan. Dit heeft de volgende oorzaken.

- Een oppervlakte van 42 ha wordt ingericht als half natuurlijk grasland. Dit is noodzakelijk om de toegezegde bufferzone (anti-muggenstrook) te realiseren nabij de woningen langs de Wetering Oost.
- Er worden geen petgaten gegraven en er ontstaan naar verwachting geen verlandingsvegetaties van trilveen want dit is niet te combineren met waterberging.
- Er wordt geen soortenrijk grasland aangelegd want op termijn kan dit worden gerealiseerd ter plaatse van het voormalige depot. Vanwege het huidige lage polderpeil is dit momenteel nog niet mogelijk
- De oppervlakte rietcultuur is kleiner omdat een deel van de opgave uit Wetering West in Wetering Oost wordt gerealiseerd.

Besluit Provincie Overijssel (november 2010)

In de loop van 2010 is door de diverse betrokken partijen nogmaals uitgebreid stilgestaan bij de mogelijkheden voor het realiseren van rietcultuur binnen deelgebied Wetering West. Uiteindelijk heeft dit geleid tot de conclusie dat, met name vanwege de hoge kosten die gepaard gaan met de bijbehorende specifieke inrichtingseisen, alsnog wordt afgezien van het realiseren van voorzieningen voor rietcultuur binnen deelgebied Wetering West. De hiervoor bestemde oppervlakte (27 ha) zal eveneens als rietmoeras worden ingericht.

5.5 Meenthebrug Noord

Raamplan (2004)

In het Raamplan wordt beschreven dat ten noorden van het kanaal wordt gestreefd naar een overgang van droge, grazige vegetaties in het noorden naar riet, moeras en open water op de nattere delen. Voorts geldt als doelstelling de aanwezige kwel van het Drents plateau optimaal te benutten. Hiervoor wordt waar mogelijk het gebied met nat schraalgrasland uitgebreid, mede omdat dit doel elders vaak moeilijk te realiseren is.

Natuurgebiedsplan (2006)³

Het Natuurgebiedsplan schetst eenzelfde ontwikkeling voor Meenthebrug als het Raamplan.

³ Het Natuurgebiedsplan (2006) dat destijds van toepassing was, is inmiddels vervangen door het Natuurbeheerplan Provincie Overijssel (2010), het recente begrenzingenplan voor de nieuwe natuur en beheersgebieden in Overijssel.

Inrichtingsplan Meenthebrug (2008)

Uit hydrologisch onderzoek [8] is gebleken dat voor het noordelijk deel van Meenthebrug de voorgestelde natuurdoelen in het Natuurgebiedsplan [9] niet allen haalbaar zijn. De hoger gelegen gebieden op boezempeil worden door de grote wegzijging te droog en de lager gelegen gebieden, waar veel kwel optreedt worden na afgraven van de voedselrijke toplaag lokaal te nat. In de projectgroep is daarom besloten om bij het opstellen van het inrichtingsplan uit te gaan van de abiotische randvoorwaarden en de situering van de natuurdoelen verder te optimaliseren op basis van het hydrologisch modelonderzoek. Hierbij is de wens meegenomen om zoveel mogelijk nat soortenrijk grasland op te nemen om aanwezige kwel optimaal te benutten.

De resultaten zijn opgenomen in tabel 5.5. Voor de volledigheid is hierin het totale plangebied Meenthebrug weergegeven. Meenthebrug Zuid is al uitgevoerd en valt dus buiten het Inrichtingsplan Scheerwolde. De bestaande natuur valt eveneens buiten het inrichtingsplan, maar de uit te graven petgaten worden in het MER als autonome ontwikkeling meegenomen.

Tabel 6.4 Overzicht oorspronkelijke doelen en aangepaste doelen

Natuurdoel	Te realiseren natuurdoelen (Meenthe- brug Noord) (ha)	Te realiseren natuurdoelen (Meenthebrug Zuid) (ha)	Te realiseren natuurdoelen (totaal ha)	Doelstelling conform Natuurgebiedsplan 2006 Meenthebrug totaal (ha)
Open water	0	2,45	2,45	8,0
Moeras en overjarig riet	2,12	2,35	4,47	7,0
Rietcultuur	0	0	0	5,0
Nat soortenrijk grasland	13,79	7,19	20,98	5,0
Half natuurlijk grasland	10,14	2,34	12,48	15,0
Subtotaal*	26,05	14,33	40,38	40,1
Te handhaven bestaande natuur	12,9			
Open graven petgaten	4,35			
Totaal	43,3	14,33	57,63	

5.6 Polder Giethoorn*Raamplan (2004)*

In het raamplan wordt gesteld dat in de polder Giethoorn 77 hectare nieuwe natuur gerealiseerd wordt met rietland/ruimte, laagveenmoeras, open water en 40 ha rietcultuur. Deze natuurdoelen worden in een mozaïekpatroon aangelegd. Het waterpeil wordt opgezet tot net iets boven het gemiddelde maaiveld. Het precieze peil wordt in een latere fase nog bepaald, mede aan de hand van het totale grondverzet. Het gebied wordt van water voorzien vanuit de boezem middels een aan te leggen inlaatduiker. Afwatering vindt via een gemaal plaats op de boezem. Voorgesteld is om die delen van de polder die onder water komen, te ontdoen van de voedselrijke toplaag. De afgegraven grond wordt gebruikt om opribben te zetten of kades te maken.

Convenant waterberging 2008

Voor het deelgebied Polder Giethoorn is een waterbergingsopgave van 0,3 mln opgenomen.

Een nadere uitwerking van Polder Giethoorn in van inrichtingsplan heeft nog niet plaatsgevonden. Derhalve wordt in het MER uitgegaan van de uitgangspunten uit het Raamplan.

5.7 Giethoornse Meer

De nieuwe natuur in het deelgebied Giethoornse Meer wordt zelfstandig door Natuurmonumenten uitgevoerd, en is reeds begrensd als natuur in het recent opgestelde (nog vast te stellen) bestemmingsplan. Voor het MER worden de hier voorziene maatregelen opgenomen als autonome ontwikkeling, en deze zijn niet relevant voor het ontwikkelen van alternatieven.

6 Alternatieven

6.1 Inleiding

In dit hoofdstuk zijn de alternatieven beschreven die in het MER zullen worden beoordeeld op effecten. Op basis van deze beoordeling en de daarop volgende politieke besluitvorming wordt te zijner tijd het zogenoemde voorkeursalternatief geformuleerd. Dit kan een combinatie zijn van elementen afkomstig van verschillende alternatieven, om bijvoorbeeld negatieve effecten te minimaliseren of te voorkomen. Dit voorkeursalternatief vormt de basis voor het definitieve WILG-inrichtingsplan en de juridische vertaling daarvan in de betreffende bestemmingsplannen.

In paragraaf 6.2 wordt allereerst ingegaan op de referentiesituatie, ofwel het nulalternatief, voor het MER. Vervolgens komt in paragraaf 7.3 t/m 7.7 het inrichtingsalternatief per deelgebied aan de orde. In paragraaf 7.8 wordt een eerste aanzet gegeven voor het meest milieuvriendelijke alternatief (MMA) dat in het MER zal worden opgenomen.

6.2 Referentiesituatie (nulalternatief)

De alternatieven worden beoordeeld ten opzichte van de referentiesituatie. De referentiesituatie is gedefinieerd als de autonome ontwikkeling van het plangebied. De autonome ontwikkeling is een voortzetting van de huidige ontwikkelingen met daarbij inbegrepen de realisatie van het vastgestelde beleid. De autonome ontwikkeling is dus de ontwikkeling die naar verwachting plaatsvindt zonder het vaststellen van de nieuwe bestemmingsplannen voor de verschillende deelgebieden binnen het plangebied Scheerwolde en het WILG-Inrichtingsplan. Voor de beschrijving van de referentiesituatie wordt daarom verwezen naar de beschrijving van de huidige situatie en autonome ontwikkeling in hoofdstuk 4.

De nieuwe natuur ter plaatse van het Giethoornse Meer wordt daarbij gezien als autonome ontwikkeling: deze is al als natuur begrensd in het huidige (nog vast te stellen) bestemmingsplan van dit gebied. Ook de voorgenomen maatregelen in de bestaande natuur (uitgraven petgaten) in het gebied Meenthebrug Noord worden beschouwd als autonome ontwikkeling.

6.3 Inrichtingsalternatief Wetering Oost

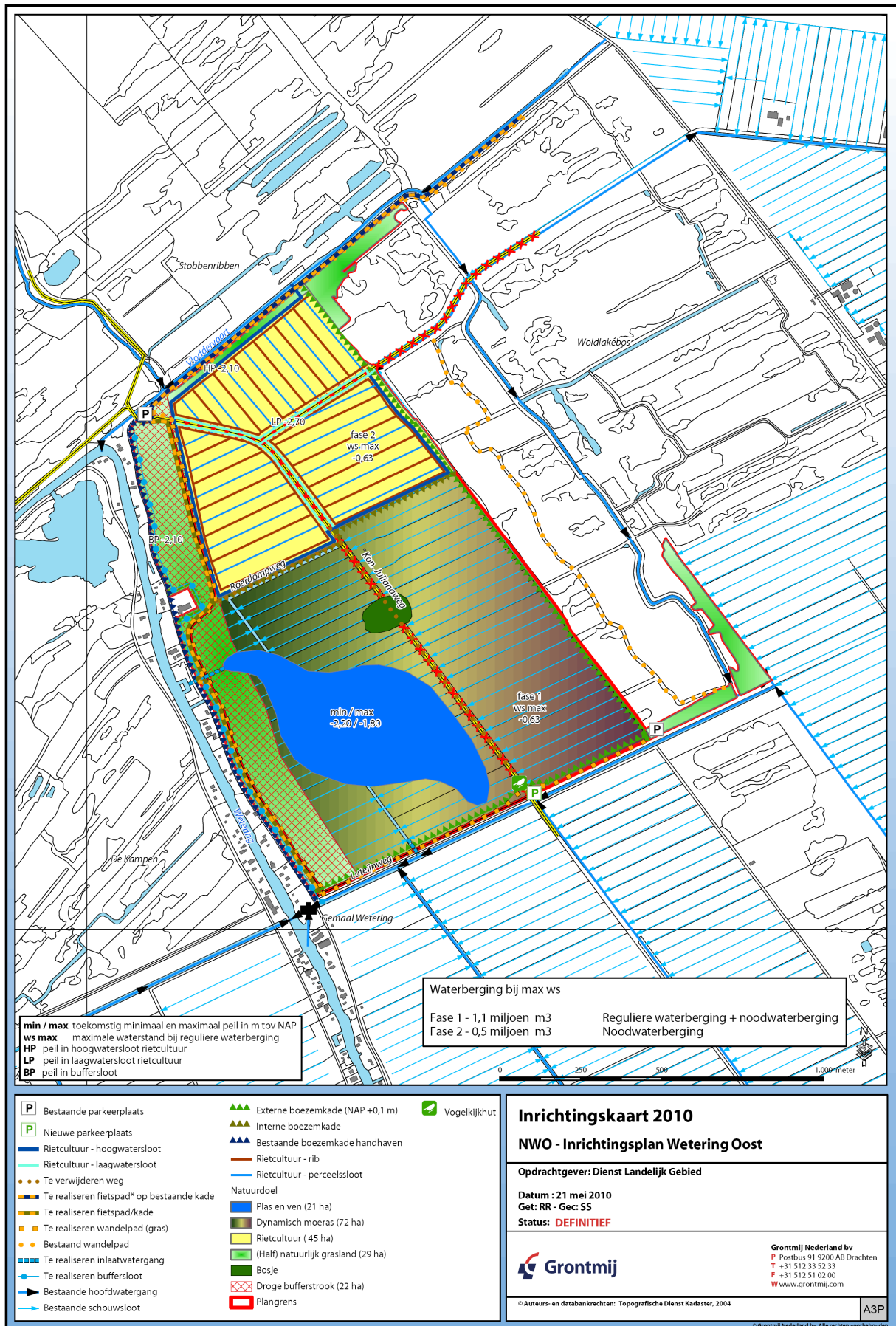
In figuur 6.1 zijn de maatregelen die onderdeel uitmaken van het inrichtingsalternatief voor het deelgebied Wetering Oost weergegeven. Onderstaande tekst licht deze maatregelen toe.

Volgens het inrichtingsplan voor Wetering Oost zijn in dit deelgebied onderstaande maatregelen gepland. De oorspronkelijk geplande rietcultuur is uit deze beschrijving weggelaten⁴. Hiervoor in de plaats wordt eveneens rietmoeras gerealiseerd. De maatregelen zijn:

- Aanleg droge bufferstrook (antimuggen) aan de westzijde van het plangebied met een brede diepe buffersloot.
- Verwijderen van de Koningin Julianaweg (tussen de A.F. Stroinkweg en de Ir. Luteijnweg) en de verharding van de Roerdompweg.

⁴ In de kaart is het onderdeel rietcultuur, gezien het zeer recente besluit hierover, nog niet gewijzigd.

Figuur 6.1 Inrichtingsalternatief deelgebied Wetering Oost

- Aanleg van een vrij liggend fietspad in de bufferstrook.
- Aanleg van een vrij liggend wandelpad in de bufferstrook.
- Verplaatsen van centraal gelegen gasleiding langs de Koningin Julianaweg naar de bufferstrook en verwijderen gasleiding langs de A.F. Stroinkweg.
- Realisatie van een vogelkijkhut op een verhoging met een aantal parkeerplaatsen langs de Ingenieur Luteijnweg.
- Aanleg eilandje in zuidelijk deel van plangebied.
- Het fietspad langs de Vloddervaart.
- Hydrologische maatregelen.
 - Het moeras krijgt een flexibel peilbeheer, waarbij zo min mogelijk water wordt ingelaten of uitgemalen.
 - Direct achter de bebouwing aan de oostzijde van de weg Wetering wordt een buffersloot aangelegd. De buffersloot heeft als doel de effecten van de vernatting in de nieuwe natuur tegen te gaan en de huidige grondwaterstanden ter plaatse van de weg en woningen te handhaven. Het waterpeil in de buffersloot sluit dan ook zoveel mogelijk aan bij de huidige gemeten grondwaterstanden in het gebied. Dit komt neer op een peil van circa NAP -2,1 m.
 - Tijdens waterberging wordt het peil in het bergingsgebied opgezet tot max NAP -0.63 ha.
 - De A.F. Stroinkweg wordt bij de kruising van de externe kade ter hoogte van Woldlakebos opgehoogd in de stijl van de huidige bruggen (brug Vloddervaart). In de reguliere situatie heeft deze voldoende drooglegging. Tijdens waterberging mag de weg inunderen.
- Maatregelen oppervlaktewatersysteem.
 - Rondom het dynamisch moeras worden boezemkades aangelegd. De kades krijgen een hoogte van NAP +0,1 m en een talud van 1:3. De interne kade krijgt een bovenbreedte van 3 meter; de externe kades rondom het plangebied krijgen een bovenbreedte van 5 m.
 - Het oorspronkelijk in het plan opgenomen rietcultuur is komen te vervallen. Dit terreindeel (45 ha) zal eveneens worden ingericht als dynamisch rietmoeras. Dit betekent dat de voorziene afwijkende waterpeilen voor rietcultuur, met het omgekeerde peilregime, komen te vervallen, inclusief de hoog- en laagwatersloten met de afvoer door het Woldlakebos. De inrichting van dit terreindeel is mede afhankelijk van de wijze waarop ongewenste effecten op de stobbenribben kunnen worden voorkomen. Om daarin meer inzicht te krijgen worden aanvullende hydrologische berekeningen uitgevoerd;
 - In het westen van het plangebied, in de bufferstrook, wordt een brede buffersloot gegraven om negatieve effecten (verandering van de grondwaterstand) ter plaatse van de weg en woningen/erven te voorkomen. De sloot wordt door de veenlaag heen gegraven. Hierdoor is beschoeiing of een minder steil talud noodzakelijk. Aangezien er voldoende ruimte is en de aanleg van beschoeiing duurder is dan de aanleg van een talud, wordt ervoor gekozen om een talud van 1:4 aan te brengen (zie geotechnisch onderzoek). Deze buffersloot ligt tussen de boezemkade (van het kanaal Wetering) en de peilscheiding (van de nieuwe natuur en de noodwaterberging) en behoudt tijdens waterberging zijn functie als kwelsloot). Het peil in de buffersloot is indicatief vastgesteld op NAP -2,1 m (zowel zomerpeil als winterpeil), gelijk aan het gemiddelde van de huidige gemeten grondwaterstanden ter plaatse. Gezien de stabiliteitsproblemen ter plaatse van de kwelsloten in de Beulakerpolder is gekozen om de buffersloot niet door de deklaag te laten snijden, maar de resterende veenlaag (meerbodem) zoveel mogelijk intact te laten. De buffersloot voert af via een stuw met duiker onder de Ingenieur Luteijnweg naar de hoofdwatgang langs de Ingenieur Luteijnweg. De buffersloot zal met een syphon onder de inlaatconstructie ten behoeve van de waterberging geleid worden. Bij de in dit plan gehanteerde waterpeilen in de buffersloot is geen inlaat nodig. Er is jaarrond sprake van kwel. Gezien het risico van zettingen ter plaatse van de aangrenzende woningen op de kade is een inlaat echter wel wenselijk. Dit moet dan in de besteksfase worden meegenomen.
- Waterinlaat voor het dynamisch moeras kan plaatsvinden vanuit het kanaal Wetering (bij de inlaat voor waterberging). Uitlaat vindt plaats via een uitlaat aan de zuidzijde op de hoofdwatgang langs de Ingenieur Luteijnweg.

Voor de in- en uitlaat van water tijdens waterberging zijn verschillende kunstwerken noodzakelijk. Hieronder worden deze weergegeven. Voor meer gedetailleerdere beschrijving en achtergronden van onderstaande kunstwerken wordt verwezen naar het onderzoek Waterberging Wetering Oost en West [5].

- Inlaat (moeras).
 - Het inlaatwerk wordt gerealiseerd op een locatie waar nu een klein haventje is gelegen. Het inlaatwerk zal bestaan uit een inlaatstuw.
 - Voor de kruising met de weg Wetering Oost, het fietspad en het voetpad is een brug voorzien.
 - De nieuw aan te leggen gasleiding wordt middels een gestuurde boring onder het inlaatkunstwerk doorgeleid. Het 'eilandje' in het bestaande haventje wordt verwijderd om de doorstroming te garanderen en bodemerrosie te voorkomen. Het instroompunt wordt niet voorzien van een aparte slibvang.
- Uitlaat (waterberging):
 - De uitlaat voor de waterberging wordt gerealiseerd aan de Ingenieur Luteijnweg. Hier wordt een stuw gerealiseerd. De stuw wordt geautomatiseerd en aangesloten op telemetrie. De huidige duiker onder de Ingenieur Luteijnweg wordt vervangen en sluit aan op de hoofdwatgang die direct afwatert op het gemaal Wetering.

Varianten

Het grootste deel van de maatregelen zoals die zijn opgenomen in het Inrichtingsplan Wetering Oost [3] staat intussen vast. Voor enkele onderdelen is het echter denkbaar dat nog varianten in beeld komen. Deze hangen met name samen met de resultaten van het (aanvullend) hydrologisch onderzoek, waarmee meer inzicht wordt verkregen in:

- de in te stellen waterpeilen ter plaatse van het voormalige terreindeel dat bestemd was voor rietcultuur en de hier benodigde mitigerende maatregelen (kwel- of buffersloten). Bijzonder aandachtspunt daarbij zijn de hydrologische effecten op de nabijgelegen Stobberibben (trilvenen).
- er is kans op vernatting van het landbouwgebied ten zuiden van de Ir. Luteijnweg. Hier zou als variant gedacht kunnen worden aan het aanleggen van een extra kwelsloot ten noorden van de Ir. Luteijnweg.

6.4 Inrichtingsplan Wetering West

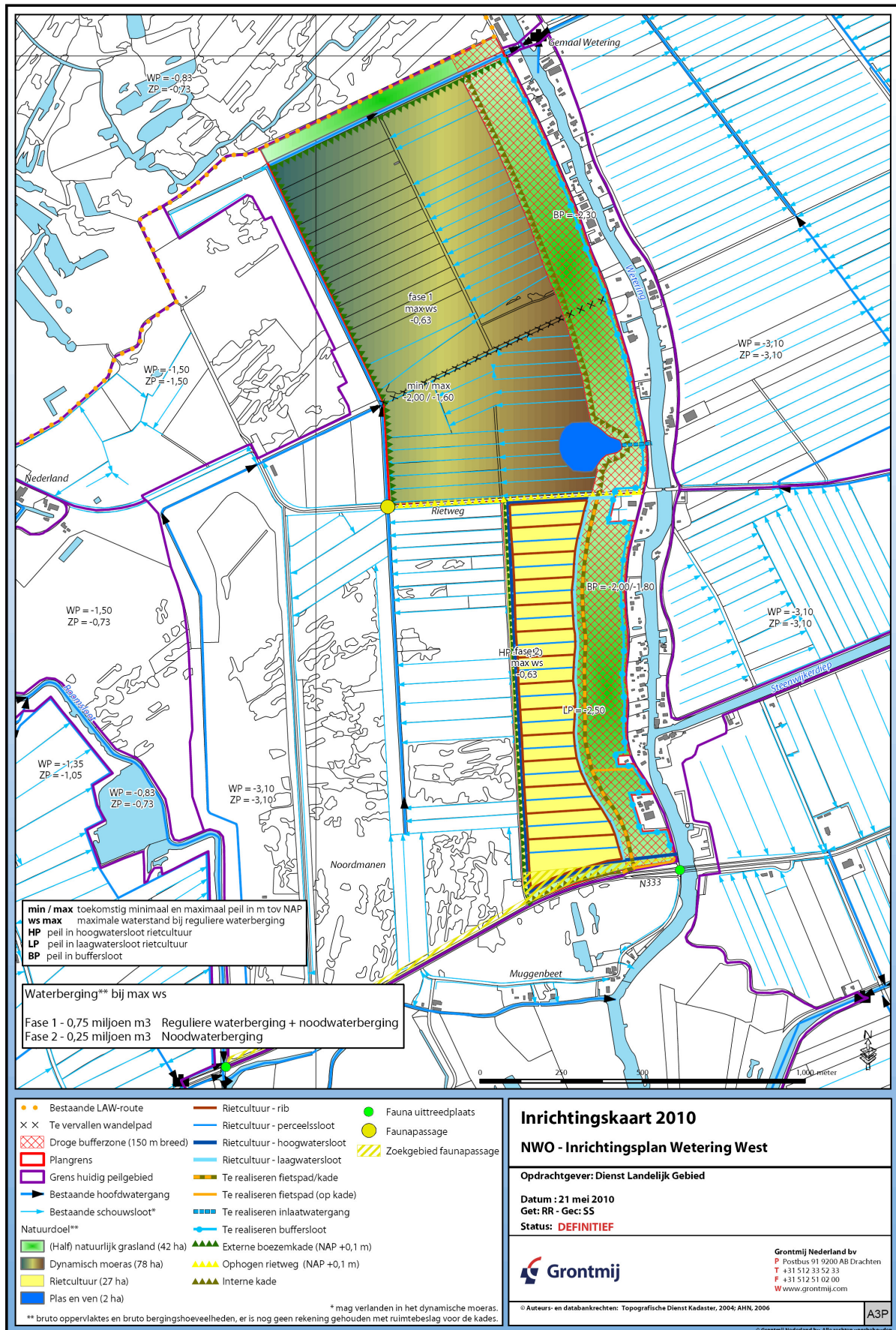
In figuur 6.2 zijn de maatregelen die onderdeel uitmaken van het inrichtingsalternatief voor het deelgebied Wetering West weergegeven. Onderstaande tekst licht deze maatregelen toe.

Volgens het inrichtingsplan voor Wetering West [2] zijn in dit deelgebied onderstaande maatregelen gepland. De oorspronkelijk geplande rietcultuur is uit deze beschrijving weggelaten⁵. Hier voor in de plaats wordt eveneens rietmoeras gerealiseerd. De maatregelen zijn:

- De aanleg van een droge bufferstrook (anti-muggen) aan de oostzijde van het plangebied met een brede diepe sloot.
- Ten zuiden van de Rietweg een vrij liggend fietspad naar het zuiden.
- Het ophogen van een deel van de Rietweg (wordt kade).
- Het graven van open water.
- Het afgraven van de voedselrijke toplaag.
- Hydrologische maatregelen.
 - Om de natuurdoelen te kunnen realiseren moet het waterpeil in het gebied worden verhoogd.
 - Het moeras krijgt een flexibel peilbeheer, waarbij zo min mogelijk water wordt ingelaten of uitgemalen.
 - Om de natuurdoelen te kunnen realiseren moet het waterpeil in het gebied worden verhoogd.

⁵ In de kaart is het onderdeel rietcultuur, gezien het zeer recente besluit hierover, nog niet gewijzigd.

Figuur 6.2 Inrichtingsalternatief Wetering West

- Direct ten westen van de bebouwing wordt een buffersloot aangelegd. De buffersloot heeft als doel de effecten van de vernatting in de nieuwe natuur op de omgeving tegen te gaan en de huidige grondwaterstanden ter plaatse van de weg en woningen te handhaven. Het waterpeil in de buffersloot sluit dan ook zoveel mogelijk aan bij de huidige gemeenten grondwaterstanden in het gebied. Dit komt neer op een peil van circa NAP -1,8 m.
- Tijdens waterberging wordt het peil in het waterbergingsgebied opgezet tot maximaal NAP -0,63 m.
- De huidige hoofdwatgang op de noord en westgrens van het plangebied wordt voortsnog gehandhaafd op het huidige waterpeil van NAP -3,1 m. Pas als het gebied ten westen van Wetering West (Noordmanen) ook wordt ingericht (bestaande natuur) kunnen de waterpeilen in deze sloten eveneens worden aangepast. Mogelijk kunnen ze geheel in functie komen te vervallen, maar dit is afhankelijk van de toelaatbare waterpeilen in het gebied ten noordoosten van Nederland.
- Maatregelen oppervlaktewatersysteem.
 - Rondom het dynamisch moeras worden boezemkades aangelegd.
 - De Rietweg loopt door het plangebied. De weg wordt daarom opgehoogd.
 - Ter plaatse van de Rietweg wordt een faunapassage gemaakt met doorlopende oevers langs de watgang onder de weg door.
 - De oorspronkelijk in het plan opgenomen rietcultuur is komen te vervallen. Dit terreindeel (27 ha) zal eveneens worden ingericht als dynamisch rietmoeras. Dit betekent dat de voorziene afwijkende waterpeilen voor rietcultuur, met het omgekeerde peilregime, komen te vervallen. De inrichting van dit terreindeel is mede afhankelijk van de wijze waarop ongewenste effecten op de stobbenribben kunnen worden voorkomen. Om daarin meer inzicht te krijgen worden aanvullende hydrologische berekeningen uitgevoerd;
 - In het oosten van het plangebied, in de bufferstrook, wordt een brede buffersloot gegraven om negatieve effecten (verandering van de grondwaterstand) ter plaatse van de weg en woningen te voorkomen.
 - Waterinlaat voor het dynamisch moeras kan plaatsvinden vanuit het kanaal Wetering (bij de inlaat voor waterberging. Uitlaat vindt plaats via een stuw (tevens uitlaat voor de waterberging) aan noordzijde naar de aanwezige bestaande hoofdwatgang die afwatert op het gemaal Wetering.

Voor de in- en uitlaat van water tijdens waterberging zijn de onderstaande kunstwerken noodzakelijk. Voor een meer gedetailleerde beschrijving en achtergronden van onderstaande kunstwerken wordt verwezen naar het onderzoek Waterberging Wetering Oost en West [5].

- Inlaat (moeras).
 - Het inlaatwerk wordt gerealiseerd ten noorden van de Rietweg. Het inlaatwerk zal bestaan uit een inlaatstuw.
 - Om de Wetering te verbinden met het inlaatpunt wordt een nieuwe watgang gecreëerd.
- Uitlaat (waterberging):
 - De uitlaat voor de waterberging wordt aangelegd in de nieuw te realiseren kade tussen het moeras en de hoofdwatgang in het noorden van het plangebied. Hier wordt een stuw gerealiseerd.

Varianten

Het grootste deel van de maatregelen zoals die zijn opgenomen in het Inrichtingsplan Wetering West [2] staat intussen vast. Voor enkele onderdelen is het echter denkbaar dat nog varianten in beeld komen. Deze hangen met name samen met de resultaten van het (aanvullend) hydrologisch onderzoek, waarmee meer inzicht wordt verkregen in:

- de in te stellen waterpeilen ter plaatse van het voormalige terreindeel voor rietcultuur en de hier benodigde mitigerende maatregelen (kwel- of buffersloten). Bijzonder aandachtspunt daarbij zijn de hydrologische effecten op de nabijgelegen Stobberribben (trilvenen).
- op de af- en ontwatering van de droge bufferstrook te verbeteren kan als variant worden overwogen om ondiepe greppel(s) dwars op de buffersloot in de droge bufferstrook te graven (verkaveling overeenkomstig huidige situatie). Hierdoor zou dit terreindeel wellicht beter geschikt kunnen worden voor extensieve beweiding en/of pachtgronden.

6.5 Inrichtingsalternatief Meenthebrug Noord

In het deelgebied Meenthebrug Zuid zijn de maatregelen al gerealiseerd. Dit gebied blijft hier verder buiten beschouwing. Eventuele maatregelen in de bestaande natuur (binnen de plangrens van het inrichtingsplan Meenthebrug [4]) vallen eveneens buiten het Inrichtingsplan Scheerwolde. Deze worden beschouwd als autonome ontwikkeling. Het gaat hier dus alleen om de 26 ha nieuwe natuur in Meenthebrug Noord.

In figuur 6.3 zijn de maatregelen die onderdeel uitmaken van het inrichtingsalternatief voor het deelgebied Meenthebrug Noord weergegeven. Onderstaande tekst licht deze maatregelen toe.

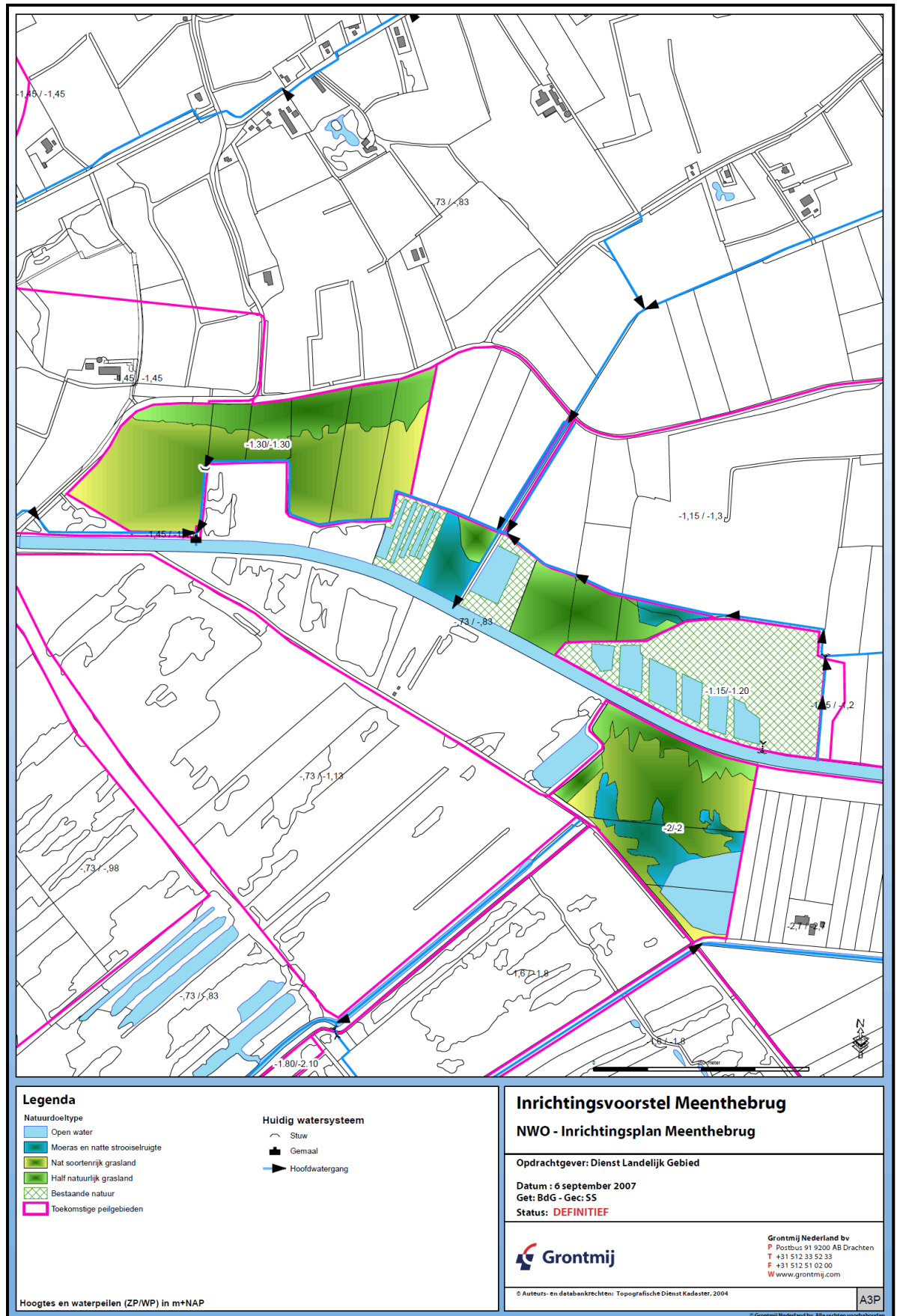
Volgens het inrichtingsplan [4] zijn in dit deelgebied de volgende maatregelen gepland.

- Half natuurlijke graslanden op de hogere delen in het noordwesten en middendeel.
- De graslanden gaan richting het zuiden over in natte graslanden (dotterbloemhooilanden en/of nat schraalgrasland) onder aan de hoogtetradiënt. Hiertoe dient de toplaag van de bodem afgegraven te worden. De vrijkomende grond wordt opgebracht op de half natuurlijke graslanden in het noorden.
- Pikbroeken (bestaande natuur) blijft bestaan uit nat soortenrijk grasland, wel worden petgaten open gegraven.
- De andere lage delen worden een afwisseling van moeras, open water en nat grasland (type: nat matig voedselrijk grasland). Hiertoe worden het gebied vernat en deels ontgraven. In dit deel van het gebied worden een aantal grotere plassen (ca. 30-50 m breed) aangelegd, gebaseerd op grotere verveningen uit 1925. Deze zijn nog deels herkenbaar in het veld maar zijn nu verland. Voorgesteld wordt om deze verlandde plassen binnen de Pikbroeken (bestaande natuur) weer open te trekken, om de successie weer opnieuw opgang te brengen. In de graslanden komen op de lagere delen nu al verscheidene moerassoorten voor.
- In dit plan wordt uitgegaan van 'doorspoeling' van plangebied en lozen op de boezem om het risico van interne eutrofiering tegen te gaan.

Voor de ontwikkeling van Meenthebrug Noord gelden daarnaast de volgende ontwikkelingen en wensen:

- Realiseren van een aanlegvoorziening voor de recreatievaart op het kanaal Steenwijk-Ossenzijl. De locatie daarvan ligt nog niet vast. Het betreft een natuurlijke aanlegplaats zonder voorzieningen. Wel moet rekening worden gehouden met een innamepunt voor vaste afvalstoffen. Vanwege de bereikbaarheid zal dit mogelijk langs de Meentweg of Woldlakeweg te realiseren zijn, buiten de begrenzing van Meenthebrug.
- Wens om een paalkampeerterein aan te leggen (Staatsbosbeheer).
- Wens van Staatsbosbeheer om in de Woldlakeweg een gebiedseigen brug aan te brengen ter hoogte van de Flodder als faunapassage voor watergebonden dieren als de otter. Op die manier wordt ook het verkeer tot een lagere snelheid gedwongen.
- Hydrologische maatregelen.
 - Verondieping van de bestaande sloten in Meenthebrug-Noord ter plaatse van het half natuurlijk grasland ophoging tot greppels van circa 0,5 m diep. Hiermee wordt voorkomen dat veel kwelwater al door deze sloten wordt afgevangen. De kwel is juist gewenst ter plaatse van het nat soortenrijk grasland verder naar het zuiden.
 - Ter plaatse van de bermsloot langs de Hooiweg wordt drooglegging (circa 1,0 m) gerealiseerd. Hiermee kan ondiep toestromend grondwater over de keileem worden afgevangen. Waar nodig wordt deze greppel uitgediept.
 - De bestaande hoofdwatgang wordt omgelegd naar de grens van het plangebied. Via de bestaande watgang in het westen, kan deze watgang blijven afvoeren naar het ge- maal.
 - Omdat het waterpeil in het middendeel van Meenthebrug-Noord wordt opgezet tot boezempeil, moet de bestaande boezemkade worden verplaatst naar het noorden. De nieuwe kade komt net ten zuiden van de nieuwe hoofdwatgang te liggen en sluit aan op de bestaande boezemkade in het westen (dit deel ligt al op boezempeil).

Figuur 6.3 Inrichtingsalternatief Meenthebrug Noord

- In het overige deel van Meenthebrug-Noord zijn nog enkele stuwen, inlaten, uitlaten en verdeel- en afvoersloten nodig om de peilen te kunnen handhaven en doorspoeling te garanderen ter plaatse van nat soortenrijk grasland (in verband met sulfaat geïnduceerde eutrofiering, zie rapport Hydrologisch onderzoek, Grontmij 2007).
- Onduidelijk is nog of een stuw nodig is om het zomerpeil in de omgeleide hoofdwatergang op een peil van NAP -1,15 m te handhaven. In de huidige situatie zijn de lagere delen te nat om het zomerpeil op NAP -1,15 m te handhaven en wordt een praktijkpeil van NAP -1,3 m aangehouden. Alleen wanneer deze gronden in de toekomst worden opgehoogd, kan het streefpeil worden ingesteld en is een extra stuw noodzakelijk.

Varianten

Het grootste deel van de maatregelen zoals die zijn opgenomen in het Inrichtingsplan Meenthebrug Noord [4] staat vast. Voor één van de onderdelen van het plan is het echter denkbaar dat nog varianten in beeld komen. Het gaat dan om:

- Toename fosfaatbelasting op de boezem tegengaan door extra maatregelen te treffen. Verschillende opties zijn hiervoor in principe mogelijk:
 - water niet lozen op de boezem maar vasthouden in het gebied (risico eutrofiering voor lief nemen)
 - een extra zuiveringsstap inbouwen (ter plaatse of elders ter compensatie).

6.6 Inrichtingsalternatief Polder Giethoorn

Voor Polder Giethoorn is op dit moment nog geen uitgewerkt inrichtingsplan beschikbaar. Daarom geldt voor dit deelgebied als uitgangspunt het Raamplan Strategisch Groenproject Overijssel (2004) met de Oplegnotitie bij het concept Raamplan Strategisch Groenproject Noordwest Overijssel (december 2003). De volgende maatregelen zijn hierin vermeld.

- Waterpeil wordt opgezet tot net iets boven het gemiddelde maaiveld. Dit om landbouwkundige ontwatering te verbeteren. Hiermee kan ook meer water worden vastgehouden in de onverzadigde zone.
- Verbetering detailontwatering, waardoor een flexibel peil beheer kan worden toegepast in de landbouwgebieden, waardoor meer water kan worden vastgehouden in de waterlopen.
- Die delen van de polder die onder water komen, zullen worden ontdaan van de voedselrijke toplaag. De afgegraven grond wordt gebruikt om opribben te zetten of kades te maken.

Varianten

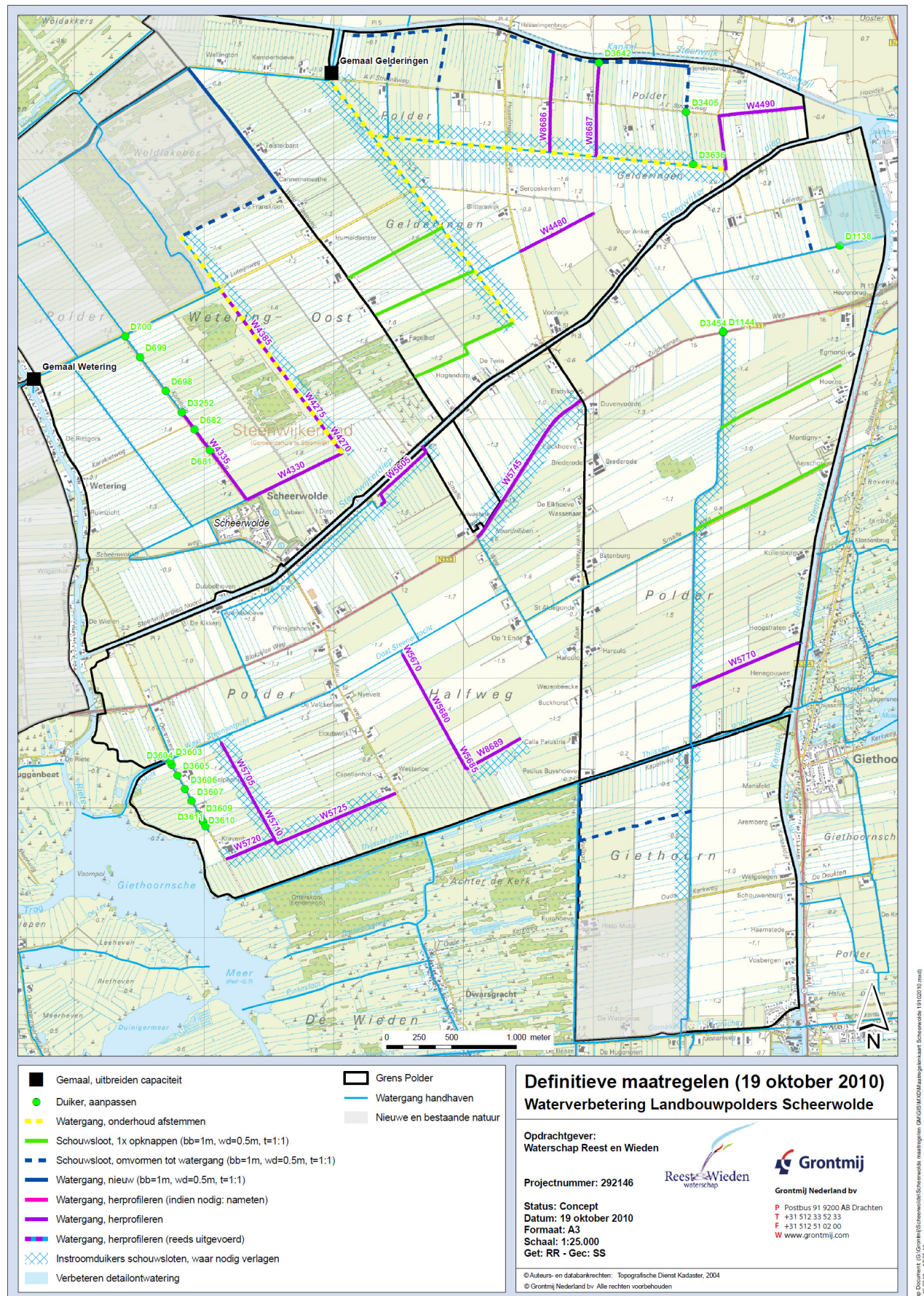
Het grootste deel van de maatregelen uit het Raamplan [11] voor de inrichting van Polder Giethoorn wordt overgenomen. Op onderdelen zijn echter nog wel varianten denkbaar:

- Om het effect op het aangrenzende N2000 gebied te minimaliseren zouden hier extra buffersloten kunnen worden aangelegd.
- Een andere eventuele aanvullende maatregel is vernatting. Dit om de effecten van maatregelen ter plaatse van de aangrenzende landbouw (verdroging) op de natuur in het gebied Achter de Kerk te compenseren/mitigeren.

6.7 Inrichtingsalternatief landbouwgebied Scheerwolde

De maatregelen die onderdeel uitmaken van het inrichtingsalternatief voor de landbouwpolders in het plangebied Scheerwolde zijn beschreven in Inrichtingsplan Scheerwolde van juni 2010 [16]. Voor de maatregelen met betrekking tot water wordt uitgegaan van de door het waterschap in oktober 2010 doorgerekende maatregelen. In figuur 6.4 zijn de maatregelen in het landbouwgebied Scheerwolde weergegeven. Onderstaand worden deze verder toegelicht.

Figuur 6.4 Inrichtingsalternatief Landbouwgebied Scheerwolde

De volgende maatregelen worden ten behoeve van de landbouw uitgevoerd.

- Aanpassen verkaveling (nieuwe kavelindeling).
- Kavelaanvaardingswerken.
- Landbouwverdichtingswegen.
- Boerderijverplaatsing (twee boerderijverplaatsingen zijn al uitgevoerd).

Ten behoeve van recreatief (mede)gebruik zijn de volgende maatregelen voorzien.

- Aanlegvoorziening recreatievaart Kanaal Steenwijk-Ossenzijl.
- Fietspad Wetering Oost, van Luteynweg tot brug Rietweg (1.498 m).
- Fietspad vanaf Overweg (West Steenentocht) tot Thijssengracht, langs het Giethoornse Meer (1.775 m), op bestaande kade van Waterschap Reest en Wieden.
- Fietspad langs Scheerwolderweg.
- Binnen het dorp Scheerwolde wordt gezocht naar extra parkeermogelijkheden.

De volgende hydrologische maatregelen, om te voldoen aan de GGOR, zijn in het landbouwgebied Scheerwolde voorzien (zie figuur 6.4):

- Uitbreiding capaciteit van een aantal gemalen.
- Vervangen van ca. 20 duikers in het hoofdwatersysteem die nu zorgen voor opstuwing.
- Vervangen van een groot aantal defecte of te hoog gelegen instroomduikers van (particuliere) schouwsloten naar hoofdwatersysteem.
- Verdiepen / herprofiëren aantal watergangen.
- Aanpassen onderhoud aantal watergangen (waar nu opstuwing optreedt).
- Mogelijk aanleg beperkt aantal nieuwe watergangen.

De peilen in de watergangen (leggerpeilen) worden in het gebied niet gewijzigd. Wel wordt in het plan de grondeigenaren de mogelijkheid geboden om de schouwsloten te optimaliseren, wat inhoudt het verlagen van de bodemhoogten van (alle) schouwsloten, om de ontwatering van de percelen te verbeteren. In combinatie met het verlagen van de instroomduikers wordt daarmee de ontwateringsbasis in de schouwsloten en daarmee de grondwaterstanden ter plaatse verlaagd.

Varianten

Het waterschap is voornemens het grootste deel van hydrologische maatregelen in de landbouw polders rond Scheerwolde uit te voeren conform het (ontwerp) Inrichtingsplan Scheerwolde [16]. Van belang is om behalve het hoofdwatersysteem ook de detailontwatering in het landbouwgebied aan te pakken. Op onderdelen zullen in het MER nog varianten worden uitgewerkt en vergeleken. Daarbij is van belang de mogelijkheid te verkennen om effecten op de omgeving te beperken of zelfs geheel te voorkomen. De volgende varianten zijn mogelijk.

- Achterwege laten van kwelsloten langs de Natura2000-gebieden (onderzochte kwelsloot Woldlakebos/Weerribben en kwelsloot Truilpad langs de Wieden).
- Vervangen van kwelsloten langs de Natura2000-gebieden door andere maatregelen om de wateroverlast in het landbouwgebied langs deze gebieden op te heffen (bijv. ophogen natte plekken of door gewenste kwelsloten anders neer te leggen).
- Uitwerken flexibel peilbeheer in de landbouwpolders, waardoor het watersysteem beter inspeelt op de weersomstandigheden.

6.8 Meest milieuvriendelijk alternatief (MMA)

In het meest milieuvriendelijk alternatief (MMA) dat in het kader van dit MER wordt uitgewerkt wordt enerzijds gezocht naar maatregelen om ongewenste negatieve effecten zoveel mogelijk tegen te gaan of zelfs geheel te voorkomen. De varianten voor onderdelen van het inrichtingsplan zijn beschreven kunnen hieraan wellicht een bijdrage leveren. Nadat de effectbeschrijvingen in het MER beschikbaar zijn, kan dit worden beoordeeld.

Daarnaast is nog een tweede invalshoek van belang bij het ontwikkelen van het MMA voor het Inrichtingsplan Scheerwolde. Het MMA wordt tevens benut om te zoeken naar een zo groot mogelijke aansluiting bij de Natura 2000 doelen van de Wieden en Weerribben.

Het MMA voor de nieuwe natuurgebieden is er in dat geval ook op gericht om met de inrichting de beoogde natuurwaarden zo goed mogelijk te laten aansluiten bij de instandhoudingsdoelen en kernopgaven van het aangrenzende Natura 2000-gebied de Weerribben. Deze doelen en opgaven bestaan uit het uitbreiden en verbeteren van de kwaliteit van water-, verlandings- en moerasvegetaties ten behoeve van de aangewezen habitattypen en vogelsoorten.

In de deelgebieden Wetering Oost en Wetering West wordt in het MMA een bijdrage geleverd aan bovenstaande Natura 2000 doelen door het gebied in te richten met variatie in maaiveldhoogte en fluctuerende waterpeilen. Hierdoor ontstaan delen open water en delen rietmoeras. Gedurende de wintermaanden wordt het waterpeil opgezet (eventueel in combinatie met noodwaterberging), waarna het peil in de zomermaanden uitzakt.

Eventueel kan met behulp van molentjes water worden uitgemalen naar de Weerribben, waardoor meer peilfluctuatie kan worden gerealiseerd in de natuurinrichtingsgebieden en tegelijkertijd gebiedseigen water wordt ingelaten in de Weerribben. Mits interne eutrofiëring wordt voorkomen (door afgraven van de voedselrijke toplaag) en de waterkwaliteit goed op orde is, kan dit leiden tot nieuwe verlanding en (water)rietvegetaties. Hierdoor kunnen Natura 2000-habitattypen ontstaan en ontstaat leefgebied voor moerasvogels. Bovendien geeft dit inzicht in de mogelijkheden om verlanding te stimuleren met de huidige oppervlaktewaterkwaliteit.

7 Effectenbeoordeling

7.1 Beoordeling van effecten

In het MER worden de effecten van de inrichtingsmaatregelen in het gebied Scheerwolde en mogelijke varianten voor onderdelen daarvan, zoals beschreven in hoofdstuk 6, voor diverse relevante milieuaspecten beschreven en beoordeeld. Het gaat daarbij om zowel negatieve als positieve effecten. De effecten worden beschreven ten opzichte van de autonome ontwikkeling van het plangebied, waarbij het nulalternatief als referentiesituatie geldt. De effectbeoordeling zal plaatsvinden op een schaal- en detailniveau dat past bij het niveau van de m.e.r.-plichtige besluiten (WILG-inrichtingsplan, watergebiedsplannen en bestemmingsplannen).

Kenmerkend voor het WILG-inrichtingsplan is de uitwerking voor het plangebied als geheel, dat wil zeggen op een overkoepelend schaal- en detailniveau. De nadere detailuitwerking per deelgebied vindt vervolgens in afzonderlijke uitvoeringsmodules plaats.

De bestemmingsplannen die voor vier afzonderlijke deelgebieden moeten worden uitgewerkt betreffen globale bestemmingsplannen. De watergebiedsplannen gaan in op concrete maatregelen aan het watersysteem, gericht op het realiseren van de GGOR. Het detailniveau van het MER richt zich derhalve zowel op provinciaal als gemeentelijk niveau.

In de effectbeschrijvingen van het MER wordt aangegeven of effecten tijdelijk, permanent of onomkeerbaar zijn, op korte of lange termijn spelen en of sprake is van cumulatieve effecten. Ook wordt aangegeven welke mitigerende en/of compenserende maatregelen mogelijk en/of noodzakelijk zijn. Om de maatregelen en varianten met elkaar te kunnen vergelijken en de onderlinge verschillen inzichtelijk te maken, is een beoordelingskader opgesteld. Hiervoor wordt een set criteria gebruikt, die waar mogelijk kwantitatief worden ingevuld. Indien kwantitatieve beoordeling niet mogelijk is zal een kwalitatieve beoordeling plaatsvinden.

De beoordelingscriteria die in het MER worden gebruikt om de effecten voor de verschillende milieuaspecten te beoordelen zijn nader toegelicht in paragraaf 7.2. Het onderling wegen van de verschillende milieuaspecten is een afweging die de betrokken bestuursorganen moeten maken, en is derhalve geen onderdeel van het MER. Per milieuaspect wordt het effect uitgedrukt op basis van de onderstaande schaal:

- ++ sterk positief effect;
- + positief effect;
- 0 geen positief en geen negatief effect;
- negatief effect;
- sterk negatief effect.

7.2 Kader voor de effectenbeoordeling

Onderstaand worden de te beoordelen milieuaspecten en de daarbij te hanteren beoordelingscriteria beschreven. Hierbij is zoveel mogelijk aangesloten bij de indeling in milieuaspecten zoals die is gehanteerd voor de beschrijving van de huidige situatie in hoofdstuk 4. Bij de effectbeoordeling wordt, voor zover relevant, tevens rekening gehouden met de mogelijke cumulatieve effecten als gevolg van autonome ontwikkelingen in het plangebied en omgeving.

Van belang is verder dat de effectbeoordeling zich met name richt op twee situaties, te weten:

- de aanlegfase;
- de eindsituatie.

Landschap

De aanleg van nieuwe natuur en aanpassingen aan het watersysteem in het landbouwgebied kunnen van invloed zijn op de landschappelijke kenmerken van het plangebied. Met name in gebiedsdelen waar sprake is van verdichting door nieuwe beplantingselementen, zal dit invloed hebben op de ruimtelijke verschijningsvorm van het thans vrij open landschap. Deze effecten kunnen lokaal optreden (per inrichtingsgebied) maar ook op het niveau van het plangebied als totaal. Op lokale schaal kan er invloed zijn op kleine landschapelementen.

Voor de beschrijving van de effecten op het landschap in het plan- en studiegebied wordt met gemaakt van de informatie uit de beschikbare inrichtingsplannen. Daarnaast wordt, voor zover relevant, zo nodig teruggesproken op andere onderzoeksrapporten.

Toetsingscriteria

Bij beoordeling van de effecten in het MER wordt voor het aspect landschap gebruik gemaakt van de volgende criteria:

- Aantasting openheid en schaal van het landschap;
- Verstoring van ruimtelijke relaties en landschappelijke verbindingszones;
- Aantasting van bijzondere (kleine) landschapselementen;

Cultuurhistorie en archeologie

Voorgenomen ingrepen kunnen van invloed zijn op de historische kenmerken van het gebied. Hierbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan wijziging van oude verkavelingspatronen, wegen, kanalen of groenstructuren. Ook kunnen, als gevolg van graafwerkzaamheden, eventueel aanwezige archeologische overblijfselen verloren gaan. In het plangebied zijn diverse deelgebieden te onderscheiden met een hoge archeologische verwachting. Indien daarbij sprake is van verlies van waardevolle elementen, wordt dat negatief beoordeeld. In dergelijke gevallen zal onderzocht bekeken of het treffen van effectbeperkende maatregelen mogelijk is.

Voor de beschrijving van de effecten op de milieuaspecten cultuurhistorie en archeologie wordt gebruik gemaakt van informatie uit de inrichtingsplannen en beschikbare onderzoeksrapporten. Ten behoeve van het inrichtingsplan Scheerwolde is op een aantal locaties inmiddels ook nader archeologisch onderzoek verricht. De resultaten daarvan worden overgenomen in het MER. Ten behoeve van het MER vindt verder geen aanvullend archeologisch onderzoek plaats.

Toetsingscriteria

Voor de beoordeling en toetsing van de effecten in het MER wordt voor de aspecten cultuurhistorie en archeologie gebruikt gemaakt van de volgende criteria:

- Aantasting cultuurhistorisch waardevolle verkavelingspatronen (lokaal, regionaal);
- Aantasting van aanwezige oude linten en ontsluitingsassen;
- Aantasting van cultuurhistorisch waardevolle elementen;
- Aantasting van archeologische waarden.

Bodem

De effecten voor het aspect bodem zijn vooral verbonden aan de uitvoering, waarbij sprake is van een grote hoeveelheid grondverzet, waardoor sprake is van verstoring van de aanwezige bodem(opbouw). Hierdoor kunnen mogelijk ook ongewenste zettingen optreden. Daarnaast kan de uitvoering van het inrichtingsplan mogelijk invloed hebben op in het plangebied aanwezige verontreinigingen. Daarbij kan het zowel gaan om (het saneren van) plaatselijke verontreinigingen als om het terugdringen van een te hoog fosfaatgehalte in de bodem ten behoeve van de natuurontwikkeling. De plannen zelf voorzien niet in activiteiten die risico's voor de bodem in de eindsituatie met zich meebrengen.

Voor de beschrijving van de effecten op het aspect bodem wordt overwegend gebruik gemaakt van beschikbare gegevens. Behalve een bureaustudie naar de milieukwaliteit in het plangebied wordt ten behoeve van het MER Scheerwolde geen aanvullend bodemonderzoek uitgevoerd.

Toetsingscriteria

Bij beoordeling van de effecten in het MER wordt voor het aspect bodem gebruik gemaakt van de volgende criteria:

- Verstoring bodemopbouw c.q. bijzondere bodemtypen;
- Optreden van zettingen;
- Omvang van het grondverzet;
- Beïnvloeding van bodemkwaliteit.

Water

Bij de effectenbeoordeling in dit MER speelt het aspect hydrologie een zeer belangrijke rol. De voorgestelde maatregelen zijn er immers in belangrijke mate op gericht om de waterhuishouding in het plangebied op lokale schaal te beïnvloeden. Daarbij is sprake van een tweetal hoofddoelstellingen. Enerzijds gaat het daarbij om het creëren van een gunstige hydrologische Ausgangssituation voor de gewenste natuurontwikkeling in een aantal deelgebieden. Anderzijds staat het realiseren van de GGOR voor het landbouwgebied centraal. Kortom, het gaat in het plangebied Scheerwolde dus met name om de afstemming tussen de gewenste functie van een gebiedsdeel en het daarbij behorende optimale waterregime.

Bij de beoordeling van het aspect water wordt onderscheid gemaakt in grondwater, oppervlaktewater en waterkwaliteit. De effecten voor al deze onderdelen hebben tevens een sterke relatie met de effecten voor natuur/ecologie, grondgebruik en woon- en leefmilieu. Deze relaties komen elders aan de orde. In het kader van het totale watersysteem wordt ook gekeken naar de robuustheid van dit systeem. Ten behoeve van de effectbeoordeling voor het watersysteem zijn gedurende de afgelopen jaren diverse hydrologische onderzoeken uitgevoerd. Voor het aspect oppervlaktewater zijn berekeningen in een oppervlaktewatermodel (SOBEK) uitgevoerd. Voor het aspect grondwater zijn berekeningen in een grondwatermodel (MIPWA) uitgevoerd (zowel voor een stationaire als een niet-stationaire situatie). De resultaten van deze hydrologische onderzoeken worden gebruikt als input voor het MER.

Toetsingscriteria

Bij beoordeling van de effecten in het MER wordt voor het aspect water gebruik gemaakt van de volgende criteria:

- Wijziging van grondwaterstanden en -stroming;
- Wijziging van oppervlaktewaterstanden;
- Beïnvloeding van kwel/inzijging;
- Beïnvloeding van de waterkwaliteit;
- Robuustheid watersysteem.

Natuur

Het hydro-ecologisch systeem in het plangebied bepaalt in belangrijke mate de voorwaarden voor de aanwezige en te ontwikkelen natuurwaarden. De inrichtingsmaatregelen zijn derhalve met name gericht op het optimaliseren van deze voorwaarden en het realiseren van nieuwe natuurwaarden. De inrichtingsmaatregelen zelf kunnen echter ook ongewenste effecten hebben op wettelijk beschermde natuurwaarden binnen het plangebied en in de omgeving daarvan. Het kan daarbij zowel gaan om beïnvloeding van wettelijk beschermde soorten als om gevolgen voor wettelijk of beleidsmatig beschermde natuurgebieden.

In het MER worden de mogelijke effecten op bijzondere natuurwaarden beschreven. Hierbij worden zowel de effecten afzonderlijk als de eventuele cumulatie van effecten met andere ontwikkelingen in de omgeving in kaart gebracht. De effecten op de natuur zullen per 'ver'-thema in het MER worden behandeld. Bij vernietiging gaat het om ruimtebeslag, bij versnippering om eventuele doorsnijding van waardevolle gebieden en/of verbindingen voor kwetsbare soorten (bijv. amfibieën), bij verstoring om effecten door geluid op vooral broedvogels en bij verdroging om de effecten van grondwaterstandwijzigingen op flora en fauna. Omdat het plangebied grenst aan de Natura 2000-gebieden Weerribben en Wieden en de Ecologische Hoofdstructuur, zal er ook aandacht zijn voor externe werking.

Middels een passende beoordeling wordt nagegaan in hoeverre er sprake is van significant negatieve effecten op de nabijgelegen habitattypen in de Natura 2000-gebieden Wieden en Weerribben als gevolg van de ingrepen in het plangebied.

Toetsingscriteria

Voor de beoordeling van de effecten op het aspect natuur worden in het MER Scheerwolde de volgende criteria gehanteerd:

- Beïnvloeding van beschermd habitat of leefgebied (vernietiging, verstoring, versnippering);
- Mogelijke externe werking voor nabijgelegen Natura 2000-gebieden / EHS;
- Beïnvloeding beschermde soorten (vernietiging, verstoring, versnippering, verplaatsing);
- Versterking van natuurwaarden (positief)

Grondgebruik

De inrichtingsmaatregelen hebben in een aantal delen van het plangebied effect op de wijze waarop de gronden (kunnen) worden gebruikt. De belangrijkste grondgebruiksvormen die in dat kader van dit MER relevant zijn, betreffen het landbouwkundig gebruik en de recreatie. De geplande inrichtingsmaatregelen kunnen hierop van invloed zijn.

In de effectbeschrijving in het MER wordt bovendien stilgestaan bij de mogelijke effecten van een aantal autonome ontwikkelingen in het grondgebruik, zoals de realisatie van het nieuwe recreatiepark ten westen van Scheerwolde, waarbij binnen het park tevens is voorzien in de aanleg van een recreantenhaven. Deze toestroom van nieuwe recreanten kan tevens van invloed zijn op het grondgebruik in de directe omgeving (landbouw, natuur).

Toetsingscriteria

Voor de beoordeling van effecten op het grondgebruik worden in het MER de volgende criteria gehanteerd:

- Beïnvloeding landbouwkundig gebruik
- Beïnvloeding recreatieve gebruiksmogelijkheden
- Wijziging in recreatieve toegankelijkheid (routestructuren).

Infrastructuur

Door het uitvoeren van diverse inrichtingsmaatregelen, bedoeld voor de realisatie van nieuwe natuur en optimalisatie van het watersysteem in het landbouwgebied, kunnen wijzigingen in het wegennetwerk in het plangebied optreden. Deze wijzigingen kunnen weer van invloed zijn op de bereikbaarheid, toegankelijkheid en verkeersveiligheid in het gebied. Daarnaast kunnen effecten optreden voor ondergronds aanwezige kabels en leidingen. De effectbeschrijving beperkt zich daarbij tot de hoofdleidingen in het gebied.

Toetsingscriteria

Voor de beoordeling van effecten op de infrastructuur in het plangebied worden de volgende criteria gehanteerd:

- Beïnvloeding verkeersontsluiting;
- Beïnvloeding verkeers(on)veiligheid.
- Beïnvloeding ondergrondse infrastructuur.

Woon- en leefmilieu

De inrichtingsmaatregelen in het plangebied, gericht op de realisatie van nieuwe natuur en een optimalisatie van het watersysteem in het landbouwgebied, kunnen tevens effecten met zich meebrengen voor woonomgeving en het leefmilieu in en nabij het plangebied. Zo kan wijziging van de waterstand van invloed zijn op bebouwing, kan vernatting van het gebied leiden tot mogelijke overlast en kan door werkverkeer sprake zijn van tijdelijke hinder door geluid en stof.

De eventuele effecten voor de luchtkwaliteit zijn vooral gekoppeld aan de uitvoering en daardoor kortdurend. De invloed daarvan is gering en daarmee niet relevant voor dit MER.

Toetsingscriteria

Voor de beoordeling van de effecten op het woon- en leefmilieu in het plan- en studiegebied worden in het MER de volgende criteria gehanteerd:

- Optreden (tijdelijke) hinder en overlast;
- Beïnvloeding bebouwing (waterpeilen, geluid);
- Beïnvloeding gezondheid.

In tabel 7.1 is een samenvattend overzicht gegeven van de beoordelingscriteria die worden gebruikt bij de effectbeoordeling in het MER Scheerwolde.

Tabel 7.1 Overzicht criteria effectbeoordeling

Aspect	Criteria	Aanlegfase	Eindsituatie
Landschap	• Aantasting openheid en schaal van het landschap		X
	• Verstoring ruimtelijke relaties en landschappelijke verbindingen		X
	• Aantasting bijzondere (kleine) landschapselementen		X
Cultuurhistorie en archeologie	• Aantasting cultuurhistorisch waardevolle verkavelingpatronen		X
	• Aantasting aanwezige oude linten en ontsluitingsassen		X
	• Aantasting cultuurhistorisch waardevolle elementen		X
Bodem	• Aantasting archeologische waarden.	X	X
	• Verstoring bodemopbouw c.q. bijzondere bodemtypen		X
	• Optreden van zettingen	X	
Water	• Omvang van het grondverzet	X	
	• Beïnvloeding bodemkwaliteit.	X	X
	• Wijziging van grondwaterstanden en -stroming		X
	• Wijziging van oppervlaktewaterstanden	X	X
	• Beïnvloeding van kwel/inzijing		X
Natuur	• Beïnvloeding van de waterkwaliteit	X	X
	• Robuustheid watersysteem		X
	• Beïnvloeding beschermd habitat of leefgebied	X	X
	• Externe werking nabijgelegen Natura 2000-gebieden / EHS		X
	• Beïnvloeding beschermde soorten	X	X
Grondgebruik	• Versterking natuurwaarden (positief)		X
	• Beïnvloeding landbouwkundig gebruik		X
	• Beïnvloeding recreatieve gebruiksmogelijkheden		X
Infrastructuur	• Wijziging recreatieve toegankelijkheid	X	X
	• Beïnvloeding verkeersontsluiting	X	X
	• Beïnvloeding verkeers(on)veiligheid	X	X
	• Beïnvloeding ondergrondse infrastructuur	X	X
Woon- en leefmilieu	• Optreden (tijdelijke) hinder en overlast;	X	X
	• Beïnvloeding bebouwing (waterpeilen, geluid);		X
	• Beïnvloeding gezondheid.		X

Bijlage 1

Geraadpleegde literatuur

- [1] Alterra. Handboek Robuuste Verbindingen, 2001.
- [2] Grontmij. Natuurinrichtingsplan Wetering West, 27 mei 2010.
- [3] Grontmij. Natuurinrichtingsplan Wetering Oost, 26 mei 2010.
- [4] Grontmij. Inrichtingsplan Meenthebrug, 4 juni 2008.
- [5] Grontmij. Waterberging Wetering Oost en West, oppervlaktewater, 1 juni 2010.
- [6] Grontmij. Stationaire grondwatermodellering Wetering Oost, 2010.
- [7] Grontmij. Stationaire grondwatermodellering Wetering West, 2010.
- [8] Grontmij. Hydrologisch onderzoek Meenthebrug, 7 februari 2008.
- [9] Provincie Overijssel. Natuurgebiedsplan Overijssel: Begrenzingsplan voor de nieuwe natuur en beheersgebieden in Overijssel, september 2006.
- [10] Provincie Overijssel. Natuurbeheerplan provincie Overijssel, januari 2010.
- [11] Dienst Landelijk Gebied. Raamplan Strategisch Groenproject Noordwest Overijssel, december 2003.
- [12] Grontmij. Maatregelenkaart landbouwpolders Scheerwolde, 19 november 2010.
- [13] Grontmij. Stationaire grondwatermodellering Wetering-oost en Wetering west, 12 mei 2010.
- [15] Provincie Overijssel. Ruimte voor één laagveenmoeras in Noordwest-Overijssel van de provincie Overijssel, 1999.
- [16] Dienst Landelijk Gebied. Ontwerp Inrichtingsplan Scheerwolde, juni 2010.
- [17] Gemeente Brederwiede, gemeente Steenwijk, gemeente IJsselham, gemeente Zwartsluis, Waterschap Wold en Wieden, Waterschap Groot Salland, Provincie Overijssel, Ministerie van LNV. Perspectief voor Noordwest-Overijssel; gebiedsgericht beleid Noordwest-Overijssel, mei 1997.
- [18] Grontmij Advies en Techniek. Milieueffectrapport bij Raamplan Strategisch Groenproject Noordwest Overijssel, november 2003.
- [19] Provincie Overijssel. Provinciaal Meerjarenprogramma; uitvoeringsprogramma voor het Landelijk Gebied, 24 mei 2006.
- [20] Gemeente Steenwijkerland. Landschapontwikkelingsplan Steenwijkerland, 2005.
- [21] Gemeente Steenwijkerland. Archeologische beleidskaart Steenwijkerland, 2006
- [22] Ministeries van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, Landbouw, Natuurbeheer en Voedselveiligheid, Verkeer en Waterstaat en Economische Zaken, Nota Ruimte. Den Haag, 2004.
- [23] MUG Ingenieursbureau B.V. Archeologische bureau- en booronderzoek Wetering-West, gemeente Steenwijkerland (OV), ISSN 1875-5313. Leek, 15 oktober 2010.
- [24] Arcadis. Landschapontwikkelingsplan Steenwijkerland, 2005.

- [25] Oranjewoud. Strategische toekomstvisie Steenwijkerland. Visiedocument naar een SteenRijkerland, 2006.
- [26] Altenburg & Wymenga. Ecologische beoordeling van de drie nieuwe natuurgebieden in Noordwest-Overijssel (A&W-rapport 1076). Veenwouden, 2008.
- [27] Altenburg & Wymenga. Resultaten aanvullend onderzoek drie natuurgebieden in Noordwest-Overijssel (A&W-rapport 1155). Veenwouden, 2008.
- [28] Dienst Landelijk Gebied Overijssel. Projectplan Flora- & Faunawet Meenthebrug Zuid. Ontheffing, ingevolge Flora- en faunawet artikel 75, vierde en vijfde lid onderdeel c.
- [29] Altenburg & Wymenga. Ecologische Voortoets Raamplan SGP Noordwest Overijssel (A&W-rapport 492). Veenwouden, 2006.
- [30] Altenburg & Wymenga. Ecologisch Onderzoek bestemmingsplan buitengebied gemeente Steenwijkerland (A&W-rapport 454). Veenwouden, 2005.

Bijlage 2

Bodemkaart Scheerwolde (Alterra, 2008)

